

ODISEJA OB TIBERI

Znano je, da je starogrški junak Odisej iz slavne Homerjeve pesnitve moral dolgo časa jadrati mimo vseh možnih nevarnosti, zlasti morskih čeri, da bi se lahko vrnil na rodno Itako. Podobne in imaginarne morske čeri mora - kot izgleda - obiti tudi zaščitni zakon za Slovence v Italiji. Že dolga pot izpred desetletij od predstavitve prvih zakonskih osnutkov, tako s strani takratne SDZ in kasneje SSK, in to zlasti po zaslugi tridentinskega senatorja Fontanarija in nekaterih italijanskih strank (PCI, PSI, PSIUP, kasneje DC) je končno prišlo prejšnji teden v italijanski poslanski zbornici do prve razčlenjene razprave o zadevi. Zakonske osnutke so svoj čas predložili še (na pobudo SSK) poslanci SVP, UV in PsdAZ. Pred kakim letom je prišlo do znanega Masellijevega osnutka, ki nekje kompromisno povzema glavne slovenske zahteve in je nekako uradni dokument današnje levosredinske vladne večine.

Zakonski predlog slovenske stranke so vedno (od sen. Fontanarija dalje) iznašali predvsem parlamentarni predstavniki manjšinskih strank v Italiji. Tako poslanci in senatorji Südtiroler Volkspartei (Riz, Brugger itd.), Fosson, Dujany, Caveri s strani Union Valdotaïne, pa še Columbu, Sanna in drugi s strani sardinske stranke. Vsi ti so bistveno primogli k temu, da je danes zaščitni zakon stvarno v parlamentarni razpravi. Vsedržavne stranke so seveda kasneje prevzele pobudo, vendar dolgo vse to ni dalo sadu. Vse skupaj je sedaj že par let prisotno v parlamentarnih aktih. Prej so sicer tudi razne italijanske vlade imele slovensko zaščito vsaj formalno v svojem programu. Zadnja leta so se zakonski osnutki vedno bolj konkretizirali, prišlo je do soočanja v komisijah, v plenarnih zasedanjih pa še ne. Do tega je torej prišlo v bistvu v zadnjem času, ko je zakonski osnutek večine (Maselli) že prestopil prag avle.

Kaj se je prejšnje dni pravzaprav dogajalo v parlamentu? Poslanska zbornica v Rimu je imela tri dni (seveda delno) v razpravi na plenarni seji zakonski osnutek za Slovence. V četrtek popoldne je le prišlo do izglasovanja prvih devetih od skupno 28 členov zakona. Ti zadevajo predvsem načelno in pravno priznanje slovenske narodne skupnosti v treh pokrajinah (Trst, Gorica, Videm) dežele Furlanije-Julijske krajine. Nato je tekla beseda o priznanju individualnih pravic državljanov slovenske narodnosti, nato pa tudi že o uradni rabi jezika in toponomastiki. Tu se je zaustavilo, opozicija je bučno zahtevala prekinitev in sejo ustavne komisije, kar pa je njena predsednica Rosa Russo Jervolino (bivši notranji minister) odločno zavrnila. Sestal se je le ožji odbor "devetih", nato pa je vse zdrknilo na ta teden.

Kaj pa pravi Slovenija? Še pred kratkim je bil v Rimu na obisku v parlamentu, in to na seji Trilaterale (Italija, Slovenija, Madžarska), predsednik slovenskega parlamenta Janez Podobnik, ki se je sestals svojim italijanskim kolegom, predsednikom poslanske zbornice, Violantejem.

STRAN 2

ANDREJ BRATUŽ

MI MOGREDE

Trst jasno kaže gube staranja, ki mu označujejo obraz z globokimi brazdami izčrpanosti in agonije. Prekleta žarišča tega stanja so žalostna prva mesta v številu splavov, majhni rodnosti, v številu samomorov in razdejanih družin, v družbi preobilja in potrošništva, v kulturi površnosti in zabave, v miselnosti dobičkarstva in uspeha, v individualističnem in hedonističnem obnašanju in ravnanju, ki zavračata življenje in rojevata osamljenost in obup.

ŠKOF LOVRENC BELLONI, "LORENZO BELLONI, UN VESCOVO PER TRIESTE"

ŽELJE IN POLITIČNA STVARNOST

EVROPSKA UNIJA NA RAZPOTJU

ALOJZ TUL

PARLAMENT ODOBRIL ZAŠČITNI ZAKON

V SREDO, 5. JULIJA,
JE V OPOLDANSKIH
URAH ITALIJANSKA
POSLOVNA
ZBORNICA PO
VEČDNEVNI IN
TEHTNI RAZPRAVI
ODOBRILA VSE
ČLENE ZAŠČITNEGA
ZAKONA ZA
SLOVENSKO
NARODNOSTNO
SKUPNOST
V ITALIJI,
KAR JE ZELO
RAZVESELJIVO.
O TEM BOMO
SEVEDA IZČRPNJE
PISALI PRIHODNJI
TEDEN.

Vprašanje širitve obstoječe Evropske unije, kot imenujemo povezavo med petnajstimi evropskimi državami, ki se je postopoma in ne brez težav izoblikovala v zadnjih desetletjih, postavlja pred njo samo nove izbire in dileme glede obsega in pristojnosti njenih institucionalnih organov od ministrskega sveta, izvršne komisije in samega parlamenta. Danes ti organi delujejo v okviru od nacionalnih držav članic priznanih jim pristojnosti, ki so še vedno dokaj omejene in ne načenjajo bistva njihove državne suverenosti. Tudi s pragmatičnega vidika so še dovolj funkcionalni in njihovo delovanje je obvladljivo. Toda kaj se bo zgodilo, ko se bo število članic EU povečalo na 20 ali 30?

To so vprašanja, ki si jih odgovorni državni politiki že da-

nes odkrito postavljajo in o njih več ali manj glasno razmišljajo. Glede tega je pred kratkim precej razburkal politične vode nemški zunanji minister Joschka Fischer (o čemer je NG delno že poročal), ki je, govoreč izbrani publiki na berlinski univerzi Humboldt, brez diplomatskega ovinkarjenja predlagal kot bodoči model ureditve Evropske unije federalizem, kar v pravnem in političnem smislu pomeni, da bi države članice po predhodnem dogovoru-pogodbi morale določene pristojnosti odstopiti federalni zvezi, ki bi jih avtonomno izvajala na ravni mednarodnega subjekta. Ostale pristojnosti bi članice ohranile po znanem načelu subsidiarnosti ali dopolnilnosti.

To je v glavnih obrisih okvir preoblikovanja sedanje EU, v katerem sam predlaga-

telj pušča dovolj prostora za delovanje nacionalnih držav ter uveljavljanje njihovih specifičnih zgodovinskih, kulturnih in narodnih značilnosti. V bistvu bi se torej morala izvesti temeljita reorganizacija pristojnosti organov Unije tako na horizontalni (t.j. med evropskimi institucijami) kot na vertikalni ravni (t.j. med Evropo, nacionalnimi državami in regijami), vse to seveda ob spoštovanju demokratičnega pristanka državljanov.

V bistvu gre torej za zelo preprosto in zgodovinsko že preizkušeno federalno rešitev. Zato Fischerjeve zamisli kot takšne doslej ni očitno zavrnil nobeden od odgovornih politikov, izražajo pa številne dvome o njeni stvarni uresničljivosti v bližnji prihodnosti. V ozadju teh dvomov in pomislekov je seveda temeljno politično vprašanje vpliva in moči posameznih držav, zlasti večjih, v takšni preurejeni Evropi. Mimo tega vprašanja ni mogel sam nemški minister, ki je enako neposredno povedal, da "noben evropski projekt ne bo uspel brez tesnega sodelovanja Francije in Nemčije." Vsekakor značilen namig.

Vprašanje je torej odprto novim doprinosom oziroma političnim kompromisom, pri katerih pa male države, zlasti tiste, ki si še le prizadevajo se vključiti v EU, bržkone ne bodo imele pomembne besede. Značilno je, da je francoski predsednik Chirac takoj v bistvu pristal na Fischerjev predlog in ga dopolnil z zamisljo, da bi poleg Francije in Nemčije pritegnil v ožje evropsko vodstvo še nekaj drugih držav.

ITALIJANSKA NOTRANJA POLITIKA

VEDNO BOLJ V ZNAMENJU VOLITEV

DRAGO LEGIŠA

Stranke in strančice sedanje vladne večine v Italiji se čedalje bolj intenzivno pripravljajo na državnozborske volitve, ki bodo čez slabo leto, če se bo sedanja legislatura redno končala. Isto seveda velja za opozicijo, le da je zanjo stanje bolj enostavno, ker se ji med drugim ni treba baviti z vprašanjem, kdo bo kandidat za predsednika nove vlade, saj je to mesto že zdavnaj "oddano". Silvio Berlusconi ni namreč le voditelj

najmočnejše skupine tako imenovanega "pola svobode", temveč edini kandidat za novega premiera. S to izbiro se strinja tudi glavni voditelj Severne lige Bossi, ki bo na bližnjih volitvah Berlusconijev zaveznik, kot je že bil leta 1994. Severna liga se je sicer tedaj kmalu razšla s svojimi zavezniki, kar je, kot znano, omogočilo začetek obdobja levosredinskih vlad, z Levimi demokrati kot najmočnejšo politično skupino.

Po daljših prepirih, ki pa še niso popolnoma utihnil, so se pred nekaj dnevi vodilni predstavniki vladne večine zedinili, s kakšnim imenom bo na bližnjih volitvah nastopila njihova lista. Za zavezništvo so izbrali naslednje ime: *Oljka, skupno za Italijo*. Brez "oljke" torej, kot vse kaže, ne gre. Predmet razprave pa bo odslej dvojje: ime kandidata za ministrskega predsednika in program, s katerim se bo zavezništvo predstavilo volilnemu zboru in se zavzemalo za njegovo zaupanje.

STRAN 2

02 Breda Susič
VICENTE FOX NOVI MEHIŠKI PREDSEDNIK

03 Danijel Devetak / intervju
LOJZE HLEDE

05 G. ALOJZ KRŽIŠNIK V TRŽAŠKI RIŽARNI

06 Jurij Paljk
PATRIARHAT SKOZI STOLETJA

07 Marjan Tomšič
MI, UMETNIKI...

09 Ivan Žerjal
DESET LET ŠKD CEROVLJE-MAVHINJE

10 Jerica Klanjšček
MED ODKRIVANJEM IN ZABAVO

13 Marjan Drobež
AMERIŠKI KONGRES POHVALIL SLOVENIJO

14 PODJETNIKI NA SREČANJU V MOJI DEŽELI

15 Igor Cotič
ŠPORT KOT ZDRUŽEVANJE

SVET OKROG NAS

S 1. STRANI

VEDNO BOLJ...

Kar zadeva kandidata za ministrskega predsednika, se omenja več imen. Presenetljivo pogosto pa se prav zadnje dni pojavlja ime sedanjega predsednika vlade Giuliana Amata. Ta je začel vedno bolj pogosto tudi nastopati kot predsedniški kandidat. Tako se je na nekem seminarju v Frascatiju zavzel za zelo napadalno volilno kampanjo, češ da bo le takšen nastop mogel razbiti "pol svoboščin", okrog katerega se je po njegovem zbralo "divje podjetništvo", ki zahteva, naj se sindikati preveč ne vtikajo v njegovo delovanje, tako da leva sredina z njim sploh ne more voditi dialoga. "Imamo družinske matere, ki sedijo pred televizijskim zaslonom od 10. ure do pol dne in jih televizija stalno svari pred raznimi nevarnostmi za življenje. Obstaja dalje nov proletarijat, ki ima slabe perspektive za zaposlitev in ki mu nastavlja past globalizacija. To čudno socialno zavezništvo raznih skupin, ki nimajo ničesar skupnega, združujeta po eni strani strah pred prihodnostjo, po drugi strani pa televizijsko predstavljanje posameznih problemov", je dejal Giuliano Amato. Ta se je v svojem posegu dotaknil tudi številnih zelo aktualnih in bolečih vprašanj. Tako se je zavzel za odločen boj proti prostituciji, pri čemer je hudo

S 1. STRANI

ODISEJA...

Srečala sta se prav zaradi poteka razprave o naši zaščiti. No, lahko zatrdimo, da je celotna zadeva vsaj stekla, kako in kdaj pa se bo zaključila? Ko to pišemo, še ni znan dokončni potek razprave v poslanski zbornici. Vsekakor pa naj bi še do konca poletnega zasedanja zakon sprejeli v zbornici na Montecitoriu, medtem ko bo kasneje moral iti še v senat.

grajal zlasti neusklajeno delovanje posameznih rodov varnostnih sil, se pravi policijske, karabinjerjeve in finančnih stražnikov. Naglasil je, kako je kvestorjem v posameznih pokrajinah zdaj pri srcu predvsem "ljubi mir", njihovo geslo mora odslej biti: "svoboda za vse in ne le za nekatere, varnost za vse in socialna mobilnost", kar seveda predpostavlja dinamično in ne togo gledanje na družbeno-gospodarsko stanje. Pri tem morajo odigrati pomembno vlogo zlasti informatika in vse ostale moderne tehnologije. Po mnenju Giuliana Amata morajo za "oljko" stati množice in ne sme biti le koalicija strank in stranic. Obnoviti bi se torej splačalo slovit "Prodijev avtobus", ki je med volilno kampanjo leta 1996 obkrožil tako rekoč vso Italijo in naposled tudi zmagal.

Medtem se sestajajo tudi vrhovi ostalih strank levosredinske koalicije. Tako se je spet pojavil v javnosti bivši predsednik Massimo D'Alema, ki je razglabljal o vzrokih krize svoje vlade, pri čemer je zlasti odločno zavrnil očitke, ki prihajajo od nekdanjega glavnega tajnika KPI, češ da je zrušil Romana Prodijsa, a ni poskrbel, da bi se ohranilo takratno zavezništvo med levimi in sredinskimi silami, kar edino jamči uspeh tudi na prihodnjih političnih volitvah. Odločno pa je grajal prizadevanja Massima D'Aleme, da se okrepi le njegova stranka, češ da to vpliva razdiralno na celotno zavezništvo.

Omeniti pa je treba, da ima Giuliano Amato velikega nasprotnika v osebi senatorja Antonia Di Pietra. Ta je celo napovedal, da bo sam kandidiral za predsednika vlade, če bo leva sredina za to mesto določila Amata, ki je bil najozgiji sodelavec in svetovalec Bettina Craxija, nespornega voditelja italijanskih socialistov, ki mu je milansko sodišče naprtilo vrsto let zaporne kazni zaradi korupcije. Pričakovati pa je treba seveda še druge senzacije v zvezi z bližnjimi državnoborskiimi volitvami.

POMILOSTITEV ALI AMNESTIJA?

Stanje v italijanskih zaporih postaja naravnost neznosno. Celice so prenatrpane, higien-ska oprema zelo pomanjkljiva, kaznilnice so povečini zelo stare in vsekakor že zdavnaj ne zadoščajo več potrebam. Daleč smo torej od enega glavnih namenov zaporne kazni, ki bi morala, kot je med drugim napisano v republiški ustavi, služiti predvsem moralnemu prerobenju prestopnika. Prav stanje v zaporih je v zadnjih tednih glavni vzrok raznih oblik protesta kaznjencev.

Zadeva pa ni tako enostavna, kot bi kdo mislil. Zadnje dni se veliko govori, da bi morala država čimprej nekaj stvarnega ukreniti v tem pogledu. V poštev prihajata predvsem pomilostitev in amnestija. Za oba ukrepa je pristojna zakonodajna oblast, to je parlament. O tem vprašanju pa so mnenja zelo deljena. Zanimivo je, kaj v tem pogledu pravi podpredsednik Višjega sodnega sveta dr. Giovanni Verde. Po njegovem je za sedanje stanje kriva predvsem zakonodajna oblast, ki je s številnimi zakoni poskrbela predvsem, kako najbolj zavarovati pravice državljanov oz. prestopnikov, pozabila pa je, da je treba hkrati tudi ustrezno usposobiti celotno sodstvo. Tako se na posameznih sodiščih grmadijo gore sodnih aktov, ki ne bodo nikdar prišli do svojega naravnega konca, to je do pravnomočne razsodbe. Zato naj bi bilo skoraj odveč danes govoriti o pomilostitvi ali o amnestiji, saj sta zaradi zastaranja že davno nekaj vsakdanjega. Naj navedemo samo primer Neaplja, kjer na tamkajšnjem sodišču čaka v predalih nič manj kot 578 tisoč obravnav, o katerih lahko z gotovostjo trdimo, da ne bodo nikdar prišle do naravnega zaključka. Vse bo zastaralo in bodo storilci kaznivih dejanj dejansko oproščeni brez pomilostitve ali amnestije.

Podpredsednik Višjega sodnega sveta se vsekakor zavzema za amnestijo, ker bi pomilostitev prav malo koristila, češ da bi z njo morda le ublažili sedanjo napetost v zaporih. Amnestija, z razliko od pomilostitve, delno ali v celoti oprošča kazni, kar je odvisno od besedila ustreznega ukrepa predsednika republike. Ta pa se ravna v skladu s pooblastili, ki jih je prejel od parlamenta.

MEHIKA / VICENTE FOX NOVI PREDSEDNIK

KONEC NAJDALJŠE ENOSTRANKARSKE VLADAVINE

BREDA SUSIČ

"Ya!", kar pomeni "Dovolj že enkrat!" - s takim geslom se je predstavil predsedniški kandidat Vicente Fox, 58-letni bivši predsednik Coca-cole v Srednji Ameriki, bivši poslanec in guverner v Guanajuatu, "rancher", kandidat konservativne Stranke nacionalne akcije (PAN). Vzklik "Dovolj!" je bil namenjen vladavini Institucionalne revolucionarne stranke (PRI), ki je stopila na oblast leta '29 in tam ostala celih 71 let. Glavni cilj in obljuba Vicenteja Foxa sta bila narediti konec obdobju, ki ga je - po rezultatih raziskave mehiškega dnevnika *Reforma* - polovica vprašanih označila kot nesvobodno in nedemokratično. S tem programom je Fox prepričal 47% volivcev in si zagotovil zmago. Njegova stranka je tudi dobila večino sedežev v spodnjem domu parlamenta, v senatu pa bo imela večino

PRI. V nedeljo so tudi drugi izvolili župana glavnega mesta (ponovno je zmagal kandidat levičarske Stranke demokratske revolucije - PRD).

Politolog Dahl, ki je "odkril" pomen opozicije, je ugotovil, da je alternacija na oblasti glavni pokazatelj in obenem jamstvo, da je politični sistem res demokratičen. Nedeljske volitve so torej prelomnica v zgodovini Mehike. To pa ne samo zaradi zamenjave na oblasti in konca sistema vladanja "državne stranke". V Mehiki je prvič po letih reform volilni in politični sistem tokrat pridobil neki legalen okvir, ki je omogočil opoziciji, da je vladajočo PRI zamenjala na predsedniškem mestu, ki je ključnega pomena v tamkajšnjem političnem sistemu. Drugi znak, ki je v nedeljo pokazal določeno politično zrelost, je bila relativna korektnost v izpeljavi volitev. Associated Press in LA Times ugotavljata, da je bi-

lo tokrat prvič opoziciji omogočeno, da je prišla na površje, da je objavljala volilne oglase in da se je v medijih zaslislal njen glas. Prvič jih je lahko nadzorovalo veliko število opazovalcev: 10.000 domačih in 860 tujih. Ti so sicer zabeležili kar nekaj nepravilnosti, vendar je njihov predstavnik izjavil, da so bile volitve globalno gledano korektne. Samostojna organizacija Federal Electoral Institute je poskrbela za uvedbo vrste ukrepov - kot so plastične žare ali identifikacija volivcev s pomočjo osebne izkaznice s fotografijo - da bi se izognili volilnim prevaram, ki so bile v preteklosti običajen pripomoček pri zagotavljanju zmage vladajoče stranke.

Večina volivcev opozicijske PAN je bila hudo zaskrbljena nad bodočnostjo. Bala se je, kako bo reagiral kandidat PRI Francisco Labastida, če ne bo izvoljen. Marsikdo je namreč napovedoval, da ne bo priznal zmage svojega tekmeca. Obenem jih je skrbelo, ali se bo v primeru zmage maščeval nad tistimi, ki so podprli Foxa. Zdi se pa, da je Mehika stopila še en korak proti demokraciji tudi po zaslugi liderja vladajoče stranke, ki je priznal svoj poraz in zmago nasprotnika. Obenem pa je Fox, ki bo uradno nastopil 1. decembra, že napovedal, da bo v svojo vladavo vključil tudi ministre ostalih strank. To bo dodatno jamstvo, da bo tranzicijsko obdobje v Mehiki čim manj boleče in čim bolj plodno.

L. CAVERI EVROPSKI POSLANEC

V ponedeljek, 3. julija, je v evropskem parlamentu v Strasbourgu prišlo do pomembnega dogodka.

Poslanec Lucien Caveri (Union Valdotaïne), nam dobro poznan zagovornik slovenskih zahtev in predlagatelj zaščitnega zakona za Slovence

(tudi državni podtajnik v D'Alemonovi vladi), je sedaj postal tudi evropski poslanec. Odstopil je namreč nekdanji beneški župan Cacciari, ki se je odločil raje za deželni svet v Venetu in tako zapustil mesto v Strasbourgu.

Poslancu Lucienu Caveriju iz srca čestitamo in mu želimo, da bi tudi na evropski ravni (kot že v italijanskem parlamentu) predstavljal vse manjšinske stvarnosti v Italiji.

AB

POVEJMO NAGLAS

JANEZ POVŠE

ČLOVEŠTVO OBDOJENO NA OBOROŽEVALNO TEKMO?

V jubilejnem in fatimskem letu je težko ostati neprizadet ob napovedih izgradnje "vesoljskega štita", novega protioroženja za morebitne raketne napade. V kolikor nas navedena napoved ne prizadeva, pa nam nemara vsaj daje misliti. Kot je znano o "vesoljskem štitu" resno razmišljajo Združene države Amerike, da bi zaščitile sebe, kasneje tudi svoje zaveznike, v prvi vrsti Evropo. Praktično to pomeni oboroževalno izpopolnjevanje, ob čemer se lahko vprašamo, koga se je treba bati in kdo nam streže po življenju. Vprašanje o tem, kdo so možni sovražniki, si toliko bolj zavzeto postavljamo zato, ker je že zdavnaj padel berlinski zid in so ideologije izgubile svojo moč. Poleg tega živimo v času, ki nas postavlja pred drugačne naloge, ko naj bi storili vse za boljši svet, v katerem bo manj revščine, manj lačnih in manj bolni ter manj uničevanja narave, od katere živimo. Združene države Amerike in s tem verjetno ves zahodni svet ocenjujejo, da se je sicer nevarnost vojn z obrobja sveta umaknila, zaskrbljujoč pa naj bi bil položaj v Aziji, kjer še posebej Kitajska lahko postane nevarna. Toda, kot poudarjajo objektivni izvedenci, je logika povsem obrnjena. Prav izgradnja "vesoljskega štita" bi bila tista, ki bi delno vznemirila Moskvo, v vsakem primeru pa zelo

močno Peking. Z drugimi besedami: v kolikor Kitajska v tem trenutku še ni nevarnost za razviti svet, bi to takoj postala prav zaradi "vesoljskega štita".

Izpopolnjevanje in kopičenje orožja še nikoli ni prineslo nič dobrega in vprašati se je mogoče, če v tem našem svetu še dandanes res ne gre brez vse bolj prefinjene vojne tehnike. Je svet zares še vedno tako grob in nevaren in ni nikomur mogoče zaupati in ali je res tisti, ki ni tvoj prijatelj, zato že tvoj sovražnik? Še vedno ne zaupamo v moč človečnosti in dobrih nagibov, še vedno so človeka demoniziramo v prepričanju, da nas hoče uničiti? Smo še vedno obsojeni na tako velik strah zase, da zaradi tega strahu drugim pripisujemo krivdo za to, da smo negotovi in se čutimo ogrožene? Se še vedno ne zavedamo, da smo z orožjem, ki ga imamo v skladiščih, svet spremenili v sod smodnika, ki nas lahko vse požene v zrak? Tudi po razkritju tretje fatimske skrivnosti še vedno verjamejo, da nas bo morebitnih katastrof rešilo izpopolnjevanje orožja, ne pa dejanja pomoči in dejavne dobrote?

Zamisel "vesoljskega štita" se zdi slej ko prej podaljšek prejšnjih časov. Novi čas nam zagotovo ponuja dosti lepša obzorja.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18
TEL 0481 533177
FAX 0481 536978
E-MAIL noviglas@tmedia.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3
TEL 040 365473
FAX 040 775419
E-MAIL nglasts@tin.it

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA

IZDAJATEL: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA: ITALIJA in SLOVENIJA 70.000,

INOZEMSTVO 110.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 140.000 LIR

POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493

CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

INTERVJU / LOJZE HLEDE

IZ LJUBEZNI DO DOMAČE GLASBE IN VASI

DANIJEL DEVETAK

Kako je leta 1971 sploh nastala zamisel za festival?

Festival narodno-zabavne glasbe, ki poteka vsako leto v Števerjanu, je po mojem mnenju eden najlepših praznikov v zamejstvu. Če praznujemo 30-letnico, pomeni, da se je pobuda med našimi ljudmi že ustalila. Kako je do tega prišlo? Kot veste, sem imel svoj ansambel, ki je deloval skoraj štiriindvajset let. Veliko smo nastopali in obiskovali tudi festivale po Sloveniji. Tam smo navezali stike tudi z drugimi ansambli in njihovimi vodji, spletile so se prijateljske vezi, ki trajajo še danes. Videli smo, kako prirejajo take festivale, in pomislili, da bi lahko tak praznik organizirali tudi v zamejstvu, in to s pravo "števerjansko korajžo". Med drugim so "prednamci" vabili na prvomajsko slavo in druge vaške praznike v letih '60 razne slovenske ansamble. Gajili so zlasti močne stike s Korošci. Te skupine so bile že pred letom 1971 med nami priljubljene in znane. Pred 30 leti je potekalo namreč v Števerjanu več kulturnih praznikov, ki so imeli za vas svoj pomen in so združevali ljudi; naj omenim praznik češenj, saj je Števerjan kmečka vas, pa tudi praznik grozdja, saj je Števerjan na dolgo in široko posejan s trtami. V naši vasi sta bila v tistih časih na isti dan dva prvomajska praznika, pač odraz krajevnosti. Pri našem ansamblu, ki je bil na začetku 70. let že dejaven in znan, smo torej pomislili, da bi prvomajsko slavo opustili in raje priredili festival domače slovenske glasbe. Tako sta naša skupina in društvo Frančišek Borghia Sedej skupno startala 2. maja 1971 popoldne s prvim festivalom med Borovci. Celih dvajset let sta praznik prirejala v soorganizaciji prav društvo in moj ansambel, sedaj pa ga prireja društvo Sedej pod pokroviteljstvom Zveze slovenske katoliške prosvete iz Gorice.

Kakšne spomine imate na prvi festival? Kakšne so bile njegove razsežnosti?

V našem vaškem glasilu, Števerjanskem vestniku, iz tistega časa berem, da je bilo prijavljenih šest oziroma sedem ansamblov, nastopili pa so štirje. Nagradjeni so bili Veseli Hmeljarji s Celjskega, Tamsi z Opčin, ki ga je vodil Franc Pohajč, in Minipe iz Gorice, ki ga je vodil dr. Mirko Špacapan. Tedaj še nismo vedeli, ali se bo stvar sploh nadaljevala; med drugim smo imeli že za prvo izvedbo našega praznika deževno vreme in smo se zato morali zateči v še nedokončano dvorano društvenega doma na vaškem trgu. Kljub temu da še ni bila ometana in sploh ni bilo reflektorjev, pa so obiskovalci do zadnjega kotička napolnili dvorano. To nas je opogumilo in nam dalo upati, da smo izbrali pravo pot.

Ko ste bili stari komaj 22 let, ste ustanovili svoj ansambel, ki je kmalu zaslovel daleč naokrog.

Domača glasba me je vedno veselila in mi veliko pomenila. Doma smo poslušali radio in zlasti po Radiu Trst A so vedno vrteli slovensko narodno-zabavno glasbo. Pri ra-

V čudovitem zelenem gaju, od koder se pogled razteza na vinorodne briške griče, furlansko nižino tja do morja, nas je pri mizi pod tankolaso brezo na svojem domu v Števerjanu prijazno sprejel Lojze Hlede, domačin, glavni pobudnik festivala narodno-zabavne glasbe, ki bo v tem tednu doživel jubilejno 30. izvedbo in je že lepo uveljavljen kot ena glavnih tovrstnih prireditev v vsem slovenskem kulturnem prostoru. Lojze Hlede, po poklicu sicer gradbeni podjetnik, pooseblja med drugim vse lastnosti, ki najbolj poživljajo Števerjance in delajo iz njih učinkovite dejavnike v slovenski zamejski vasi; to so samozavestna podjetnost, gorečnost pri delu in usvarjalni pogum. Ker je daleč naokrog znani števerjanski festival njegov "otrok", smo se z njim pogovorili.

dijski rubriki Glasba po željah sem vedno poslušal Avsenike, nato Slaka ipd. To me je navduševalo. Tako sem se želel tudi sam česa naučiti. Pokojni Maks Debenjak mi je preskrbel harmoniko, me uvedel v svet glasbe in tako sem kot samouk nadaljeval in resno poprijel za delo. K sreči sem imel brata, ki je pel, in drugega, ki je igral kitaro; pa tudi nekaj prijateljev je živelo blizu mene in smo se kar sproti menili: "Se vidimo nočoj!" Vse se je nadaljevalo samo z dobro voljo. Tako smo zdržali okrog 23-24 let.

To pa ni malo...

Res ni malo. Želel sem, da bi se člani ansambla ne spreminjali, kar se prepogosto dogaja v Sloveniji. V isti zasedbi smo zdržali 17-18 let. Pri tem so bile težave, zamere, marsikdo se je tudi umaknil. Člani so se zavedali, da ni mogoče kar tako zamenjati kadrov zlasti zaradi vaj in snemanj. Med drugim na Goriškem ni bilo veliko izbire glede kadrov. Nastopali smo na festivalih in snemali; nastopi po gostilnah niso bili v skladu z našim značajem.

Zakaj pa se po vašem mnenju današnji mladi ne ogrevajo več toliko, da bi ustanovili podoben ansambel?

Sam ne vem, zakaj se ne opogumijo. Danes je sicer tudi manj težav pri nabavi instrumentov, ojačevalcev in drugih potrebnih električnih aparatov. Te smo mi kupovali in plačevali v mesečnih obrokih, saj nismo razpolagali z velikimi zmogljivostmi. Bila pa je v nas živa samozavest, ki nas je gnala naprej. Danes mladina ve, da je potrebna pri podobni stvari resna zavzetost; ni mogoče ansambla začeti in ga po nekaj mesecih opustiti.

Katerih turnej svojega ansambla se najbolj spominjate?

Višek našega delovanja je gotovo bil nastop v ZDA. Dr. Kazimir Humar nas je namreč leta 1979 peljal skupaj s Štandrežci v Ameriko. S sabo smo imeli en sam posnetek, ki ga je Niko Klanjšček posnel na vaji v društvenem domu v Števerjanu; drugega nismo imeli. S sabo smo nesli nekaj kaset, ki pa so med izseljenimi rojaki takoj pošle. Ljudje so bili skoraj užaljeni, ker nismo imeli več gradiva na razpolago. Pač nismo imeli možnosti, da bi kaj posneli, saj tedaj nismo bili "za komercialno"... Nastopali smo tudi po Evropi; bili smo v Švici, dvakrat med izseljenci v Belgiji, Franciji, pa v Sloveniji seveda.

V letih 1980-81 ste izdali kar dve plošči.

Da, med drugim je nedavno izšla zgoščenka, ki združuje tedanji plošči. Večer v Števerjanu in Leta mladosti. Seveda so izvedbe izčiščene in dejansko združujejo dve desetletji našega snemanja.

Osebnost ste tudi veliko skladali in podpisali ogromno uglasbitev. Kako je nastajala vaša glasba in ali še nastaja?

Navdih sem iskal zvečer. Po Sloveniji sem dobil primerna besedila in s harmoniko v roki, brez not, iskal melodijo. Tako so nastajale naše pesmi. Kakšno veljavo imajo, to naj sodijo drugi. Danes ne pišem več nič, saj me nič ne sili v to. Glasbena skupina je kot športna ekipa: če ni treninga, ne gre. Pred vsem drugim so potrebne redne vaje.

Aktivni ste tudi v društvu in vključeni ste v pripravljalni odbor festivala.

Pri pripravi festivala sodelujem od vsega začetka. Začetek mojega društvenega udejstvovanja pa sega v čas takoj po srednji šoli, ko sem na spodbudo organista Hermana Srebrnič skupno z drugimi mladimi stopil v cerkveni pevski zbor. Še danes starejši stalno bodrimo mlade in jih spodbujamo, da bi bili aktivni pri vaških dejavnostih. Željo in potrebo po kulturnem udejstvovanju posredujemo mladim rodovom. Spominjam se, kako so nas že tedaj tisti, ki so bili vsaj malo starejši od nas, vključevali v kulturno življenje v Števerjanu. Naj omenim vsaj Marjana Terpiča, ki je zrežiral lepo število odrskih del in je mlade spodbujal k sodelovanju; bil je prava "špica", gonilna sila. Odraščali smo v tem duhu in to še danes posredujemo našim mladim. Moja generacija pri današnjem festivalu ni več toliko fizično prisotna za konkretna dela; imamo pa mladih brez konca! To se, hvala Bogu, v Števerjanu nadaljuje. Za sabo imamo nadomestilo, kar predstavlja temelj našega prihodnjega delovanja in jamstvo za prihodnost. Danes pripravljajo festival mladi, ki leta 1971, ob prvi izvedbi, še niso bili niti rojeni. Sam predsednik društva Sedej ni bil star tedaj niti eno leto. V Šte-

verjanu je mladina zdrava, to želim poudariti. Upam, da bo naše delo prek njih ostalo.

Društvo Sedej je res zgledno mlado, ustvarjalno in učinkovito. V njem delujejo mešani in otroški zbor, dramska skupina, mlajša dramska skupina in mladinski krožek; več kot tri desetletja izbaja tudi vaško glasilo Števerjanski vestnik.

Ko bi starejši ne posredovali mladim svojim vrednot in jih ne bi vključevali v vaše dejavnosti tako, da smo vanje tudi zaupali in jim sploh zaupali odgovornosti, bi delovanje verjetno šepalo ali sčasom zamrlo. Nekdo mora dejavnosti voditi in držati ljudi skupaj. Ko sem vodil ansambel - bilo nas je enajst -, sem moral biti vedno pripravljen, prav tako kot dirigent. Mladim je treba zaupati. To je jamstvo za kontinuiteto dela. Ni mogoče si misliti, da bi mi, ki smo pred 30 leti z zagnanostjo postavili na noge prvi festival, to delali z istimi močmi še danes. Človek se utruji in se mora umakniti. Organizacija zahteva ogromno dela, zadnje dneve cele večere in nočne ure. Mi tega več ne zmoremo. V predsedstvu društva in komisijah festivala mrgolijo mladi. Taka so pač pravila igre življenja. Treba je razmišljati za naprej.

Pa preidimo k letošnjemu jubilejnemu festivalu. Katere glavne novosti lahko napoveste?

Prijavilo se je več kot 30 ansamblov. Poslušalci bodo morali torej potrpežljivo potrpiti, čeprav bomo vse skupaj tako izpeljali, da se bo vse lepo izteklo. Zadovoljen sem, da bo prvič med nami Slavko Avsenik, ki ga vsi gotovo poznamo. Na našem festivalu se igra njegova glasba in končno ga bomo po 30 letih imeli v gosteh. Avsenik bi moral že biti prisoten pred desetimi leti, a naključje je hotelo, da se je njegova

skupina teden dni pred festivalom razpustila. Njegovo prisotnost smo že najavili na tiskani brošuri in zadnji trenutek je odpadla. Za to nam je bilo izredno žal. Letos bo igral z ansamblom Gašperji. Mislim, da bo to za naše občinstvo enkratni dogodek! Zlasti nedeljski program bo 9. julija natrpan. Vse točke sporeda že tako urejemo, da bo vse steklo po najboljšem redu in brez ovir. Po finalnem delu festivala bo komisija razglasila nagrajence, jih priključila na oder in jim podelila odličja; po krajši pavzi pa bo poldrugo uro zabaval prisotne veliki Slavko Avsenik. Prireditveni prostor je že skrbno pripravljen, gornji del Borovcev je tokrat tlakovan; gre nam za to, da se kraj prireditve olepša, tako da se obiskovalci prijetno počutijo med nami. Poleg glasbe bodo seveda na razpolago odlični briška kapljica, okusne jedi in dobra družba.

Vsako leto priverjate tudi umetniške razstave zlasti krajevnih ustvarjalcev, ki jih želite primerno ovrednotiti.

Letos bo med nami prisoten s svojimi deli goriški slikar in akvarelist Andrej Kosič z deli, ki so posvečena Brdom. Razstavo smo odprli skupno z uradno otvoritvijo festivala v nedeljo, 2. julija. Tudi pevski zbor je ob tej priložnosti nekaj zapel; vsaka, tudi najmanjša stvar, ima pri nas svoj pomen, dogodka daje svoj pečat.

V zadnjih letih je obiskovalo vaš festival več udeležencev iz matične domovine kot iz zamejstva. Kako gledate na to?

Letos sploh ni prijavljenih zamejskih ansamblov. V preteklosti, ko se je prijavljalo manj kot dvajset skupin, je pa bila kar polovica zamejskih. Korošci so bili zvesti gostje, pa tudi Tržačani. Prišli so celo ansambli izseljencev iz Švedske in Avstralije. Zadnja leta ta prisotnost šepa. Na Koroškem je takih skupin vedno manj, na Tržaškem so malostevilne skupine verjetno preobremenjene s krajevnimi vesellicami. Skupine verjetno tudi nimajo časa za pripravo izvirne skladbe, ki je pri nas obvezna. Upam, da se bo v prihodnosti prijavil kak zamejski ansambel, čeprav sem s stiki s skupinami iz matice zelo zadovoljen; to so res lepe vezi. Veseli smo tudi tega, da bo v nedeljo mejni prehod v Števerjanu odprt, kar bosta omogočili sosednji občini Števerjan in Brda, ki z gledno sodelujeta. Tudi če bo mejni prehod odprt samo za peščico ljudi, je to vseeno nekaj lepega: meja bo vsaj simbolično odprta in med nami ne bo pregrad. To ima za našo krajevno in sploh goriško stvarnost velik pomen.

Da bi trajneje obeležili jubilej, ste letos poskrbeli tudi za izdajo praznične zgoščenke.

Radio Slovenija in RTV Slovenija sta ob našem jubileju prijazno posnela na zgoščenko nekatere valčke in polke, ki so bili izvajani v Števerjanu in so ponarodeli. Na platnici kraljuje slika naše vasi, ki jo je naredil slikar in naš dragoceni tehnični sodelavec Hijacint Jussa. Plošča vsebuje 21 skladb, izbor katerih je uredila Irma Rauh. V ponos nam je tudi dejstvo, da je bilo v treh desetletjih na festivalu izvedenih kakih 600 izvirnih melodij, kar ni malo! Na temo naše vasi je bilo napisanih tudi veliko besedil. Pa tudi veliko ansamblov, ki so danes v Sloveniji uveljavljeni, je zraslo in našlo odskočno desko prav med Borovci. Nekaj zaslug imamo tudi mi, vse to bo ostalo zapisano v naši zgodovini.

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA
OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU B

ŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

14. NAVADNA NEDELJA

"Ti ljudje so trmastega obraza in predrznega srca, k njim te pošiljam." (Ezk 2, 4)

"Dovolj se je nasičevala naša duša z zasmehom bogatih, z zaničevanjem prevzetnih." (Ps 123, 4)

"Mi je bil dan v meso trn satanov poslanec, ki naj bi me tepel, da se ne bi prevzel." (2 Kor 12, 7)

"In spotikali so se nad njim... In čudil se je njihovi neveri." (Mr 6, 3.69)

Evangeljske pripovedi o Jezusovih čudežnih delih zbujajo pri ljudeh različna čustva. Nekatere prevzamejo občudovanje Jezusove moči (Mk 6, 2) in hvaležnost, druge pa strah, trepet in groza; spet drugi se Jezusu posmehujejo (Mr 5, 33. 42) ter se nad njim spotikajo (Mr 6, 3). Vmeša se še zavist do rojaka, ki se ne bi smel dvigniti nad druge z nenavadnimi, čudežnimi deli.

Iz vsega tega se kaj lahko porodi nevera, ki se ji Jezus čudi (Mr 6, 6), zato ker bi morala vsa mogoča dela zbujati vero v Boga in zato zaupanje v vsemogočnost Stvarnika, ki more ustvariti svet iz nič in iz smrti novo življenje (NT, UW, 71, 148). Saj Jezus oznanja z oblastjo: "Čas se je dopolnil in Božje kraljestvo se je približalo. Spreobrnite se in verujte evangeliju!" (Mr 1, 15).

Božje kraljestvo bi Judje že sprejeli, dasi po svojem okusu in pričakovanju, s spreobrnjenjem pa ne vedo, kaj naj bi počeli. Hudič bo zastavil vse sile, da bi Jezusa ločil od Boga. Ker je zavohal, pred vsemi drugimi, da je ta Jezus nekaj posebnega, saj se morajo pred njim umikati sile hudobije in bolezni ter obsedenosti: grešni in trpečji ljudje namreč dobivajo odpuščanje grehov in zdravje (istotam).

Pri vsem tem Jezus osvetli pomen in vlogo prerokov Stare zaveze, začeniš z Mojzesom. Če ta mož mora ogromno pretrpeti zaradi trdnosti in upornosti svojih rojakov (2 Mz 32, 9; 5 Mz 29, 24). Za vztrajnost pa se ima zahvaliti veri v enega Boga, ki vzgaja človeka kakor mož vzgaja svojega sina (5 Mz 8, 5); ta vera mu daje moč, da opominja, grozi, tolaži, moli za svoje ljudstvo in ga po štiridesetih letih puščave pripelje do vrat obljubljenega dežele. A kljub vsemu trpljenju za Boga in svoje ljudstvo ne more vstopiti vanjo, ker se čuti grešnega pred Bogom, ki je nadvse vzvišen, zahteven in svet (3 Mz 19, 2).

Prerok Elija beži iz enega kraja izpred obličja Boga v drugega prav zaradi svoje verske gorečnosti.

Izajjo razlagajo na dvojno, tako govori o njem izročilo.

Jeremijo s silo odvedejo v Egipt in izgine izmed ljudi.

Janezu Krstniku odsekajo glavo z mečem zato, ker brani svetost Boga v dušah, v zakonu in v družbenem življenju (Mr 1, 14; 6, 14-28).

Greh pokvari v ljudeh božjo podobo tako, da postanejo trmastega obraza in predrznega srca (Ezk 2, 4).

A kljub vsej neveri ali prav zaradi nevere Bog pošilja preroke, ki naj ljudi spreobračajo k Bogu. Preroki bodo obilno deležni zaničevanja in zasmehovanja (Ps 123, 3-4). Prerok, edini veliki, Jezus, je prvi sprejel nase to nasprotovanje, postal je celo v vsem enak nam ljudem, razen v grehu (Heb 2, 17; 4, 15).

Bog je namreč usmiljen Bog. "Blizajmo se torej z zaupnostjo prestolu milosti, da bomo dosegli usmiljenje in našli milost, ki nam bo v pravem trenutku pomagala" (Heb 4, 16).

Vse trpljenje pa zna biti, kljub temu da je v resnici kakor trn v našem mesu in še bolj zna boleti v duši, kakor da bi ga poslal sam satan kot svojega angela, ki naj bi nas tepel (2 Kor 12, 7) in mučil (gl. ozdravljenje božjastnega dečka - Mr 9, 17-29), z Jezusom, v blagoslov.

Molitev pa naj izprosi prave čudeže, najprej čudež vere v Boga. Jezus pravi: "Ta rod se lahko izžene le z molitvijo" (Mr 9, 29); temu pa lahko mirno dodamo še: izžene se "s postom in miloščino".

Dobro je tudi moliti s psalmistom: "Dobro je zame, da so me zadele nadloge, da se učim tvojih zakonov" (Ps 119, 71).

Tožba ljudi zaradi toliko ločitev zakona in razpada družin suvereno gospoduje nad dušami ljudi, ki jih vznemirja in žalosti. Ker jih je pahnila v osamo, podrla je sanje o sreči, spravila marsikoga v obup.

A molitev, čeprav se bo čutila v začetku slabotno: "Moj Bog, moj Bog, zakaj se me zapustil? Moj Bog, kličem podnevi, pa me ne uslišiš, ponoči, pa ni pomiritve zame...", bo zaradi vztrajnosti prešla v hvalo Boga: "Zakaj ni preziral in ni zaničeval nesreče nesrečnega. Ni skrival pred njim svojega obličja; ko je k njemu klical na pomoč, je slišal" (Ps 22, 2-3. 25).

Vero bo dvigala torej molitev k Bogu: "Moja moč, tebe se bom držal, kajti Bog je moja trdnjava... Jaz pa bom opeval tvojo moč, zjutraj bom vriskal zaradi tvoje dobrote, ker si mi bil trdnjava, zavetišče na dan, ko mi je bilo tesno. Moja moč, hočem ti prepevati, kajti Bog je moja trdnjava, Bog, ki mi skazuje dobroto" (Ps 59, 10. 17-18).

POZIV JANEZA PAVLA II. JETNIKOM

JETNIKI SO NAŠI BRATJE

Minuli teden so v Vatikanu objavili poziv svetega očeta Janeza Pavla II. ob jubilejnem prazniku vseh zapornikov v svetem letu 2000, ki bo v nedeljo, 9. t.m.

Papež Janez Pavel II. ima v nedeljo namreč namen obiskati zapornike v znanem rimskem zaporu Regina Coeli, da bi se tako poklonil vsem zapornikom na svetu in vso svetovno javnost opozoril na dejstvo, da so tudi zaporniki naši bratje in sestre, da so tudi oni vredni odpuščanja in človeka vrednega življenja. Njegov obisk v zaporu pa je danes pod vprašajem, ker so prav v teh tednih po vsej Italiji v vseh zaporih veliki protesti jetnikov, ki od rimske vlade zahtevajo pomilostitev ob jubilejnem letu in obenem zahtevajo tudi boljše razmere za življenje, saj je znano, da so italijanski zapori prenatrpani, da je v njih okrog dvajset tisoč več zaprtih, kolikor pa je ustreznih mest za jetnike v ječah.

V svojem sporočilu, ki so ga dnevniki prinesli v soboto, 1. t.m., je sveti oče zapisal, da bi jubilejnemu letu gotovo ni mogel in niti smel pozabiti na jetnike in zapornike; prav zato so se odločili, da bo jubilejni dan v zaporih v nedeljo, 9. t.m.

Takoj v uvodu svojega razmišljanja si je sveti oče zaželel, da bi "Vstali Kristus, ki je vstopil skozi zaprta vrata na kraj, kjer so se zbirali njegovi učenci, mogel vstopiti v vse zapore sveta in tam najti dobrodušen sprejem v srcih, da bi vsem prinesel mir in veselje." V nadaljevanju je sveti oče spomnil svetovno javnost, da se kristjani spominjamo dvatisočletnice, odkar se je Kristus učlovečil; to je po papeževih besedah prava skrivnost krščanstva. Papež piše takole: "Danes, kot takrat pred dva tisoč leti, nam je spet ponujena rešitev, ki jo je prinesel s seboj na svet Kristus, da bi obrodila mnogo dobrih

sadov po Božjem načrtu, kajti Bog želi rešiti vse svoje otroke, še posebno pa vse tiste, ki so se od njega oddaljili in sedaj iščejo pot vrnitve. Dobri Pastir nenehno išče sledove izgubljenih ovac in takrat, ko jih sreča, si jih naloži na rame in jih odnese v hlev. Kristus išče srečanje z vsakim človekom in naj se ta nahaja v kakršnemkoli stanju! Namen srečanja Jezusa s človekom je njegova rešitev. Rešitev pa je ponujena in ne vsiljena. Kristus pričakuje od človeka, da ga ta zaupno sprejme, da se mu odpre duh in bo sprejel plemenite in širokogrudne odločitve, s katerimi bo skušal popraviti vse slabo, ki ga je bil storil in se bo istočasno tudi zavzemal za širjenje dobrega. Gre za včasih zelo dolgotrajno pot, ki pa je gotovo tudi vznemirljiva, ker je človek ne opravi sam, ampak v družbi in ob pomoči samega Kristusa. Jezus je namreč potrpečljiv sopotnik, ki zna spoštovati ritem in čas človeškega srca, pa čeprav se tudi nikdar ne utruji pri vzpodbujanju na poti k cilju rešitve."

Sveti oče je tudi dejal, da je praznik jubileja odprt prihodnosti, kajti "v prihodnosti morata človekov napor in milost Božja tkati skupaj vse ti-

sto, kar nam še ostaja, da živimo." Papež je povedal, da se vsak jetnik v zaporu spominja preteklosti, ko je še bil svoboden, in mu je sedanjost zato največkrat velika muka, ki nikdar ne mine. In prav tem ljudem lahko pomaga globoka vera, ki "lahko vsakemu jetniku odpre nova človeška in duhovna obzorja."

V nadaljevanju je sveti oče opozoril, da je tudi čas od Boga dan, da je čas od Boga in je zato opozoril vse tiste ljudi, ki sočloveku vzamejo za določen čas prostost, naj ne mislijo, da so "gospodje in gospodarji jetnikovega časa". Papež v zameno jetnikom ponuja, naj darujejo svoj čas v zaporu Bogu kot ponižni dar resnice, kesanja in tudi vere. Vsak jetnik naj se tudi zave, da je pred Bogom še vedno človek, še vedno oseba in ne neka razosebljena stvarnost, kakršnih je vse preveč v ječah moderne dobe.

Po papeževih besedah jubilejno leto nima nobenega namena, da bi pustilo stvari take, kot so sedaj, ker bi sveto leto sicer ne imelo nobenega smisla. Zato se morajo v svetem letu skušati popraviti krivice, olajšati trpljenje, "da se ponovno pridobi vse tisto, kar bi se sicer zagotovo izgubilo." Janez Pavel II. je tudi poudaril veliko Božje usmiljenje, ki naj bo vsem ljudem vzvod za poboljšanje, in to naj imajo pred očmi tudi vsi tisti, ki ljudi pošiljajo v zapore, saj je zapor brez cilja poboljšanja in spreobrnitve samo družbena kazen, ki je sama na sebi lahko še kako sovražna. In zato sveti oče pravi, naj o svojem položaju razmislijo jetniki sami, a tudi družba, ki se vsak dan srečuje z nasiljem, kot tudi pravniiki-juristi, ki naj razmislijo o pomenu kazni.

Papež v svojem razmišljanju pravi, da je naša družba še zelo daleč od tega, da bi storila vse, kar je v njenih močeh, da bi odpravila nasilje in hudodelstvo iz svojih vrst, kajti vsem hudodelcem mora v ječah tudi ponuditi možnost, da se spreobrnejo, postanejo boljši, da se ponovno vrnejo v našo družbo.

"Po Božjem načrtu mora vsakdo odigrati svojo vlogo pri gradnji boljše družbe!" pra-

vi sveti oče, in zato si mora tudi vsakdo prizadevati, da bi vnaprej preprečil pojav hudodelstva in nasilja v naši družbi. Zato se je papež tudi zavzel, da bi "milijoni naših sestra in bratov, ki so zaprti po neštetih zaporih povsod po svetu," imeli vsaj za vsakega človeka dostojne razmere v jetnišnicah. Odločno se je postavil proti vsem tistim zaporom in tudi zakonom, ki tepajo osnovne človekove pravice, in tudi proti vsem tistim, ki jetnikom odrekajo vsakodnevno izražanje in polno življenje lastne veroizpovedi. Prav tako je papež Janez Pavel II. opozoril na težke bolnike, ki so zaprti in bi jih morali zato ustrezno zdraviti, kot se je zavzel tudi za dostojno pravno pomoč najrevnejšim jetnikom. V svojem zapisu je papež tudi opozoril na nevzdržne razmere, v katerih živijo jetniki po svetu, kot je tudi opozoril na vsakovrstne diskriminacije, ki so jih ljudje v zaporih deležni; med njimi je še posebej omenil diskriminacije zaradi etničnih, socialnih, ekonomskih, spolnih, političnih in verskih razlogov. Vse te hude stvari seveda izničujejo vzgojno vrednost zaporov. Opozoril je tudi na težave, ki jih imajo jetniki pri srečevanju svojcev in ob ponovni vrnitvi v družbo, ki jih noče več sprejeti.

Papež Janez Pavel II. se je zavzel za pomilostitev jetnikov v jubilejnem letu, a obenem dodal, da naj ne bi šlo samo za lepo gesto, ki po svetem letu ne bi pustila za seboj nobenih sledov, ampak za dejanje, ki naj bi bilo povod za preobrazbo naše družbe in tudi jetnišnic. Zavzel se je za boljše življenjske razmere jetnikov, katerim naj se tudi nudi možnost dela in študija, da bi se po prestani kazni lahko lažje vključili v našo družbo. Po papeževem mnenju bi bil znak usmiljenosti do zapornikov "jasen znak občutljivosti do njihovega stanja, ki bi gotovo imel dobrodelni odmev v njihovih dušah in bi jih istočasno tudi vzpodbujal h kesanju za vse slabo ter jih silil k spreobrnjenju."

To bi po mnenju svetega očeta tudi povzročilo, da bi jetniki gledali na prihodnost z novim upanjem in bi obenem tudi pomenilo, da "se svet v tretjem tisočletju odpira bolj resnični pravici, ki je odprta osvobajajoči sili ljubezni."

Ob koncu svojega nagovora je sveti oče še dodal, da prosi Boga, naj blagoslovi tako vse tiste, ki so odgovorni za pravico v družbi, kot tudi vse tiste, ki so se pregrešili zoper zakone.

"Vsem jetnicam in jetnikom po vsem svetu obljubljam svojo duhovno bližino in jih v idealnem objemu vse stiskam k sebi kot brate in sestre v človeštvu!" je zaključil svoj poseg sveti oče.

JUP

DVE LETI PO POTRESU

OBNOVLJENA CERKEV PRI BOVCU

Potres v Posočju pred dve letoma je poškodoval tudi veliko sakralnih objektov, predvsem cerkva, kapelice in nabožnih znamenj. Zelo je prizadel tudi znano cerkev Device Marije v Polju pri Bovcu, ki pa so jo obnovili. Zaključek obnove so počastili s slovesnostjo ob prazniku bovske občine v začetku junija, ki je bila na prostem pred gotsko cerkvijo. V njej pa je bila tudi sveta maša.

Obnovo je vodil Zavod za varstvo narave in kulturne dediščine iz Nove Gorice, stroški del pa so znašali 37 milijonov tolarjev. Denar je prispevalo ministrstvo za kul-

turo. Med novostmi naj omenimo, da so tudi električno razsvetljavo v celoti obnovili, hkrati pa napeljali še razsvetljavo za razstave in koncerte. Cerkev Device Marije v Polju pri Bovcu služi za tradicionalni verski obred na praznik Velikega Šmarna, uporabljajo pa jo tudi za glasbene koncerte in likovne razstave.

V zvonik bodo nove zvonove namestili v mesecu avgustu. V potresu je bil najstarejši zvon zelo poškodovan in ni več uporaben. Razstavili pa ga bodo v cerkvi kot pričevanje in spomin na veliko naravno nesrečo.

G. LOJZE KRŽIŠNIK V TRŽAŠKI RIŽARNI

"KAKO JE MOGOČE?"

Slovensko pastoralno središče iz Trsta že vrsto let prireja mašo zadušnico v tržaški Rižarni v spomin na vse, ki so umrli v tem taborišču, a tudi za ostale vojne žrtve. Letos je ta maša potekala izjemoma na prvo julijsko nedeljo, ker je bilo zaradi junijskih praznikov nemogoče organizirati drugače. Spominsko mašo je daroval koprski dekan, župnik pri sv. Marku, g. Lojze Kržišnik, ob altarju pa sta bila tudi vodja Slovenskega pastoralnega središča msgr. Marij Gerdol in rojanski dušni pastir za slovenske vernike msgr. Stanko Zorko. K svečani spominski mašni daritvi, ki je bila zasnovana v duhu odpustanja in sprave, po zgledu sv. očeta in pastirjev krajevne Cerkve, se je zbralo veliko ljudi. Kot vsa zadnja leta je tudi letos sodeloval pri bogoslužju Združeni zbor Zveze cerkvenih pevskih zborov iz Trsta, ki ga je vodil Edi Race, na orgle pa je spremljal Iztok Cergol.

Zaradi bogatih in močno sporočilnih misli objavljamo priložnostni govor g. Lojzeta Kržišnika.

Ko človek stopa po ozkem hodniku, obdan z visokim obzidjem, ki vodi do teh soban prepojenih s solzami in krvjo, trpljenjem in grozo..., ne stopa samo v to taborišče v Rižarni, ampak ima občutek, kot da bi stopal v kraljestvo temnih sil.

Kar naenkrat zaslišiš strele izpred 70 let na bazovski gmajni ali krik mnogih Tržančanov, ki so jih metali v globoko jamo pri Socerbu, ali stokanje sestradih iz Dachau, Auschwitz ali iz Sibirijske... Ne moremo si predstavljati gorja in krivice, ki jih je povzročil človek nad svojim bratom na tej zemlji. Njihove kosti je prevzela v svoje naročje mati Zemlja in čaka drugega Jezusovega prihoda na sodni dan, da obudi mrtve in jim da večno plačilo.

Dragi bratje in sestre.

Kako je to mogoče, da je človek, ki je ustvarjen po Božji podobi, zmožen tolike hudobije? Kako je to mogoče, da smo v stalni nevarnosti, da se znajdemo v vlogi Kajna ali Abela? Kako je to mogoče, da se človeštvo ne odloči za ljubezen in da se neprestano odpirajo nova žarišča hudobije in vojn?

Odgovor je lahko zelo prost. Bog je ljubezen, tako je zapisal evangelist Janez. Jezus sam pravi: Jaz sem pot, resnica in življenje. Človek, ki se oddaljuje od Boga, se oddaljuje od ljubezni, od resnice in življenja. Človek, ki ne ljubi Boga, ne ljubi življenja. Ker

je danes tako malo cenjena vera v Boga, zato se ne čudimo, da je tako malo cenjeno življenje. Zakaj danes Evropa izumira? Zato, ker v srcih Evropejcev umira vera v Boga.

Da je to res, se spomnimo samo na začetek sveta. Ko sta pod vplivom hudobnega duha prva človeka v svoji ošabnosti zdvomila nad Bogom, se je porušila harmonija raja. To ni še vse. Greh nadaljuje z rušilno močjo. Naslednji korak je bil Kajnov bratomor. Greh, ki je upor proti Bogu, je kot strup, ki vse zastruplja in seje smrt vsemu, kar je Božjega.

Bratje in sestre, žal, človek je vedno znova pripravljen Boga tajiti, izdajati, obsojati, zavračati. Zaradi tega so se dogajale take grozote in se dogajajo in verjetno se bodo še dogajale. Izhod iz tega kaosa pozna samo Kristus. On je edini Odrešenik človeka. On nas lahko pripelje k izviro ljubezni, ki je Bog sam.

Če pomislimo na odprtost ljudi do Boga v našem času, na odnos do zakramentov: npr. do sv. maše, ki je vir božje pomoči, se ne čudimo, da obstaja v današnjem času toliko skritega trpljenja za zidovito stolpnic. Tako, kot je to taborišče obstajalo v objemu vsakdanjega življenja, ko skoraj nihče ni vedel, kaj se dogaja za temi zidovi, tako lahko obstajajo tudi stanovanja, v katerih dviga svojo hudobno roko nad svojega brata današnji "Kajn". Bratje in sestre, smo v svetem jubilejnem letu.

V letu sprave z Bogom in s sočlovekom. To je leto velike Božje milosti. Nič nam ne bo koristilo, če se bomo samo izgovarjali in se opravičevali kot Judje, ki so poiskali Pilata za obsodbo Božjega Sina in da bi se s tem sami opravičili. Mi se moramo najprej spraviti z Bogom, ga priznati za svojega Stvarnika, Odrešenika in Posvečevalca. Potrebno je pogledati svojo vero, iz nje živeti. Dokler ne bo človek dopustil Bogu, da prebiva v njegovem srcu, je v veliki nevarnosti, da postane "Kajn".

Največja tolažba je, da Kristus nikoli ne bo zapustil svojih. Niti v trpljenju. Ganljiva so pričevanja nekaterih o junaštvi in notranjem miru, ki so ga imeli ljudje, ki so šli v smrt. Tako kot je bil Kristus miren, vzravn, dostojanstven pred Pilatom in v trpljenju, tako so bili tudi mnogi bratje in sestre, ki so po krivici morali veliko pretrpeti in mnogi celo darovati svoje življenje. Taka drža mučenca je zame največji dokaz Kristusove prisotnosti v njihovem trpljenju.

Sveti oče je v Koloseju 7. maja razglasil 12.692 mučenec 20. stoletja. Nekateri so bili umorjeni zaradi vere, nekateri pa so umrli zaradi posledic mučenja v letih revolucije in po njej. Med temi mučenci za vero je tudi 217 Slovencev iz domovine, trije iz tržaške škofije: Mirko Vekjet, Placid Sancin in Jakob Ukmar, iz goriške nadškofije Lojze Bratuž in še 7 slovenskih mu-

čencev je iz celovške škofije. Seznam imenovanih ni zaključen. Poleg navedenih je še dolga vrsta drugih, ki so dali svoje življenje za Kristusa.

Prav oni, ki so darovali svoje življenje za zvestobo Kristusu in Cerkvi v slovenskem narodu, za temeljne vrednote evropske kulture, nas zavezujejo, da svojo vero živimo z isto zvestobo, kot so jo oni izpričali s svojo krvjo.

Za nas je njihovo pričevanje zgled. Zgled neomajne zvestobe v hoji za Kristusa. V svojem življenju in smrti so se ravnali po Gospodovi besedi: "Če kdo hoče priti za menoj, naj se odpove sam sebi, vzame svoj križ in hodi za menoj. Zakaj, kdor hoče svoje življenje rešiti, ga bo izgubil, kdor pa svoje življenje izgubi zaradi mene, ga bo našel."

Izgubili so svoje življenje za Kristusa in sedaj so z njim v večni slavi. V času preizkušnje so bili s svojo vero priče večnosti, v svoji smrti priče življenja.

Bratje in sestre, čeprav se Kajne še ni spreobrnil in so še vedno ljudje, ki se borijo proti Bogu, ljudje, ki so zaradi napačne tolerantnosti do krivice in trpljenja v tem svetu.

Toda prišel bo čas, ko bo Bog razodel svojo suverenost in bo poklical človeka na odgovor. Tedaj se bo hudobija izkazala kot velikanska zmota, z nasiljem prisvojena oblast kot slepilo, brezbožna ideologija kot prevara. Tedaj bo moral vsak priznati trdo resnico Jezusovih besed: "Kaj koristi človeku, če si ves svet pridobi, pogubi pa svojo dušo?"

"Sin človekov bo namreč prišel v veličastvu svojega Očeta s svojimi angeli in takrat bo vsakomur povrnil po njegovih delih" (Mt 16, 26-27).

Nadaljujmo s sv. mašo z izpovedjo vere v edinega Boga, ki je izvor ljubezni, da bi zmogli odpustiti in živeti složno med seboj.

SVETNIK TEDNA

15. JULIJ

SILVESTER ČUK

VLADIMIR, KIJEVSKI KNEZ

V svetniškem koledarju katoliške Cerkve, ki je bil preurejen leta 1969 po smernicah drugega vatikanskega koncila, najdemo za vsak dan po več svetnikov. Danes je na prvem mestu god sv. Bonaventura, vrhovnega predstojnika frančiškanskega reda, velikega bogoslovnega učenjaka, ki je umrl 15. julija leta 1274 med vesoljnim cerkvenim zborom v Lyonu, ki ga je bil sklical papež Gregor X. z namenom, da se na njem vzhodna in zahodna Cerkve, ločeni po nesrečnem razkolu leta 1054, spet združita in spodbudita resnično prenovo Cerkve. Pri vsej dobri volji se ta poskus ni posrečil in do povezave obeh Cerkva, ki nosita ime po Kristusu, žal, ni prišlo.

Sveti Bonaventura je bil velik učenjak in prav tako velik svetnik, vendar mi želimo danes predstaviti svetnika, ki je v koledarju na drugem mestu. To je sveti Vladimir, kijevski knez, ki je svoji mladi državi na široko odprl vrata h krščanstvu. Tisočletnico krščanstva v Rusiji so slovesno obhajali leta 1988 - v spomin na to, da je v začetku leta 988 kijevski knez Vladimir prejel sveti krst. Po njegovem zgledu so se dale v reki Dnjeper krstiti množice njegovih podanikov.

Ruski zgodovinarji imenujejo Vladimira "novega Konstantina", Cerkve pa mu daje naslov "apostolom enak". Rodil se je okoli leta 960. Leta 979 je postal vladar obširne kijevske Rusije, ki je obsegala ozemlje med Dnjeprom in Baltičkim morjem. Državi je hotel dati čim trdnjše temelje. Ena prvih stvari, za katero se je odločil, je bila enotnost glede vere kot močne povezovalne sile. Ko je opazoval narode okoli svoje domovine, je odkrival, da so najbolj povezani in najbolj močni tisti narodi, ki so bili sprejeli krščanstvo, zato je sklenil, da med te narode vključi tudi svoje podanike. Knez Vladimir je prejel krst že v začetku leta 988. Leto zatem se je poročil s kneginjo Ano, sestro bizantinskega cesarja Bazilija. Ta je postala Vladimirova najboljša pomočnica pri vladanju in pri uvajanju krščanstva v deželi. Vladimir je pred poroko zaprosil, naj nevesta pripelje s seboj "dovolj škofov in duhovnikov", ki bodo podeljevali krst ljudem v kijevski kneževini.

Po Vladimirovem načrtu naj bi njegova kneževina sprejela krščanstvo kot njegovo voljo. Vladimir pa se je tudi iskreno trudil, da bi bil sam zgleden kristjan in da bi s svojim zgledom ljudi vodil h Kristusu. Sprejem krščanstva med Rusi in Ukrajinci je v veliki meri osebna zasluga kneza Vladimira, ki je želel vesoljno Cerkve obogatiti z novim močnim članom. S krščanstvom so bili postavljeni tudi temelji njihove književnosti in kulture.

Knez Vladimir je dal v Kijevu sezidati lepo Marijino cerkev kot spomenik zmage krščanstva. Odločil se je za lepe bizantinske obrede, ker globlje segajo v mehko slovansko dušo. Vendar ni sprejel grškega bogoslužnega jezika, ampak je uvedel slovanske prevode bogoslužnih knjig, delo učencev sv. Cirila in Metoda. Hotel je pripadati vesoljni Cerkvi, zato je vseskozi ohranjal žive stike z Rimom. Leta 1011 mu je umrla žena Ana. Smrt žene, najboljša pomočnica v življenju, ga je silno potrla, vendar jo je sprejel kot zgleden kristjan. Umrl je 15. julija leta 1015, star šele 55 let. Na knežjem prestolu ga je nasledil sin Jaroslav Modri in v času njegove vladavine se je krščanstvo v kijevski kneževini utrdilo.

Sveti Vladimir je nebeški zavetnik lepega števila slovenskih ljudi, ki jim je ime Vladimir, Vladko, Vlado, Lado, Mirka, Miro, pa Vladimira, Vladka, Ladka in Mira.

"ALBUM" MLADINSKE KNJIGE

O GORI ATOS IN ABSOLUTNEM

Atos, na meji zemlje in neba je naslov knjige, ki je nedavno izšla pri Založbi Mladinska knjiga in je delo treh avtorjev; to so Gorazd Kocjančič, Lucijan Bratuš in Pavel Rak, ki so vsak s svojega zornega kota in z različnimi izraznimi sredstvi skušali povedati nekaj več o Atosu, Sveti gori, ki "ni samo kraj, samo razkošna in dragocena lepota samostanov, cerkva, bogoslužnih predmetov, oblačil, ikon in knjig, temveč neko celotno razumevanje sveta in človekovega mesta v njem," kot piše v uvodu v knjigo.

V bistvu je Atos, na meji zemlje in neba album, ki želi slovenskemu bralcu približati

to sveto goro in tudi "približati to razumevanje sveta z združitvijo eseja, fotografije in religiozne poezije Bizanca". Gorazd Kocjančič, znani slovenski filozof, poznavalec Svetega pisma in ljubitelj teologije, in Lucijan Bratuš, tudi pri nas poznani slikar in profesor na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani, sta več tednov bivala na gori Atos; ravno takrat je na Sveti gori živel in pisal tudi srbski pisatelj slovenskega rodu Pavel Rak. Zato so trije prijatelji lahko v uvodu h knjigi zapisali, da je "album sad srečanja, ki je v času razpadanja Jugoslavije sredi Grčije tvegalo prijateljstvo, pogovor in medsebojno spo-

štovanje Vzhoda in Zahoda, Bizanca in Rima." Pavel Rak je za knjigo napisal daljši esej z naslovom Vedno živa zgodovina, v katerem umesti Atos v prostor in čas in se tudi poglubi v njegov pomen, medtem ko je Gorazd Kocjančič napravil izbor grške krščanske poezije, ki se seveda navezuje na grško pesništvo prejšnjih rodov. O svojem izboru poezije je Gorazd Kocjančič napisal tudi lep esej, v kate-

rem jasno kaže na to, "da je na krščansko poezijo, ki je jezik približala pogovornemu jeziku, močno vplivala "klasična" atiška grščina in helenistična "splošna" govorica, koiné, v katero je bila prevedena Stara zaveza in v kateri je napisana Nova", kot pravi avtor sam, ki tudi pove, da je razcvet grške krščanske poezije potrebno iskati v četrtem in petem stoletju po Kristusu, ko sta živila cerkvena očeta

sv. Gregor iz Nazianza in Sinezij. Kocjančič tudi našteje vrsto odličnih grških krščanskih pesnikov in hkrati pove, da jih je bilo zelo veliko brezimnih. Tudi to pravi, da so grške krščanske pesmi še danes pomemben del vsakodnevne molitve atoških menihov, saj gre zvečine za hvalnice Bogu, Materi Božji in vsemu stvarstvu, s katerimi se menihi na Sveti gori Atos skušajo zlit v eno v občudovanju in hvaljenju Absolutnega.

Lucijan Bratuš pa je s svojim fotografskim objektivom ujel vsakdanjik in harmonično soskladje sakralnih stavb z naravo na Sveti gori, kar Atos je za vsakega kristjana. Bratuševim fotografijam je lastna nevsiljivost in velika zgornost, ki najde največkrat svojo največjo ekspresivnost in izraznost v detajlu, na katerega je Lucijan Bratuš kot

umetnik izjemno navezan. Zato na njegovih fotografijah z gore Atos ne bomo našli "razgledniških motivov", ampak izseke, ki skušajo govoriti o svetih moških, ki na tej gori prebivajo, ne da bi jih fotograf niti enkrat ujel v objektiv.

O grški cerkveni poeziji pa samo to, da te pesmi nago-varjajo vsakega človeka, ki je odprt za vse tisto, kar človeka dela Božjega, kar ga odpira o-nostranstvu in večnosti.

Gotovo je Atos, na meji zemlje in neba knjiga, ki jo bo človek položil na tako mesto na knjižni polici, da bo roka večkrat sama segla po njej, in to takrat, ko bo hotel s knjigo in bizantinsko poezijo moliti, ali pa takrat, ko bo hotel samo dojeti, kako se lahko kdo odloči za tišino na gori Atos, da šele v njej najde odmeve Absolutnega.

JUP

5

ČETRTEK
6. JULIJA
2000

SSG / SEZONA 2000-2001 V GORICI

PREMIŠLJENA IN KAKOVOSTNA IZBIRA DEL

IVA KORŠIČ

Slovensko stalno gledališče se je že drugo leto zaporedoma odločilo predstaviti novo sezono že v poletnem času, ko se vrata kulturnih domov zaprejo za publiko in se le-tej ponujajo v ogled predstave na prostem in seveda mikavni festivali. Javni predstavitvi repertoarja za nasled-

krstno uprizoritvijo dramatizacije njegovega *Tantandruja* v režiji Jaše Jamnika. Tržaški režiser Mario Uršič pa bo v aprilu režiral Pirandellovo delo *Šest oseb išče avtorja*. Abonenti si bodo ogledali še odlični gostovanji Prešernovega gledališča Kranj z Molierovim *Skopuhom* v režiji Vita Tauferja in SNG Drame Ljubljana z *Idiotom* Dostojevskega v režiji Mileta Koruna.

FOTO BUMBACA

njo sezono in pogledu na pravkar zaključeno delo v minulem gledališkem letu v domači dvorani v Trstu je v četrtek, 29. junija, sledila tiskovna konferenca v mali dvorani goriškega Kulturnega doma. Ravnatelj in umetniški vodja Marko Sosič (na sliki) se je najprej ozrl na minulo sezono, ki je kljub nekaterim neizbežnim organizacijskim in tehničnim težavam bila uspešna in jo je z zadovoljstvom spremljala tudi goriška publika, saj so prikazana dela z nekaterimi res vrhunskimi igralskimi kreacijami vsebovala grenke in boleče izkušnje, ki so zaznamovale človeško bivanje v dvajsetem stoletju. Goriški gledalci so še posebno dragi zamejski gledališki hiši, kajti svojško se odzivajo na repertoarno ponudbo. Le-ta v prihodnji sezoni ne bo imela tako močno začitane smernice kot lanska, a bo, sodeč po izbranih vsebinah in režiserjih, nemirnih iskalcih vznemirljivih poetik, zanimiva in bo gotovo vnesla kakšno novost v gledališko snovanje; poleg tega se bo prvič odprla italijansko govorečemu občinstvu. Tudi v našem mestu bo tako vsaj ena predstava s podnapisi v italijanščini. SSG bo s to novostjo lahko posredovalo svojo bogato umetniško tradicijo tudi Italijanom, ki žal v glavnem še zmeraj ne poznajo naše kulturne stvarnosti.

Abonmajska sezona se bo z ustaljenimi sedmimi predstavami, s petimi v domači produkciji in z dvema gostujočima igrara, predvidoma začela sredi oktobra. Prvo uprizoritev, *Krivo svatbo* F. G. Lorce v režiji večkrat nagrajenega Damirja Zlatarja Freya, si bodo goriški gledalci (tokrat napovedano!) ogledali v tržaškem Kulturnem domu; naši dvorani, Kulturni dom in KC Lojze Bratuž, je tehnično ne moreta sprejeti. V "zame-no" za ta gledališki izlet - vodstvo si želi, da bi tudi goriški gledalci vzljubili tržaško dramsko ognjišče - pa bo Gorica gostila izven abonmaja premiero monodrame italijanskega avtorja Alessandra Baricca *Devetsto* (Novecento) v režiji Marka Sosiča in izvedbi Janka Petrovca. Večno mladi Linhartov *Ta veseli dan ali Matiček se bo oženu* bo ogled decembrske večere prvič v primorskem narečju v režiji inovativnega Vita Tauferja; v januarju se bo po daljšem premoru vrnil v SSG Boris Kobal s svojo novo kabaretno predstavo *Allegro ma ne preveč*. Cirila Kosmaka se bodo ob devetdesetletnici rojstva spomnili v februarju s

Izvenabonmajske predstave bodo poleg omenjenega *Novecenta* še *Šanson E. Piaf* z Vesno Pernarčič - v svojem mladem, čudovitem igralskem jedru ima namreč SSG talentirane pevce -, dvojezičen večer s Prešernovimi pesmimi, noviteta Marka Sosiča *Kruh in prah*, *Emigracije*, ambientalni projekt, in seveda otroška predstava. Na odru pa bodo zopet oživele nekatere "domače" uspešnice iz prejšnjih sezon in markantnejše "tuje" uprizoritve.

SSG bo, kot je v svojem natančnem, s spodbudnimi številkami opremljenem poročilu o minuli sezoni, poudarila odgovorna za stike z javnostjo in organizatorka Valentina Repini (na sliki), posvetilo posebno pozornost mladim, ki bodo ob podpori Zadrške kraške banke imeli abonmaje po znižani ceni. Gledališče bo tudi letos - lani je bilo prisotno s tremi predstavami - sodelovalo s KC Lojze Bratuž, Primorskim dramskim gledališčem in goriškim Kulturnim domom pri abonmajskih ponudbah Goriškega vrtiljaka, ki razveseljujejo otroke iz vrtca, osnovnošolce, srednješolce in od lani tudi višješolce.

Tudi v prihodnje bo SSG nudilo učencem različnih stopenj voden ogled po tržaškem Kulturnem domu z možnostjo pogovora s kakim režiserjem.

KONEC AVGUSTA 10. DRAGA MLADIH

VABILO ZA VSE MLADE

BREDA SUSIČ

Prav lepo vabljeni na 10. Drago mladih - prireditve, ki združuje mlade Slovence iz zamejstva, Slovenije in zdomstva! Kot že običajno, bo potekala pod velikim belim šotorom v parku Finžgarjevega doma na Opčinah (pri Trstu) od četrta, 31. avgusta popoldne, do sobote, 2. septembra opoldne.

Letošnji program bo še posebno zanimiv. Osrednja tema bo odkrivanje narodovih korenin (kako se oblikujejo narodi, nacije, države, kako smo se Slovenci ohranili do danes), pomena narodnosti in nacionalnosti v svetu multikulturalnosti, globalizacije in evropskih integracijskih procesov. Organizatorji, člani Mavrične-

V ponedeljek, 3. t.m., opoldan so v Ogleju svečano odprli veliko razstavo z naslovom *Patriarhi*, ki bo na ogled šest mesecev v Muzeju Oglejskega patriarhata v Ogleju in v prenovljeni stavbi muzeja Palazzo de Nordis v Čedadu. Glavni pokrovitelj in organizator velike razstave o 1500-letih oglejskega patriarhata je dežela Furlanija-Juljska krajina, pa čeprav je veliko denarja organizacijski odbor zbral tudi od raznih sponzorjev, saj je, recimo, samo zavarovanih razstavljenih umetniških del in dokumentov za več kot 110 milijard lir vrednosti.

Na predstavitvi so o veliki razstavi, ki ima namen dati vsaj vpogled v slavno zgodovino Oglejskega patriarhata, spregovorili organizatorji, krajevni župan, pozdrav pa je osebno prinesel tudi predsednik deželne vlade Furlanije-Juljske krajine Roberto Antonione. Razstavo *Patriarhi* pa je orisal vseučiliški prof. Sergio Tavano, ki je z dr. Giuseppejem Bergaminom, direktorjem muzejev v Vidmu, tudi kurator velike razstave. Prof. Tavano se je najprej zahvalil vsem, ki so kakorkoli prispevali k temu, da je razstava danes stvarnost, saj so svoja dela in dragocenosti za razstavo posodili tudi slovenski, hrvaški, francoski, avstrijski in drugi muzeji in seveda vse ško-fije vseh držav, ki so danes na ozemlju nekdanjega Oglejskega patriarhata, med njimi tudi ljubljanska nadškofija. Teh škofij je danes 31. Oglejski patriarhat je namreč v svoji zlati dobi segal od Cortine D'Ampezo do hrvaške Slavonije in vse do Zadra, obsegal vso sedanjo Slovenijo, del Bavarske in vso Avstrijo in tudi del današnje Madžarske in Italije do Lombardije. V srednjem veku je Oglejski patriarhat dejansko bil tako posvetna kot tudi cerkvena oblast, za katoličane pa velja Oglejski patriarhat za najpomembnejšo krajevno Cerkev takoj za Rimom, iz Ogleja so prišli tudi na današnje slovensko ozemlje prvi krščanski misijonarji.

Ko je Tavano govoril o pomenu Oglejskega patriarhata, je povedal predvsem to, da je bil zanj značilen predvsem t.i. oglejski duh, se pravi: strpnost, sožitje in edinstvo v različnem. Okrog krščanske vere in Oglejskega patriarha so se zbirali različni narodi, ki so vsak v svojem jeziku opravljali bogoslužje in molili, a jih je različne v eno družila krščanska vera. Ni zanemarljiv tudi podatek, da slovenska jezikovna narodna meja danes na

Zahodu bistveno ne odstopa od tiste za časa Oglejskega patriarhata, kar za vzhodno in severno ne bi mogli reči. Strpnost in sožitje torej in zavzemanje za sprejemanje drugačnega in drugega, to je bil oglejski duh.

Razstava *Patriarhi* je razdeljena na dva velika dela, prvi je na ogled v Ogleju in ta del razstave nosi naslov *V znamenju Jone*, drugi pa je razstavljen v Čedadu in nosi naslov *Pastorala in meč*. Morda je prav ta naslov najbolj značilen za Oglejski patriarhat, ki je bil dejansko eden najpomembnejših družbenih in zgodovinskih pojavov na naših tleh skoraj 1500 let.

Razstavo *Patriarhi* so pripravljali tri leta, razstavljenih pa je več kot 400 predmetov, slik, skulptur in raznih miniaturnih slik in starih dokumentov, ki pred očmi gledalca pričarajo zgo-

dovino Ogleja in Oglejskega patriarhata od samih začetkov krščanskega življenja v Ogleju pa do propada Oglejskega patriarhata leta 1751. Prof. Tavano je izrecno naglasil, da gre pri razstavi *Patriarhi* za razstavo evropskih razsežnosti, saj je recimo 440 strani debel katalog razstave, ki je velikega formata, pripravilo 78 strokovnjakov iz domala vseh evropskih držav, izdala pa ga je SKIRA iz Milana, v njem je ogromno fotografij in več kot 1500 naslovov bibliofilijskih enot, ki govorijo o Ogleju in Oglejskem patriarhatu. Seveda je razstava v Ogleju tudi zato, ker v samo razstavo spada oglejska bazilika s svojimi čudovitimi mozaiki, ki so s 760 kvadratnimi metri največji zgodnjekrščanski mozaiki v zahodnem delu Evrope.

Sicer pa je na razstavi, ki je sodobno pripravljena, tudi na ogled tako imenovani zaklad oglejske bazilike, v katerega spada deset izjemnih umetniških del, med temi vsekakor oglejski križ iz trinajstega stoletja, razni umetniško oblikovani stari kelihi, posode za relikvije svetnikov in še in še. Na razstavi si bo obiskovalec lahko ogledal tudi knjigo iz enajstega stoletja, v katero je sv. Pavlin Oglejski lastnoročno pisal note in je to tudi najstarejša notna knjiga na svetu. Razstava je imeniten prikaz Oglejskega patriarhata skozi stoletja, patriarhata, ki je zaradi zavzemanja za složnost in sožitje med narodi po Tavanovih besedah prav gotovo lahko tudi danes vzor zedinjene Evrope.

ANDREJ KOSIČ IN FRANKO ŽERJAL RAZSTAVLJATA V LJUBLJANI

V galeriji Commerce za Bežigradom v Ljubljani je bila minuli teden odprta razstava udeležencev mednarodne likovne kolonije Most na Soči pod naslovom *Posočje 2000*.

Na lepo pripravljeni razstavi, ki bo odprta vse do 28. julija, razstavlja enajst priznanih likovnih ustvarjalcev iz Španije, Nemčije, Hrvaške, Japonske, Argentine, Avstrije, Švedske in Slovenije. Večina ustvarjalcev je slovenskega rodu, kar daje likovni koloniji in razstavi posebno obeležje. Naš prostor zastopata Andrej Kosič in Franko Žerjal. Andrej Kosič razstavlja svoje priznane in prijetne krajine, Franko Žerjal pa zanimive in presenetljive vizije. Dela obeh naših ustvarjalcev izstopajo s svojim posebnim slikarskim izrazom, ki opazno dopolnjujejo celoten prerez razstave.

POLETNI FESTIVAL V LJUBLJANI

Manifest 3 in 48. mednarodni poletni festival sta v teh dneh gotovo dva največja kulturna dogodka v Ljubljani. O Manifesti 3, pregledu sodobne likovne ustvarjalnosti v svetu, bomo v enih prihodnjih številkih podrobneje pisali, zato tokrat vsaj novica, da so 5. t.m. v slovenskem glavnem mestu svečano odprli 48. mednarodni poletni festival v Ljubljani, in to s slovenskim krstom Elgarjevega oratorija *Geroncijeve sanje*, katerega premiera je bila sinoči v Gallusovi dvorani v Cankarjevem domu. Sicer pa se bo v Ljubljani v okviru festivala do 26. avgusta 60 kulturnih dogodkov, ki jih bo priredilo vsaj tri tisoč umetniških ustvarjalcev. Gre torej za enega večjih kulturnih festivalov v Ljubljani, v okviru katerega bodo odprli tudi razstavo kipov Aleksandra Kovača in priredili vrsto koncertov klasične in sodobne glasbe.

PREDSTAVITEV PUBLIKACIJ KROŽKA VIRGIL ŠČEK

KOPRSKO SREČANJE IN RAZPRAVA OB AKTUALNIH "BELIH PRIROČNIKI"

MILAN GREGORIČ

V prvi polovici junija je bila v knjigarni založbe Lipa, v soorganizaciji založbe in Kulturnega kluba Istra, predstavitev treh novih "belih priročnikov" Krožka Virgil Šček iz Trsta. Knjigo odsotne avtorice Vide Valenčič *Politika in manjšine: ljubezen ali brezbržnost*, je predstavil Ivo Jevnikar, poudarjajoč, da gre za resno primerjalno analizo filozofij in praktičnih pristopov pri zaščiti manjšin. Vida Dolhar, avtorica knjige *Kanalska dolina in slovenska kultura* in tudi sama po rodu iz doline, je občuteno izpovedala, da se je v knjigi želela oddolžiti "vsem tistim, ki so prenesli sloves doline v svet" kot tudi tistim, "ki so doslej pisali o njej, zlasti o Sv. Višarjah." Posebno poglavje pa je namenila slovenski kulturi in dolini ter ustanovam in posameznikom, ki to kulturo vzdržujejo. Peter Rustja pa je v posebni zgodovinski publikaciji osvetlil delovanje Ivana Nabergoja, tržaškega poslanca v avstrijskem državnem zboru v obdobju 1873-97. Poudaril je predvsem njegove posege v korist tržaških Slovencev, kot so vprašanja šolstva, enakopravnosti rabe jezika, gospodarski problemi Slovencev ipd. Pri tem je potegnil vzporednice z današnjim časom in odkril, kljub različnim zgodovinskim pogojem, velike sorodnosti.

Sledilo je kramljanje z udeleženci večera, ki se je osredotočilo predvsem na današnje razmere v Kanalski dolini, na primerjave manjšinske zaščite v deželah Furlanija-Juljska krajina, Južna Tirolska in Dolina Aosta. Razprava je tekla tudi o pomoči, ki bi jo naj uradne slovenske ustanove ponudile Krožku Virgil Šček pri njegovih naporih in osvetljevanju primorske in še posebej zamejske zgodovine in aktualnih problemov tega sveta. Izpostavljena je bila tudi ugotovitev, da je v zadnjih letih, zlasti na

Ivan Nabergoj (1835-1897)

relaciji Koper-Trst, stekla vse bolj živahna izmenjava kulturnih in vsakršnih drugačnih stikov. Pri tem je razveseljivo dejstvo, da se s koprskimi strankami vse več ljudi udeležuje srečanj v zamejstvu, na katerih se zbira slovenstvo. In to od bazovške gmajne in openskega strelšča naprej, prek tržaškega gledališča in kulturnih domov po vaseh pa vse do Donizettija in Drage. Pričakovati je, da bo teh srečanj še več. Izostre se tudi čuti za neresene probleme slovenskih rojakov v Italiji. Posamezne celice civilne družbe na Koprskem se namreč nameravajo pridružiti Društvu Edinost pri začetnem procesu internacionalizacije zaščite slovenske manjšine in če bo treba, seči pri tem tudi po ulici (javni demonstraciji).

IMENA KRAJEV SO NAŠA KULTURNA DEDIŠČINA

PREJELI SMO

Z zanimanjem sem prebral članek Imena krajev so naša kulturna dediščina. Tudi Sv. Križ, mar ne? objavljen v vašem časopisu 1. junija 2000, v katerem avtor dr. Ferdinand Šerbelj razlaga nastanek in razvoj toponimov. Članek me je zelo razveselil, saj avtor že v začetku ugotavlja, da so geografska imena, to je imena voda, gora in krajev, del naše nematerialne dediščine, s katero bi se morali ukvarjati strokovnjaki. Nadalje avtor zelo lucidno ugotavlja, da imena, kot sta Cesta in Col, kažejo na razvit promet, imena krajev kot na primer Šembid, Šempas ali Šturje pa nas opozarjajo, da je tu že zgodaj stala cerkev. Pravzaprav smemo takšno modrost od umetnostnega zgodovinarja dr. Ferdinanda Šerbela pričakovati, saj njegov akademski naziv dokazuje, da je absorbiral velike količine znanja in takorekoč prešel vse stopnje formalnega izobraževanja, ki jih ponuja ljubljanska Filozofska fakulteta. Žal se mu zapiše tudi drobna nerodnost: ime vasi Predmeja ne dokazuje bližine deželne, torej upravno politične meje, kot trdi, pač pa vse bolj kaže na rob gozda torej na mejo med kultiviranim in divjim svetom - gozdom, oziroma "mejo", kot pravimo v dialektu grmovju, ki prehaja v gozd. Seveda pa so to marginalne (po slovensko: mejne) težave. Večje težave mu predstavlja komentiranje dogajanja ob pobudi kapucinov, da bi Vipavski Križ spet preimenovali. Nihče ne dvomi v dobronamernost pobude kriških bratov kapucinov, čudi nas le pogostnost vlaganja te pobude.

Tako niti dr. Ferdinand Šerbelj očitno ne ve (ali pa noče vedeti), da smo imeli o tem vprašanju že dva referendum. Prvič smo o preimenovanju glasovali že davnega leta 1994 - takrat je bil rezultat negativen: večina opredeljenih volivcev se je izrekla proti preimenovanju. Takrat smo glasovali le krajski krajevne skupnosti Vipavski Križ, ki zajema tri naselja.

Tokrat je občinska (!) oblast poskušala drugače: naš kraj je, ne da bi o tem povprašala prizadete, z občinskim odlokom preimenovala kar sama. Še pred tem nam je isti občinski svet z glasovi svetnikov SKD in SDS odrekel pravico do krajevnega referenduma, na katerem bi se izkazala volja Križanov. Ti po besedah b. Štefana Kožuha pa tako ali tako ne razumemo svetovnega pomena naše vasi in zato je županova (in ne naša, kot trdi dr. Šerbelj) zahteva, "naj se kar izselimo", zgolj logično nadaljevanje ideje o pravičnih in primernih občinah, ki bi jim tudi vrnilo nekatere stroške preimenovanja. V tem kontekstu so omenjali tudi dr. Bruna Breschia. Za kakšen denar naj bi šlo še danes, ni jasno. Dr. Šerbelj govori o 80.000 DEM, ki jih je častiti gospod podaril SAZU-ju. Zaradi tega in podobnih dejanj je g. Milan Kučan, predsednik RS, dr. Bruna Breschia tudi nagradil z visokim državnim odlikovanjem. Svetokriški bratje kapucini so marca 1999 na letak in kasneje tudi v Primorskih novicah zapisali, da naj bi šlo za 80.000 nizozemskih guldov, kar je približno trikrat manj denarja. Kaj ima to opraviti s stroški preimenovanja, še sedaj ne razumemo.

Ko je občinski svet naše naselje z odlokom mimo nas preimenoval, smo krajski Vipavski Križ zbrali podpise podpore in si šele s tem priborili pravico do referenduma. Zaradi zapletenih pravnih poti pa to ni bilo glasovanje o imenu, pač pa o Odloku o preimenovanju, o katerem lahko odloča le volilno telo cele občine. Iz Šerbellevega zapisa to ni razvidno - seveda ne vemo, ali ni dobro poučen ali celo zavestno zanemarljivo dejstvo. Slabo je oboje, saj dejstvo ni mogoče prikrojevati glede na potrebo. V eni stvari pa se vsekakor strinjamo z dr. Šerbajem: referendum bi morali izpeljati le v naselju Vipavski Križ, saj se preimenovanje tiče predvsem prebivalcev.

Rezultat referenduma in tudi zgodbe je znan. Kaj vse je k temu prispe-

valo, je že zgodovina. Res je, da sem ob koncu referenduma s še vročo glavo nepremišljeno izrazil upanje, da bomo s tem zaustavili ajdovsko zdravarsko bando in s tem nekatere po nepotrebnem užalili. S tem nisem mislil tistih, ki si iskreno želijo takšnega ali drugačnega imena naše vasi in se jim zato opravičujem. Z izjavo sem meril na tiste, ki so lagali - ne le o meni pač pa tudi o mojih sorodnikih in sodelavcih, na tiste, ki so mi prerezali gumo na avtomobilu in ne nazadnje na tiste, ki so mojo ženo s komaj rojeno hčerko metali iz stanovanja in jima obljubljali linč. Ob tem je njihova zahteva, da mi vzamejo diplomu in vržejo iz službe prav malenkostna. S takimi ljudmi se pa ni mogoče pogovarjati.

Dr. Šerbelj piše, da je "kakšen lokalni etnolog", kar sem očitno spodaj podpisani, v Delovi rubriki Pisma bralcev podčul, da je glede na lego kriške cerkvice mogoče sklepati o predhodnem Mitrovi templju (!) in "nas osrečil še s trditvijo, da bi naj v naših krajih poganski mitraizem zamenjal krščanstvo" ne pred koncem prvega tisočletja (sic!). Žal ne napiše natančneje, kje in kdaj naj bi bilo to objavljeno. Sam sem v knjigi, ki jo dr. Šerbelj očitno dobro pozna, saj so, v časopisu objavljene fotografije, vzete od tam, o tem razmišljal takole: "Nekateri zgodovinarji arhitekture zagovarjajo tezo, da je privlačnost prostora, kot je naš griček na sredi doline, stalna in torej daljša od nam znanih poselitve. Po položaju in smeri prve nam znane cerkve na vrhu naselja lahko sklepamo, da so jo zgradili na temeljih še starejšega mitreja, torej svetišča, ki je bilo posvečeno bogu Mitri, ki je imel v antiki in še po propadu rimskega imperija zelo veliko privrženec. Razširjen pa je bil vse od Perzije, prek Male Azije in Grčije, čez ves rimski imperij do Germanije. Kasneje je mitraizem zamrl in njegov položaj je prevzelo krščanstvo. Ali je bila cerkva na vrhu grička sezidana pred naseljem ali je bilo naselje pred njo, je v resnici nepomembno vprašanje. Dejstvo je, da je cerkva vizualno dominirala naselju in bližnji okolici in takšno naselje je Bernard Koroški I. 1252 pod imenom Villa Crucis (pristava ali podeželski dvorec na križišču) podelil opatiji v Rožacu blizu Čedad. (B. Koloini. Vipavski Križ, str. 8; predgovor v knjigi Viljem Cigoj: Vipavski Križ, 1999). V Šerbajevem besedilu sem prvič prebral trditve, da bi to lahko bilo šele v drugem tisočletju, kar je po moje v resnici nemogoče, saj naj bi po sedaj veljavnih ugotovitvah mitraizem povsem zamrl v 3. ali 4. stoletju. Prometne povezave pa so v 13. stoletju - tisoč let kasneje - potekale precej drugače in tudi drugače kot danes, ko imamo avtoceste tam, kjer ni bilo do nedavna niti stezice. Zato je popolnoma neumestno razlagati takratna križišča z današnjimi.

Referendum je za nami in s tem upam tudi "špetirji" okrog preimenovanja. Strinjam se z dr. Šerbajem, naj o toponomastiki razpravljajo predvsem strokovnjaki, o preimenovanjih naselij pa naj odločajo predvsem tam živeči ljudje, nikakor pa tisti, ki hočejo drugim zapovedovati pravila. V Vipavskem Križu smo se domačini o tem že odločili in na obeh referendumi in neizpodbitno dokazali svojo voljo. Da smo imeli prav, nas prepričujejo dogajanja v zadnje pol leta. Križani na veliko obnavljamo svojo vas. Nekaj zaslug pri tem ima tudi novoustanovljeno Turistično društvo Vipavski Križ, ki združuje dobromislečje in v prihodnost usmerjene ljudi, ki so pripravljeni žrtvovati del svojega prostega časa za skupno dobro. In prav to je cilj: ni pomembno ime, pomembno je, da naše naselje razvijemo do te mere, da bomo od tega vsi nekaj imeli. Veliko zaslug ima pri tem tudi država, ki nam pomaga, saj nam je šele po referendumu odobrila denar, namenjen obnovi kulturne dediščine. Veliko ga je namenila tudi samostanu.

BORUT KOLOINI

V LJUBLJANI

ČAS, V KATEREM ŽIVIMO

POBUDI ZA LJUBITELJE SLOVENSKE KULTURE

MI, UMETNIKI...

MARJAN TOMŠIČ

V Ljubljani se je 3. t.m. začel že 36. seminar slovenskega jezika, literature in kulture. Organizirala sta ga kot v prejšnjih letih Center za slovenščino kot drugi tuj jezik in Oddelek za slovanske jezike in književnost ljubljanske filozofske fakultete. Vodi ga dr. Irena Orel in bo trajal do 15. julija. Za obiskovalce, ki jih je okoli sto in so prišli iz raznih držav, so pripravili bogat program s področja slovenskega jezika, literature in kulture. Dopoldne in po potrebi tudi v popoldanskem času bodo jezikovni, literarni, prevajalski in kulturološki tečaji, predavanja strokovnjakov za slovensko jezikoslovje, literaturo, humanistiko in še kaj, ter seveda obvezne lektorske vaje, organizirane po stopnji znanja slovenščine in posebnih slovenističnih interesih, kot so jezikoslovje, prevajanje, publicistika ali literarna zgodovina.

Kar 190 znanja slovenščine željnih tujcev pa prav tako od 3. t.m. obiskuje 19. poletno šolo slovenskega jezika, ki sta ga tudi organizirala Center za slovenščino kot drugi tuj jezik in Oddelek za slovanske jezike in književnost ljubljanske filozofske fakultete.

M.

Živimo v času bliskovitih sprememb in hitrega menjavanja smeri naših želja in interesov. In živimo v družbi, kjer brat ne more več zaupati bratu, kjer sta sumljiva celo oče in mati in kjer so pripadniki ene stranke prepričani, da so člani druge stranke ne samo Neslovenci, ampak že kar nekaki ludožerci. In živimo v času, ko se demokracija zamenjuje za popolno svobodo; za takšno svobodo, kjer je dovoljeno vse; tudi laži, prevara in celo zločin. To je tudi čas, ko se je razbohotila lažna umetnost, ko je že vsak pisun prepričan, da je klasik in genialec. In živimo v času, ko pisatelji in pesniki in sploh umetniki več ne ustvarjajo v slavo in čast nebeskim muzam, ampak se gremo "umetnost" le zaradi vseh mogočih razpisov oziroma natečajev; ko torej, več ne pišemo iz sebe, iz svoje duše, iz globin lastnega srca, ampak pišemo, da bi na grebatorski način dobili to ali ono nagrado oziroma priznanje. In to je čas, ko ukrep neke vlade, ki se "usmili" umetnikov in jim podeli izredne pokojnine, prav te pokojnine izkoristimo za to, da v isti žakelj stlačimo vse krive in nedolžne, in čez noč razvrednotimo, kar so ti umet-

niki ustvarili v desetletjih hudih psihičnih, duhovnih in materialnih stisk. Planemo nanje kot stekli psi in jih pri priči raztrgamo, potem pa kričimo: "Glejte, kakšni so!" Ko bi to počeli le tisti, ki se ne gredo umetnost, bi še nekako razumeli njihov bes; ko pa to počno člani iste družine, je to presneto žalostno in celo tragično.

Živimo v času, ko se sovraštvo proglašajo za ljubezen in ljubezen za sovražstvo; ko se dobri nameni čez noč spreminjajo v negativne posledice in ko se nacionalni interesi nekega drugega naroda prepoznavajo kot življenjski interesi našega, torej slovenskega naroda. In to je tudi čas, ko jagnje kali vodo volku, pa čeprav stoji volk nad ovčko in je on tisti, ki vodo kali. In to je tudi čas, ko se v imenu globalizacije kršijo vse človekove pravice in je možno za kulise interesov ene religije in ene veldržave skriti vsa mogoča nasilja, tudi zločine. To je čas, ko se interesi Kapitala proglašajo za vitalne interese človekove biti.

Mi pa, pisatelji, pesniki, igralci, slikarji... sploh mi, umetniki, se delamo slepe in gluhe in se zatekamo ali v slonokoščene stolpe ali pa v umetnost, ki nima noebne zveze z realnostjo in je le nekakšno jalovo naplentanje kaotičnih misli, pritekajočih iz

naših zmedenih glav. Iz tistih glav, ki so polne arogance in pohlepa po moči, tudi po politični moči. In so zase prepričane, da so genialne in svetovljanske. Svetovljanske že samo zato, ker govorijo več jezikov in znajo zblebetati celo rajdo imen svetovno priznanih ustvarjalcev. In tako praznina mogočno odzvanja, polnina pa sklanja svoj bogati klas, in molči.

Ljubi moji, klavern je ta čas in bojim se, da zanj velja to, kar piše v nekem sakralnem tekstu. Človek ni več zlat, tudi srebrn ne, še manj bronast, celo iz gline ni več. Je le še žalosten sprimek potrošniških "dobrin" in kontejner, poln odvržene embalaže.

DRŽAVNI IZPITI

USTNA IZPRAŠEVANJA
V POLNEM TEKU

FOTO KROMA

Potem ko so na začetku prejšnjega tedna opravili še tretjo - interdisciplinarno - pisno nalogo, so se letošnji maturanti slovenskih višjih srednjih šol na Tržaškem lotili še drugega dela državnega izpita (kot se po novem reče maturi), in sicer ustnih izpraševanj. Ustni del državnega izpita se je pričel v četrtek, 29. junija, in sicer na klasičnem liceju France Prešeren (od ko-

der je tudi posnetek, ki ga objavljamo), sicer so v teh dneh ustni izpiti v polnem teku na vseh višjih šolah na Tržaškem. Kandidati morajo za ustni izpit pripraviti tudi referat (v več primerih je to že pravi multimedialni prikaz določene teme), ki se ga izpitne komisije lotijo najprej. Šele potem pride na vrsto izpraševanje iz ostalih predmetov.

OBČNI ZBOR NŠK

KLJUB TEŽAVAM
USPEŠNO DELO

V četrtek, 29. junija, je v Trstu potekal redni nevolilni občni zbor Narodne in študijske knjižnice. Predsednik upravnega sveta prof. Jože Pirjevč, tajnik Milan Pahor, blagajničarka Ana Volpi Bužčan in predsednica nadzornega odbora Živa Gruden so v svojih poročilih podali izčrpen pregled pravkar zaključenega poslovnega leta. Le-to je bilo - kot tudi prejšnja leta - v znamenju številnih problemov, ki pestijo knjižnico. V prvi vrsti je to prostorski problem, saj so sedanji prostori pretesni. Zato so se upravitelji NŠK obrnili do tržaške občinske uprave, ki bi po njihovih besedah morala dodeliti knjižnici stavbo v središču Trsta. Drugo pereče vprašanje predstavlja problem nezadostnega in nerednega finančnega priliva. NŠK je glede tega v veliki meri odvisna od prispevkov krajevnih uprav, zlasti dežele

Furlanije-Juljske krajine, saj je deželni zakon priznal vlogo knjižnice. Obstoječa sredstva pa so nezadostna in prihajajo z zamudo. Edina rešitev je v večjem finančnem prilivu, ki bi rešil tudi problem nezadostnega števila zaposlenih.

Kljub vsem tem težavam pa knjižnica, tako v Trstu kot v Gorici (kjer deluje ljudska knjižnica Damir Feigel), dobro deluje. Knjižni fond raste, pletejo se vezi s sorodnimi ustanovami (knjižnicami, muzeji, arhivi in inštituti) v Italiji in v Sloveniji, še posebej pa se vodstvo knjižnice posveča sodelovanju s solo in pozornosti do mladih. Tu je vodstvo NŠK podčrtalo predvsem sodelovanje s tržaško mestno knjižnico, nato še delovanje odseka za zgodovino, njegovega oddelka za etnologijo in Odbora za počastitev bazo- viških žrtev.

ODOBRITEV V ZGONIKU IN NA REPENTABRU,
ZAPLET V DOLINIKONVENCIJA Z ACEGASOM
POLITIČNI PROBLEM

Zaplet, ki je nastal z nasprotovanjem nekaterim popravkom k medobčinski konvenciji s podjetjem Acegas s strani svetovalcev Slovenske skupnosti in Stranke komunistične prenove (ob vzdržanju predstavnika Dolge kro- ne in načelnika skupine Skupaj Maura Zerialija in odsotnosti svetovalca večine Maurizio Sigonija), je povzročil večjo politično razpoko v večinski koaliciji. Problem je postal političen, česar v svojih izjavah za tisk dolinski župan Boris Pangerc ni skrival.

Razplet na zadnji seji dolinskega občinskega sveta, ki je bila v ponedeljek, 26. junija, je privedel do odobritve konvencije, ki je sedaj različna od tiste, ki so jo sprejeli župani tržaške pokrajine 20. junija in ki sta jo repentabski in zgonski občinski svet že sprejela. V bistvu gre za zavrnitev nekaterih popravkov upravne narave: za možnost, v primeru nezadovoljstva z javnimi uslugami Acegasa (smetarske službe, oskrbovanja z elektriko, plinom

in vodo idr.), da se občinske uprave lahko poslužijo uslug drugih ustanov ali pa da te usluge upravljajo same; za točko, da se prošnja za pristop h konvenciji pošlje vsem občinskim upravam in ne samo tržaški občini (ki je večinski lastnik podjetja), in za točko, v kateri je predvideno, da se tržaški župan izreče o tej prošnji v roku šestdesetih dni od njenega prejema, in to po obveznem posvetovanju z drugimi ustanovami oz. upravami, ki so že pristopile h konvenciji. Zadnji popravek, ki pa je bil sprejet, pa govori o spoštovanju občinskih statuten in veljavnih državnih zakonov glede rabe slovenskega jezika (začetni predlog pa je govoril o spoštovanju občinskih statuten in enakega dostojanstva slovenskega jezika v uradnih aktih in v izvrševanju uslug).

Koordiniranega upravljanja javnih storitev v vseh občinah tržaške pokrajine (tržaški, miljski, dolinski, zgonski, repentabski in devinsko-nabrežinski) torej vsaj trenutno

ni videti na obzorju, sicer morajo o konvenciji devinsko-nabrežinski, miljski in tržaški občinski svet še razpravljati.

Je pa res, da stranka Slovenska skupnost, ki je ena od glavnih "krivcev" za zaplet v dolinskem občinskem svetu, konvencija ni ugajala že od vsega začetka predvsem zaradi tega, ker je videla nejasnosti v zvezi s spoštovanjem rabe slovensčine, pa tudi nejasnosti na področju ohranjanja avtonomije manjših občin glede na to, da je občina Trst večinski delničar podjetja Acegas. Sicer je le-to v središču pozornosti tudi v tržaškem občinskem svetu, predvsem v zvezi z uveljavljanjem sindikalnega protokola, ki je bil sprejet ob preobrazbi Acegasa v delniško družbo.

Tako upravna večina kot Stranka komunistične prenove (ki je priredila tiskovno konferenco v sredo, 5. julija) sta oblikovali svoji resoluciji, o katerih pa tržaški občinski svet še ni razpravjal.

KGS IN ŽUPANI

SESTANEK
Z DEŽELNIM
ODBORNIKOM
POZZOM

V četrtek, 29. junija, so se predstavniki Kraške gorske skupnosti in župani slovenskih občin v Sesljanu sestali z deželnim odbornikom Furlanije-Juljske krajine za okolje Giorgiom Pozzom. Tema pogovorov je bilo odprto vprašanje nadaljnjega razvoja gorskih skupnosti, naravnih rezervatov in parkov. S strani predsednika KGS Maria Lavrenčiča in slovenskih županov je prišla pozitivna ocena o srečanju, čeprav je ostalo še nekaj odprtih vprašanj, zlasti glede reorganizacije gorskih skupnosti in v bistvu negativnega odnosa deželne uprave do slovenske manjšine. Na srečanju je bil tudi govor o načrtovanju bodočega delovanja. Čez nekaj tednov bo prišlo do sestanka med upravitelji KGS ter predstavniki tržaške in goriške pokrajine s ciljem, da se uredi načrtovanje medobčinskega parka. Sklenjeno je bilo tudi, da se pripravi osnutek s predlogi o ohranitvi in določitvi pristojnosti KGS.

ORATORIJ AD MISSAM IN AGRIS

PODVIG AVGUSTA
IPAVCA

V največji tržaški cerkvi, se pravi pri Novem svetem Antonu, se je v torek, 27. junija, končal velik glasbeni in organizacijski podvig, se pravi koncert, ki so ga oblikovali glasbeniki in pevci iz Nemčije, Avstrije, Slovenije in Furlanije-Juljske krajine. Gre za orato-

vi madžarski orkester Savada Symphonie, moški zbor Perosi iz Fiumicella, zbor oglejske bazilike, zbor Vox Julia iz Ronk, stolni zbor iz Altöttinga na Bavarskem ter deški zbor Grazer Kepler-Spatzen iz Gradca. Nastopilo pa je tudi deset moških in šest ženskih

FOTO KROMA

rij Ad missam in agris za soliste, mešani in deški zbor, orkester, orgle in zvonove slovenskega skladatelja in duhovnika Avgusta Ipavca, ki je že v preteklosti s podobnimi velikimi glasbenimi deli nastopil tudi na Primorskem. Tokratno gostovanje je priredilo društvo Glasba povezuje ljudi, ki mu predseduje znana goriška kulturna delavka Marija Ferletič. Pokroviteljstvo in glavno finančno kritjo za ta koncert pa si je prevzelo deželno odborništvo za kulturo.

Bil je to veličasten dogodek, ki ga je oblikovalo približno 300 nastopajočih, se pra-

pevskih solistov in solistk. Vse je vodil sam skladatelj, Avgust Ipavec. Tržaški nastop je bil zadnji v sklopu prireditev in je bil v Trstu vključen v pobude ob jubilejnem letu. Pred tem je omenjeni sestav nastopil v Altöttingu na Bavarskem, nato v Votivkirche na Dunaju in v Cankarjevem domu v Ljubljani. Izvajalce in udeležence koncerta je nagovoril tudi tržaški škof msgr. Evgen Ravignani, ki je še zlasti poudaril, da univerzalni jezik glasbe pomaga premostiti jezikovne in kulturne razlike ter graditi vzdušje sožitja in mednarodnega sodelovanja.

PREDSTAVITEV PANGERČEVE KNJIGE

"GRAD V KALIČJU"
V PRIJETNEM
OKOLJU OSMICE

Prijetno domače okolje osmice Pri Normi v Mavhinjah je v petek, 30. junija, gostilo predstavitev zadnje knjige Borisa Pangerca *Grad v Kaličju*, ki je pred nedavnim izšla pri Založništvu tržaškega tiska v lepi zbirki Mornik in o kateri smo v našem tedniku že posebej pisali. Kot je znano, gre za zbirko črtic-novel, bolj rečeno mojstrsko napisanih živih zgodb, ki pripovedujejo o nekdanjem življenju na vasi, točneje v tržaškem Bregu, življenju, ki je podleglo modernizaciji, saj je svet industrije globoko posegel tudi v Pangerčeve rojstne kraje, kjer je, kot pravi avtor v knjigi, "naftovod zaklal dolinske Vale", lep travnik pred Dolino. Predstavitev so priredili Zveza slovenskih kulturnih društev, dvojezično kulturno društvo Krožek 91, Športno-kulturno društvo Cerovlje-Mavhinje in Založništvo tržaškega tiska pod pokroviteljstvom občine Devin-Nabrežina.

Kot je na petkovi predstavitvi dejal Ace Mermolja, po- streže avtor Boris Pangerc bralcu s t.i. "ženskim" glasom, se pravi z glasom, ki ima korenine v zemlji, z glasom drobnih stvari. Ta glas je danes zelo pomemben, saj je kakovost življenja odvisna tudi od drobnih stvari. Pangerc, je še dejal Mermolja, je eden od tistih pisateljev, ki še pripovedujejo. Odlikuje ga jasen, berljiv jezik, ki nas povleče v svet,

ki je bil, obenem pa nas so- oča z današnjim svetom. Po besedah avtorja knjige Borisa Pangerca pa je v delu prisotno utrjevanje korenin z vizijo za prihodnost. Zgodbe v knjigi pa tudi nagovarjajo k temu, da je treba vzeti življenje bolj pristno, manj frenetično. Dobro obiskano predstavitev je poživil kakovosten nastop vokalnega terceta Ver laetum pod umetniškim vodstvom Rossane Paliaga.

Petkov mavhinjski literarni večer, na katerem so številne prisotne pozdravile Darja Gherlani za SKD Cerovlje-Mavhinje, Mariza Škerk Kosmina za občinsko upravo in Aurora Gabrovec za Krožek 91, pa ni bil samo v znamenju predstavitve Pangerčeve knjige. Večer, ki je sovpadal z odprtjem osmice, je hotel biti tudi priložnost, da se starodavna osmiška tradicija začne vrednotiti ne samo po javno-komercialni plati, ampak tudi kot prostor srečevanja in kulturnega snovanja. Kot je dejal sam Pangerc, je pametno, da se osmici začne dajati tudi neka kulturna vsebina, kajti krajev za primerno družabnost je vedno manj, pogosto pa se ljudem nudijo drugačne, težje in hušje stvari. Skratka, osmica naj ne bo samo prostor, kamor se gre po domače "pit in jest", ampak prostori, kjer se poleg telesne nudi tudi duhovna hrana. To pa je pot, ki jo velja prehoditi. IZ

OBČINA DEVIN-NABREŽINA
REALIZACIJA: UMETNOSTNI
IN KULTURNI CENTER SKERK

VELIKA RAZSTAVA

52 plastik in skulptur, ki jih je od 1933 do 1974
ustvaril umetnik

MARCELLO MASCHERINI

URNIK OBISKOV:

četrtek in petek od 18.-20.30;
sobota 10.30-13. in 18.-20.30;
nedelja 10.30-13.

Datumi vodenih večernih obiskov bodo naknadno javljeni.

POKROVITELJSTVO IN PODPORA:
AVTONOMNA DEŽELA FURLANIJA-JULJSKA KRAJINA
IN ZAVAROVALNIŠKA DRUŽBA GENERALI

DESET LET ŠKD CEROVLEJE-MAVHINJE

NAJVEČJI USPEH JE V TKANJU PRIJATELJSKIH VEZI

IVAN ŽERJAL

Deset let je sorazmerno kratka doba, v primeru ŠKD Cerovlje-Mavhinje pa je bilo še kako primerno, da se ta nadvse slovesno počasti. Člani tega društva so namreč v desetletnem obdobju formalnega obstoja (društvo je bilo formalno ustanovljeno 10. decembra 1990) zaorali ledino, v katero so zasejali seme bogatega kulturnega ustvarjanja. V prostoru, kjer ni bilo nobenega organiziranega delovanja razen dejavnosti cerkvenega pevskega zbora, je v zadnjih desetih letih prišlo do prirejanja številnih in visoko kakovostnih kulturnih dogodkov, zaradi katerih je ŠKD Cerovlje-Mavhinje postalo eno najbolj dejavnih in priljubljenih društev v zamejstvu.

Zato je povsem razumljivo, da se je v nedeljo, 2. t.m., mavhinjski trg pred cerkvijo napolnil z množico ljubiteljev kulture. Po besedah predsednika Paola Antoniča in drugih članov društva, ki so pod vodstvom Maje Lapornik povezovali skoraj dve uri trajajoč spored, je obračun tega delovanja pozitiven. V Cerovljah in Mavhinjah je zacvetela kulturna dejavnost, ki je v teh vaseh ves povojni čas manjkala. Ta dejavnost je nekatere višje dosegla z nekaterimi prireditvami, v prvi vrsti s festivalom zamejskih amaterskih gledališč, pa tudi z drugimi pobudami, kot so npr. pohod

FOTO KROMA

prijateljstva Mavhinje-Gorjansko, obujanje starih običajev, miklavževanja, božičnice, jesenski pohod na Grmado ter izleti in druge družabnosti. Stkale so se tako resnične prijateljske vezi med ljudmi ter med društvom in vaško skupnostjo. Medsebojno sodelovanje ob spoštovanju vseh je omogočilo, da je društvo doseglo izredne rezultate. Ravno medsebojno sodelovanje pa je tista pot, po kateri je treba hoditi tudi v prihodnosti, in mora predstavljati še večji zagon za prihodnje delo, kljub temu da društvo še vedno nima dostojnega sedeža in da primanjkuje mlajših moči. Priznanje za opravljeno delo in za vlogo društva je prišlo tudi s strani gostov: devinsko-

nabrežinske podžupanje in odbornice za kulturo Marize Škerk Kosmina, pokrajinskega predsednika ZSKD Rinalda Vremca, predsednika Slovenske prosvete Marija Maverja, predsednika SKD Igo Gruden in ŠD Sokol Nika Pertota in Marka Tavčarja, ki je pozdravil v imenu zbora Fantje izpod Grmade.

Pričevanje o bogati dejavnosti se je prepletalo s kulturnim sporedom, katerega uvod je predstavljal nastop Mladinskega mešanega pevskega zbora Devin pod vodstvom Hermana Antoniča. Osrednji del je predstavljala monodrama Alda Nicolaia *Blagi pokojniki, dragi možje*, ki jo je mojstrsko podala igralka Polona Vetrih, za za-

ključek pa sta pevka Andrejka Možina in pianist Marko Sancin izvedla vrsto uspešnih slovenskih popevk iz šestdesetih let. V prostorih nekdanje osnovne šole Josip Murn-Aleksandrov pa je bila na ogled fotografska razstava o desetih letih delovanja ŠKD Cerovlje-Mavhinje.

Prijetna družabnost, ki je zaokrožila nedeljsko proslavo, je prav gotovo še dodatno utrdila še zakoreninjeno prijateljstvo in povezanost. Zato članom ŠKD Cerovlje-Mavhinje čestitamo tudi mi z željo, da bi to prijateljstvo ostalo in se krepilo in da bi tako doživeli še veliko takih večerov, kot je bil nedeljski na mavhinjskem trgu.

čno prihodnost na tem in na drugem svetu. Upam, da bodo naši farani, pa tudi drugi, radi sprejeli to knjigo in odkrivali v njej svoje bogate in še vedno obetajoče korenine, je med drugim dejal g. Kunčič in se obenem spomnil vseh domačinov, ki so zapustili rojstno vas. Ravno njim bi ta knjiga lahko veliko pomagala pri ohranjanju vere in narodne zavesti. Besedo je nato predal soavtorjem knjige. Najprej je spregovorila Nadja Maganja in zadovoljno podčrtala, da jo je delo na treh knjigah župnijske kronike Andreja Furlana res prevzelo. "Gre za pravo poslastico za vsakogar, ki se zanima za našo preteklost, saj je kronika pravi rudnik podatkov o življenju takratnih ljudi. V njej ne najdemo le opisov verskega in cerkvenega življenja Križanov, ampak izredno zanimive drobce iz vsakdana naših starejših ljudi in prednikov." Domačin Danilo Sedmak je v zapisu o vrednotil delo in lik župnika Gracarja, ki ga je preizkušal trdi povojni čas, pa je kljub vsem težavam zapustil v vasi neizbrisno sled. Drago Štoka je toplo pozdravil pobudo, se zahvalil za požrtvovalno delo g. Kunčiču in dodal, da je vsako rojstvo knjige pravo bogastvo, ki vrača našemu zamejstvu spomin na korenine in krepi naš korak v bodočnost.

Guštin in domačin Kristjan Sirk). Do današnjih dni so župnijo vodili še Ivan Grubiša (1878-1901), Ferdinand Jonke (1901-06), Andrej Furlan (1906-1943), Jože Gracar (1943-60), od l. 1960 pa vodi dušnopastirsko službo g. Kunčič. "Knjiga je vsebinsko in slikovno bogata, saj je opremljena z več kot tristo črno-belimi in barvnimi fotografijami. Iz nje diha vera naših prednikov. Kaj vse so oni žrtvovali za vero, za božjo čast, pa tudi za svoj materni jezik, zlasti v času fašizma... Naj zvedo to naši mladi, naj zvedo, kako so naši predniki živeli, kateri je bil glavni cilj njihovega trdegga življenja. Niso živeli tjavendan, kakor živijo na žalost mnogi danes, ampak za sre-

FOTO KROMA

Knjigi na pot je pred cerkvenim vhodom voščilo obilo sreče veliko domačinov, o njej pa je najprej spregovoril domači župnik. Sv. Križ je bil povišan v župnijo l. 1847, potem ko je bil od l. 1622 del velike openske župnije, ki je po odredbi tržaškega škofa Scarlicchia vključevala Trebče, Jane, Rojan, Ferluge, Kontovel, Sv. Križ in seveda Opčine. Ker so pred tem odlokom vsi ti kraji pripadali glavni mestni župniji ter zaradi teritorialne obširnosti in skrbi, da bi slovenski verniki živeli celovito cerkveno življenje v domačem jeziku, je l. 1847 škof poslal v novoimenovano faro cerkev v Sv. Križu župnika Valentina Orla (pred njim sta opravljala svete obrede Ivan

OBVESTILA

SPET BO med nami salezijski misijonar Ernest Saksida, ki deluje v mestu Corumbá (Brazilija) in ki ga bomo lahko srečali: v petek, 7. julija, ko bo ob 17. uri maševal in nagovoril vernike v cerkvi sv. Jakoba; v soboto, 8. julija, ko bo ob 19. uri maševal v cerkvi sv. Jerneja na Opčinah; v nedeljo, 9. julija, ko bo ob 9. uri s prenosom po Radiu Trst A daroval sveto mašo v župni cerkvi v Rojanu.

CIRILMETODOVA NEDELJA 2000 bo na Vejni v nedeljo, 9. julija, ob 17.30. Novomašino slavi in duhovniški ter redovniški jubileji: novomašnik g. Iztok Mozetič, Bilje, biseromašnik dr. Kazimir Humar, Gorica, g. Franc Malalan, Ricmanje - 65 let mašništva, zlatomašnik g. Bogomil Breclj, Nabrežina, p. Bogomir Srebot, Trst - 50 let zaobljube, s. Leonarda Turk, Trst - 50 let zaobljube. Sodeluje Cerkevni pevski zbor iz Bilj. Zaželeni so narodne noše ter skavtine in skavti. Apostolstvo sv. Cirila in Metoda čestita vsem slavlencem in se Bogu zahvaljuje za vse dobro, ki so ga storili. Še posebej pozdravlja novomašnika z najboljšimi željami za njegovo življenjsko pot. Vsi vabljeni na veselo praznovanje!

ORATORIJ 2000 ali Veseli živžav v Marjanišču na Opčinah. Od ponedeljka, 10. julija, do petka, 15. julija. Program bo potekal od 9. ure do 16.30. Program: zgodba, ki se pripoveduje preko vsega delovanja. Delavnice, petje, ples, pogovor, čas za ustvarjalnost, trenutki zbranosti, doživeta molitev, izleti itd. Prijavnica: telefonska tajnica 040 211113 ali 0335 8186940.

SKLAD MITJA Čuk prireja tudi letos poletna središča od ponedeljka do petka: na Proseku, v vrtcu, od 17. do 28. julija; na Opčinah, v vrtcu, od 31. julija do 11. avgusta. Vpisovanje in informacije: na sedežu Sklada Mitja Čuk (tel. 040 212289), Narodna ul. 77, 34016 Opčine, vsak dan razen ob sobotah in nedeljah od 9.30 do 14.30.

DOM DUHOVNIH vaj Blagri (Le Beatitude) nad Trstom vabi tudi letos žene in starejša dekleta na duhovno osvežitev ali na duhovna srečanja, ki bodo od ponedeljka, 21., do srede, 23. avgusta. Prijave sprejemata Norma Jež (tel. 040 299409) in kriški župnik Jože Kunčič (tel. 040 220332) po možnosti v večernih urah.

KONCERTNA POBUDA - Rojan razpisuje natečaj za izvirno še neobjavljeno komorno skladbo za katerikoli instrument ali glas (s slovenskim besedilom). Natečaj je namenjen mladim (starost do 35 let) slovenskim zamejskim glasbenikom-skladateljem. Dela je treba posredovati do 30. septembra letos v dvojniku z geslom na naslov: Koncertna pobuda - Rojan, ul. Cordaroli 29 - 34135 Rojan (Trst). Priložiti je treba v zapečateni ovojnici ime in priimek, naslov in geslo. Skladbe bo ocenila komisija treh priznanih zamejskih glasbenikov. Prva nagrada znaša 500.000 lir, druga 300.000 lir, tretja pa 150.000 lir.

ZAHVALA

KRIŠKI ŽUPNIK Jože Kunčič se ob predstavitvi knjige *Ob 150-letnici ustanovitve župnije 1847-1997* lepo zahvaljuje sodelavcem dr. Dragu Štoki, prof. Nadji Maganja Jevnikar, dr. Danilu Sedmaku in Silvi Bogatec ter vsem, ki so s fotografijami ali kako drugače sodelovali.

Knjiga se lahko dobi v župnišču, pri s. Angelini Šterbenc, v knjigarni Fortunato in v Tržaški knjigarni.

DAROV

ZA MISIJONARJE: N.N. od Sv. Ivana 100.000 lir.

ZA MISIJONARJA Ernesta Saksido (Brazilija): N.N. 200.000 lir.

FRANC SAKSIDA ob prodaji znanih daruje po 100.000 lir za s. Marijo Pavlišič, ki deluje v Vohipenu (Madagaskar), in za misijonarja lazarista Roka Gajška, ki deluje v Antananarivu (Madagaskar).

POBUDA OBČINE ZGONIK

PRISPEVKI ZA 200-LETNICO PREŠERNOVEGA ROJSTVA

Občina Zgonik vabi k sodelovanju pesnike, pisatelje in glasbenike ob 200-letnici rojstva Franceta Prešerna. Ob tej priložnosti namerava občina Zgonik izdati dvojezično publikacijo o pesniku. V njej naj bi bili objavljeni prispevki, ki bi jih slovenski in italijanski književniki iz Furlanije-Juljske krajine napisali o Prešernu, njegovem delu, vlogi, pomenu včeraj in danes... (kratka misel - pol tipkane strani in prosti obliki).

Glasbeniki pa naj bi poskrbeli za glasbeno priredbo poezije Pevcu. Skladba bi bila prav tako objavljena v omenjeni publikaciji, ki bo izšla v

začetku decembra. Glasbeno gradivo za različne glasbene in vokalne skupine, ki bo dospelo v predvidenem roku, pa bo doživelo krstno izvedbo v obdobju decembra 2000-februar 2001.

Književniki in glasbeniki, ki se bodo vabili odzvali, naj pošljejo svoje prispevke na naslov: Občina Zgonik, Zgonik 45, 34010 Trst, lahko tudi po faksu 040 229422 s pripisom *Prešeren 1800-2000* do 15. oktobra 2000. Za informacije je na razpolago občinska knjižnica ob ponedeljkih in sredah od 15. do 19. ure, tel. 040 229533.

KNJIGA OB 150-LETNICI KRIŠKE ŽUPNIJE DELO, KI UTRJUJE KORENINE

MATJAŽ RUSTJA

Toplo nedeljsko jutro, 2. julija, je privabilo v Sv. Križ pri Trstu veliko število vernikov, vaščanov in prijateljev vaše skupnosti, saj je bila po slovesni sv. maši in procesiji ob prazniku sv. Petra in Pavla predstavitev knjige *Ob 150-letnici župnije, 1847-1997*. Stodvajset strani obsežno knjigo je uredil domači župnik g. Jože Kunčič, pri delu pa je sodelovalo več piscev: dr. Drago Štoka, dober poznavalec zgodovine openske župnije, je sestavil poglavje o rojstvu kriške župnije, prof. Nadja Maganja se je posvetila obdobju župnikovanja msgr. Andreja Furlana, dr. Danilo Sedmak je podal spomine in misli na g. Jožefa Gracarja, ki je nasledil g. Furlanu v težkih časih od leta 1943 do leta 1960. G. Jože Kunčič pa je zabeležil, na podlagi virov iz župnijske kronike, glavne verske in posvetne mejnike življenja v vasi vse od leta 1959 do danes. Knjigo je opremila domača umetnica Silva Bogatec, tako da je v zlatorumenem okviru naslovnice izrisala faro cerkev, na zadnji platnici pa križ, znamenje ob poti.

POČASTITEV JUBILEJA MSGR. KAZIMIRA HUMARJA V VRTOJBI

V SKRBI ZA VERSKE IN NARODNE VREDNOTE

V nedeljo, 2. julija, na dan, ko je v tej vasi potekala zunanja slovesnost župnijskega praznika Presvetega Srca Jezusovega, je v svojem rojstnem kraju Vrtojbi ponovil biserno mašo tamkajšnji rojak, sicer goriški duhovnik dr. msgr. Kazimir Humar. Slovesnost se je pričela ob devetih dopoldne s slovesno peto mašo, med katero je pel domači župnijski mešani zbor; v prezbitariji smo poleg jubilara in domačega župnika Antona Glešiča opazili še druge duhovnike, generalnega vikarja koprške škofije, sicer vrtojbenskega rojaka msgr. Renata Podbersiča, vikarja za Slovence v goriški nadškofiji msgr. Oskarja Simiča in upokojenega goriškega duhovnika dr. Franca Močnika, ki je krajši čas služboval tudi v Vrtojbi.

Slavnostno pridigo po evangeliju je imel msgr. Podbersič, ki je jubilaru govoril v Vrtojbi tudi ob njegovi zlati maši. V svojem razmišljanju se je osredotočil okrog likov nekaterih duhovnikov iz preteklosti, vrtojbenskih rojakov ali tamkajšnjih vikarjev oz. župnikov, ki so vidneje zaznamovali življenje v kraju in okolici, za vse pa velja, da bo poleg verskih vedno skrbeli tudi za narodne vrednote. V to vrsto je govornik postavil tudi

msgr. Humarja, ki se je vse življenje čutil tesno povezanega z rojstnim krajem, a je glavino svojih duhovniških moči posvetil rojakom v zamejstvu, kjer je deloval tudi na šolskem, časnikarskem in kulturnem področju.

Po slovesni maši je na lepem prostoru okrog cerkve potekala tradicionalna procesija Sv. Rešnjega telesa s štirimi oltarji, ob katerih so bila prebrana berila s prošnjami. Tudi med procesijo se je razlegala primerna zborovska pesem, iz zvonika pa se je slišalo ubrano pritrkovanje znanih vrtojbenskih pritrkovalcev. Kot je navada, se je procesija zaključila v cerkvi z zahvalno pesmijo, sledila pa sta nato še dva pozdravna govora jubilaru: prvi je bil zastopnik župnije Vrtojba, nato je spregovorila še predstavica jubilarovega sorodstva. Ob koncu se je prisotnim zahvalil še sam slavljenec.

Udeleženci so se po slovesnosti lahko osebno rokovali z jubilarom in dobili spominsko podobico, sledila je pogostitev pred cerkvijo. Priznati je treba, da so Vrtojbenci to slavo svojega spoštovanega rojaka pripravili res skrbno, zato upajmo, da bo pripomoglo k duhovni obogatitvi tamkajšnjih župljanov.

MV

SREČANJE BOLNIKOV IN STAREJŠIH OSEB V RUPI

DOŽIVET SVETOLETNI PRAZNIK

Po jubilejnem-svetoletnem srečanju v Ogleju 2. aprila letos smo načrtovali večje tovrstno srečanje za bolnike in starejše ljudi. Toda zaradi prenatrpanosti z raznimi prireditvami, prvimi sv. obhajili in birmami, koncerti in podobnim smo mogli izpeljati skupno škofijsko svetoletno romanje Gorice in Kopra na Sv. goro 28. maja. Poleg tega so nekateri povabili bolnike k jubileju po svojih župnijah. Zato smo se omejili na župnije sovojenjske občine. Hkrati pa smo povabili tudi druge. Za jubilejno slovesnost za bolnike in starejše ljudi smo izbrali nedeljo, 2. julija. Gostoljubni Rupenci in Pečani so ponudili prostore in primerno dvorišče Prosvetnega društva Rupa-Peč.

Zbrali smo se za 17. uro. Slovesnost je vodil misijonar g. Anton Pust, lazarist z Mišenskega Grada. Ker ima bogato tovrstno izkušnjo, vso prežeto z ljubeznijo do naših ljudi, posebno do trpečih, je prisrčno priklenil vse navzoče na trpina Jezusa, ki nosi križ vsakega izmed nas. Razložil je tudi nauk o odpustkih. Še pred sv. mašo je skupaj z duhovniki gg. Marjanom, župnikom v Sovodnjah, Antonom,

ki župnikuje v Jamljah, in domačim župnikom, bil na razpolago za sv. spoved. Zares ganljivo je bilo gledati vero in zaupanje navzočih, ki so prejimali tudi tolažbo sv. bolniškega maziljenja. Nekateri, ki so bili prvič na takem srečanju, so občudovale spraševali, kdo so vsi tisti, ki so vse pripravili za bogoslužno srečanje ter takoj nato vse pospravili, da je bilo v hipu nared za družabnost. Razložiti je bilo treba, da so to člani prosvetnega društva in mešanega pevskega zbora Rupa-Peč skupaj s predsednikom. Tudi g. Tine in mlade dame so skupaj z gospo Jožko poskrbeli za vse potrebno za sv. daritev, orgljanje, petje, berila, cvetje, nebo, svetilke in še kaj. Gospodinje pa so vsem pripravile presenečenje s postrežbo. Dodati je bilo treba, da je sodeloval le del članov, ker so bili nekateri na morju ali kako drugače zadržani.

Hvaležni smo ne le Bogu in Božji Materi za novo moč, ki smo je bili deležni na tem srečanju, tudi za prijetno senco in ugodno vreme, marveč tudi vsem, ki so s tako ljubeznijo obdali naše preizkušene sestre in brate.

vž

SREČANJA 2000 V ZAVODU SV. DRUŽINE

PRISRČEN OBISK ŠKOFA DE ANTONIJA

IVA KORŠIČ

Brezskrbni počitniški dopoldnevi Srečanja 2000 v organizaciji Skupnosti družin Sončnica in sodelovanju SSO se radostno vrstijo v prelepem parku Zavoda sv. Družine v Gorici. Pretekli teden je število malčkov poskočilo na 47, te dni pa jih je še več, saj se je tudi v vrtcih končalo delovno leto in so se malčki pridružili osnovnošolcem in nižješolcem.

V ponedeljek, 3. julija, se je jutro začelo prav slovesno. Obiskovalce središča je s svojim prihodom presenetil sam goriški nadškof Dino De Antoni. Otroci so mu ob dvigu "prapora" zapeli himno. V i-menu združenja Sončnica je uglednega gosta pozdravila Mirjam Bratina, ki se mu je zahvalila za obisk in mu na kratko obrazložila pomen društva, predvsem pa besede srečanje. Želela mu je, da bi tudi on vsaj za trenutek okusil veselje oziroma srečo v tem srečanju. Za njo je spregovoril še Mauro Leban, koordinatorka

središča Mirjam Pahor pa mu je predstavila posamezne skupinice otrok in delo z njimi. Marta je nadškofu izročila darilo iz recikliranega papirja s spominsko sliko in kaštrirano; oboje so otroci sami pripravili. Škof jih je najprej "nagovoril" s preprostimi igricami in se jim takoj prikupil; prijateljsko jim je povedal nekaj misli in jim razkril, kako lepo je živeti v skupnosti in se pri tem naučiti spoštovati in sprejemati drug drugega in se dopolnjevati s talenti, ki nam jih je Bog podaril. Dušni nadpastir je s skupno slovensko molitvijo v čast Brezmadežni in s prisrčnim stiskom rok sklenil svoj bežni, a nepozabni obisk.

Sicer se v središču vse dni kaj dogaja. Otroci so ponosno že razkazali raznovrstne predmete, ki so jih izdelali iz raznih materialov. Skrbno pa so dokončali izdelke, ki so jim jih pomagali uresničiti v delavnicah CISI. Tu so se obiskovalci Srečanj seznanili z mladimi, ki jim narava pač ni bila povsem dobra mati; v nji-

hovi družbi so deklice vezle, se naučile pripravljati lepe bele kartončke iz odpadnega papirja. Dečki pa so zahajali v mizarske delavnice in sestavili ptičje krmilnice in valilnice.

V petek, 23. junija, so tri skupine otrok sodelovale pri lovu na zaklad po goriškem mestu. Pri tem zabavnem iskanju se jim je pridružilo nekaj gostov, ki preživljajo proste dni v središču Dijaškega doma Murenčki v Štmarju. Pri treh začrtanih postojankah - ena je bila na gradu - so se morali ustaviti, odgovoriti na vprašanja oziroma izpolniti križanke in z dobljenimi smernicami nadaljevati pot do cilja. Zmagovalci so bili deležni pohvale in čokolade.

Nekateri otroci pa so se ob koncu prejšnjega tedna vrnili z Medvedjega Brda, kjer so preživeli pet dni z vrstniki iz središča Murenčki. O nepozabni izkušnji v lepem hribovskem kraju nad Godovičem objavljamo tu spodaj članek udeležence, ki si je zapisoval dnevnik.

SLOVESNOST V RIMU

PODELJEN PALIJ GORIŠKEMU NADŠKOFOU METROPOLITU

Na praznik sv. Petra in Pavla je bila v Vatikanu med slovesnim bogoslužjem tudi podelitev palijev nadškofom metropolitom. Gre za posebno liturgično znamenje, v obliki daljše bele štole s črnimi križi, ki jo podeljuje papež. Tako je msgr. Dino De Antoni prejel iz rok Janeza Pavla II. ta zunanji znak metropolitanske časti oz. službe.

Goriška nadškofija je namreč naslednjica oglejskega patriarhata (skupaj z videmsko nadškofijo) in vsi njeni nadškofje od grofa Karla Mihaela Attemsa dalje so bili tudi metropolit, ki so kot visoki cerkveni predstojniki povezovali več škofij. Danes spada pod goriško metropolijo le Trst, nekoč pa je bilo v njenem okviru mnogo več in tudi oddaljenih škofij (med njimi Como).

ZELENI TEDEN UDELEŽENCEV DVEH POLETNIH SREDIŠČ V DOMU "MEDVED"

MED ODKRIVANJEM IN ZABAVO

JERICA KLANJŠČEK

Dijaški dom S. Gregorčič in SD Sončnica sta v okviru poletnih središč poskrbela, da smo lahko otroci preživeli zeleni teden v naravi. Vseh nas je bilo trideset, spremljali pa so nas Igor, Robi, Nevja in Mauro, biologinji Barbara in Ksenija ter inštruktorja Klemen in Matjaž. Meni so naročili, naj pišem dnevnik, kako smo preživeli te dneve.

Do Medvedjega Brda nad Godovičem smo se pripeljali v nedeljo, 25. junija, s kombiji. V domu Medved so nam najprej povedali pravila, ki smo se jih morali držati. Uredili smo si sobo in kmalu po kosilu smo še šli pogledat kraj, kjer Pikelščica steče pod zemljo. Naslednji dan smo spoznavali naravo tako, da smo uporabljali različna čutila. Najprej smo uporabljali tip za prepoznavanje grmovja in listov, nato voh za razne rože in vid za enake barve v naravi. Iskali smo tudi nove živali v potoku Golovšku. Dobili smo paglavce in pijavke.

V torek smo se peljali v Idrijo gledat, kako so nekoč pridobivali cinabaritno rudo. Šli smo v Antonijev rov. Po stopnicah smo prišli do kapele Sv. Trojice, ki je bila zgrajena sredi 18. stoletja. Najprej smo videli jamskega škrate in majhne kapljice živega srebra na steni. Vodič nam je pokazal, kje so rudarji v starih časih malicali, zunaj pa še tloris rudnika in diapozitive. Meni ni

bilo všeč, da je vsak rudar imel tako malo hrane, da je bil v rudniku toliko ur, in tudi to, da je imel kovinsko ploščico s svojo številko. Ko se je vrnil iz rova, jo je moral obesiti na steno. Če ni bilo številke, je pomenilo, da se ni vrnil iz rudnika. Tisto popoldne smo si ogledali še Divje jezero in hodili po majavi brvi. Ko smo se vrnili, smo še plezali po opremljeni steni od tal do strehe doma. Bilo je naporno. Mateja je bila najboljša med vsemi.

Naslednjega dne smo nabirali zdravilne rastline, da bi zvečer lahko skuhal čaj: meto, materino dušico, bezgovič in druge. Opazovali smo tudi iglavce. Popoldne smo šli gledat stopinje zavra, ki je bil predhodnik dinozavrov. Te

stopinje so bile stare 210 milijonov let. Ko smo se vračali, smo na robu gozda dobili tri urhe in dva planinska pupka. V domu pa smo si ogledali še eno vrsto podgane, miški in želvi. Za konec nam je inštruktor pokazal še nekaj vrst ognjev; to so stražni, piramidni, lovski...

V četrtek smo odšli v Ranč Kaja in Grom jahat konje. Na glavo smo si dali jahalno kاپico kot pravi jahači. Popoldne pa smo streljali z loki in si ogledali nekaj večjih živali: srnjaka in druge domače živali.

V petek je bilo tudi zanimivo, ker smo šli na kmetijo Pr' Jureč (na sliki). Tam nam je gospod pokazal in obrazložil vsa opravila od setve do žetve, da lahko iz semena dobimo moko, gospa pa je za-

mesila in spekla kruh, ki nam ga je na koncu podarila. Ogledali smo si tudi razna potrebna orodja. Dan smo zaključili s tabornim ognjem, ob katerem smo uprizorjali skeče, pekli hrenovke, krompir, jabolka, jajca in na koncu še tvist. Zame je bil ta najlepši od vseh večerov.

V soboto zjutraj smo iskali žuželke, pajkovce in druga manjša živa bitja, po kosilu pa šli v bazen na Vrhniko. Zvečer smo bili nagajeni za razne dejavnosti in nastope v skečih. Punce smo dobile diplomu za čiščenje sob.

V nedeljo smo pospravili vse. Jaz sem pospravila tudi ta zvezček, in to pomeni, da se je ta enotedenski izlet res zaključil.

RAZSTAVA BRIŠKIH MOTIVOV ANDREJA KOSIČA

ŠTEVERJANSKI FESTIVAL SE JE URADNO ZAČEL!

MARJAN DRUFOVKA

Prejšnjo nedeljo, 2. julija, so se ob 11.30, takoj po sveti maši, uradno razglašile zaveze letošnjega 30. Festivala Števerjan 2000.

Predsednik društva F.B. Sedej iz Števerjana Mihael Corsi je v uvodnih besedah najprej toplo pozdravil prisotne, predstavil civilne in cerkvene oblasti, nato pa je predstavil letošnji festival, v bistvu ves napor, ki so ga organizatorji vložili, da bo med Borovci 7., 8. in 9. julija vse steklo, kot se takemu prazniku spodobi. V pevski sobi župnijskega Sedejevega doma je zatem sledila otvoritev razstave akvarelov Andreja Kosiča, ki jih je predstavil prof. Joško Vetrh. Slike prikazujejo avtorjev pogled na števerjansko vas, motive iz narave, veje, drevesa, trte... in pa Brd nasploh. Slavnostno odprtje jubilejne okrogle obletnice festivala je s petjem povezoval mešani pevski zbor F.B. Sedej pod vodstvom prof. Bogdana Kralja. Začel je z *Lipo*, pesmijo, ki opeva lepoto življenja, in sklenil z živahnim *Kolom* v priredbi Vasilija Mirka.

Tajnica društva Franka Padovan in podpredsednik Marko Terčič pa sta se osredotočila na obrazložitev obeh tekmovalnih večerov, nedeljskega finala; spregovorila sta tudi o gostu letošnjega tridnevnega tekmovanja, znamenitem ansamblu Gašperji, s katerim bo igral Slavko Avsenik, pa o neverjetni energiji in trudu, ki sta bila vložena v promocijsko in organizacijsko plat celotnega praznika. Svoj poseg sta stnila s toplim vabilom za vse, da obiščejo ta vedno odmevnejši števerjanski festival.

Tako smo stopili v teden zadnjih priprav in opravič za željo, da se bo počutil lepo

in sproščeno, kdor se bo ta konec tedna odločil, da obišče Števerjan. Popeljali se bomo v števerjanske večere, programsko nabite z motivi narodnozabavne glasbe, in se dobresedno zasanjali ob zvoku zapeljivih polk in valčkov, v svežini Borovcev župnijskega parka. Gostoljubje organizatorjev, kapljica briškega vina in dobro založeni kioski pa bodo poskrbeli za nadaljnjo prijetno družabnost na festivalu, ki se večkrat rada zavleče pozno v noč. Sami organizatorji lahko zagotovijo, da pri zrežiranju celotnega praznika je potrebno ogrom-

no moči, rok in dobre volje. Toda vzdušje, ki se ustvari v teh treh dneh na tem pravokotniku briške zemlje ob števerjanskem trgu, poplaja vse delo in napore. Da nam bo lahko ostal letošnji jubilejni festival z zadoščenjem usidran v spominu, pa sta še nujno potrebna dva pogoja, sončno poletno vreme, brez katerega je festivalu vzeta luč, in pa masiven odziv zvestih poslušalcev, ljubiteljev take glasbe.

Tamle med Borovci je že vse pripravljeno. Lahko se odpravimo v Števerjan.

RAJON, KI ŽIVI
TUDI POLETI

PRAZNIK NA CESTI

Goriška mestna četrt, ki združuje področje Placute in Svetogorske ulice, je znana po tem, da rada posveča pozornost združevanju ljudi, in to velikokrat tudi v sodelovanju s krajevno enoto v sosednjem Solkanu, torej tudi s hvalvrednimi čezmejnimi pobudami. Med zadnjimi tovrstnimi prireditvami sta bila pohod po tem območju, o katerem smo že pisali, in prva izvedba pobude *Incontrarciln-Contrada* (Srečanje v mestni četrti), ki je potekala na pobudo nekaj tedni v ulici Palladio poleg šole, ki jo upravljajo uršulinke. Namen slednje je bil prirediti pravi praznik ljudi, ki so imeli priložnost se srečati na cesti, ob stojnicah boljšega trga, ki je ponujal radovednim obiskovalcem umetniške in obrtniške izdelke, in to od indonezijske umetnosti do japonskih Pokémonov, ki navdušujejo najmlajše, pa do enogastronomskih štantov. Ki oski pa so bili le okvir pestre alternativne poletne prireditve za Goričane, ki jim vroči letni čas ne pomeni samo morje, plažo ali hribe, ampak tudi sproščeno doživljanje lastnega mesta. Tako se je z nekaj točkami predstavila plesna skupina Santa Gorizia, za njo je zapel zbor Andos, nadalje so našli mesto zase ljubitelji slikarskega ex-temporeja, ki so se ga udeležili učenci osnovne šole pri uršulinkah. Najboljši so prejeli odličja in kupon za bogat nakup v knjigarni. Še isti dan je bilo tudi tekmovanje v šahu, nato pa iznajdljiva tekma: udeleženci so morali uganiti, koliko je tehtal koš s kulinaricnimi dobrotami. Kdor je uganil, je prejel - v prisotnosti občinske odbornice Francioso in deželne odbornika Romolija - kot nagrado koš z njegovo skraj 10 kg težko vsebino. Srečanje je sklenila glasbena skupina Debito comune.

OBVESTILA

V NEDELJO, 16. julija, bo ob 18. uri v gozdu pri Zgornji Branici (Kodreti) vsakoletno somaševanje ubitih štirih iz družine Breclj, pa tudi za vse druge. Govoril bo g. Joško Berce; pel bo mešani zbor iz Budanj, ki ga vodi Marjan Repič. Vabljeni k maši in družabnosti! V primeru slabega vremena bo maša v cerkvi v Kodretih.

NABIRALNA AKCIJA za obnovo župnijskih prostorov pri sv. Ivanu v Gorici na pobudo SD Sončnica: lahko prispevate z darovi in brezobrestnimi posojili od enega do petih let. **Darove** lahko nakažete na tekoči račun št. 94981 pri Goriški hranilnici - ag. 1AB: 6180, CAB: 12411, ul. Carducci, na ime: *Chiesa di San Giovanni - Gorizia*, ali pa jih oddaste župniku ali na upravo našega lista. Za posojila se lahko obrnete do župnika C. Žbogarja.

SSO GORICA. Do 1. septembra bo urad odprt od ponedeljka do petka od 9. do 13. ure. Sedež bo zaprt od 14. do 18. avgusta.

RAVNATELJSTVO SREDNJE šole Ivan Trinko sporoča, da bo tajništvo v juliju in avgustu zaprto v popoldanskih urah in ob sobotah.

KNJIŽNICA D. FEIGEL v Gorici bo poleti odprta po tem urniku: od 3.7. do 4.8. od 8. do 14. ure, zaprta od 7.8. do 1.9.

DAROV

ZA NOVI GLAS: v spomin na častnikarja in javnega delavca Poldeta Kemperleta ob 50-letnici njegove smrti daruje prof. Jože Velikonja (ZDA) 1.000 ameriških dolarjev.

ZA LAČNE otroke v Afriki: prvoobhajanci iz Števerjana 260.000 lir.

ZA SKLAD sestre Mihelangele Maraž: N.N. 200.000; Pepi P. ob prvi obl. smrti Stojana Peršiča 50.000 lir.

ZA SEMENIŠČE: namesto cvetja pok. Lojzetu Mužiču stric Mirko 100.000 lir.

ZA CERKVENI pevski zbor iz Števerjana: namesto cvetja na grob Lojzetu Mužiču družini Kogoj-Lavrenčič 50.000, druž. Darko Dornik 50.000, Marijan Ciglič 100.000, druž. Remigij Ciglič, druž. Edi Jarc, žena Jolanda, hči Jožica, sin Ivan z družinama 300.000, druž. Florenin 50.000, Zana, Rinaldo, Edi 100.000, druž. Mario Ambrosi 50.000; v spomin na Lojzeta Levpuščka N.N. 50.000, N.N. 200.000.

ZA CERKVENI zbor v Podgori: v spomin na Alojza Levpuščka sestre Stanič 200.000 lir.

ZA CERKEV sv. Ivana: v spomin na pok. Radislava Leopolda E.E. iz Štandreža 500.000.

ZA CERKEV v Števerjanu: ob 1. sv. obhajilu Costanze stari starši Frandolič 100.000; namesto cvetja na grob Lojzetu Mužiču teta Lojza Mužič 100.000, Majda in Albin Šuligoj 300.000, druž. Remigij Ciglič 100.000, druž. Edi Jarc

50.000, žena Jolanda, hči Jožica in sin Ivan z družinama 700.000, Antonija Mužič 50.000, N.N. 100.000, druž. Bogdan Ciglič 100.000, družina Mario Ambrosi 50.000, prijatelji iz Trsta 120.000, Marco Felluga 100.000, Ivan, Lucija, Ivanka in Sonja Maraž 400.000, Cvetka, Marjanka, Damijan in Andrej z družinami 100.000, Anastazija in Nežica 150.000; v spomin na pok. Lojzeta Levpuščka N.N. 300.000 lir.

ZA CERKEV v Podgori: v spomin na Alojza Levpuščka bratje in sestra Vogrič 200.000 lir.

ZA CERKEV v Rupi: Marica Tomasig 35.000; za dan bolnikov v Rupi N.N. 20.000, N.N. 50.000 lir.

ZA CERKEV na Peči: ob 5. obl. smrti ljubljene mame Julke Marija z družino 150.000; ob 1. obl. smrti prijatelja Davorina Pelicono Romano Čevdek z družino 150.000 lir.

ZA CERKEV v Jamljah: ob svetem krstu malega Petra daruje v spomin na pok. nota Mariota družina Soban 500.000 lir.

ČESTITKE

Tadeju se je pridružil bratec MITJA. Staršema Aleksandri in Franku Paborju čestitajo in želijo vse najboljše vsi, ki so jima blizu in se tega dogodka z njima veselijo.

Družino Aleksandre Kosič in Franka Paborja je osrečilo rojstvo drugorojenca MITJE. S srečnimi starši in bratcem se veselijo Fantje izpod Grmade.

Draga MAJDA in GIUSEPPE, člani Foruma za kulturo se veselimo vašinega vstopa v zakrament sv. zakona. Obenem vama želimo, da bi vaju Bog obilno blagoslovil s sadovi Svoje Ljubezni, ki je Kristus.

GLASBENI DOGODKI C.A. SEGHIZZI 2000

Stopili smo v mesec julij in že je pred nami sklop mednarodnih pobud goriškega združenja C.A. Seghizzi. Od 7. do 9. julija bodo potekali v mestnem avditoriju 31. evropski študijski posvet o glasbeni vzgoji, 8. laboratorij o glasbeni vzgoji in 3. evropski razgovor med skladatelji in izvajalci. Od 10. do 13. julija bo v istih prostorih 6. natečaj solopetja za soliste in instrumentalno spremljavo. Od 13. do 16. t.m. pa bo 39. mednarodni natečaj zborovskega petja. Začel se bo v goriškem avditoriju z otvoritvenim koncertom, nadaljeval 14. t.m. v opatiji v Rožacu in cerkvi Žalostne Matere Božje v Gradišču ob Soči; 15. julija se bo s t.i. zgodovinskim sporedom nadaljeval v teatru Giovanni da Udine v furlanski prestolnici, 16. t.m. pa se bo končal v goriškem avditoriju.

SKPD FRANČIŠEK B. SEDEJ pod pokroviteljstvom ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE GORICA

vabi na

30. FESTIVAL ŠTEVERJAN 2000

Pod Borovci v Števerjanu

PETEK, 7. JULIJA, OB 20.30

- prvi tekmovalni večer;

SOBOTA, 8. JULIJA, OB 20.30

- drugi tekmovalni večer;

NEDELJA, 9. JULIJA, OB 17.30

- nastop finalistov.

Gost nedeljskega večera (ob 20.30) bo

SLAVKO AVSENIK Z ANSAMBLIOM GAŠPERJI

V Sedejevem domu razstavlja Andrej Kosič.

DELOVAL BO DOBRO ZALOŽEN BUFFET S TIPIČNIMI SPECIALITETAMI NA ŽARU; RAZSTAVA BRIŠKIH VIN.

PRIJETNO KRESOVANJE V SELCAH

OBUDILI STARODAVNI OBIČAJ

Na predvečer sv. Ivana je v Laškem spet zagorel tradicionalni svetoivanski kres. Še pred 45 leti so svetoivanske kresove prižigali v severnem mestnem predelu Tržiča, in sicer v kraju Mandria, ki se nahaja pod železniško progo in kjer je takrat prebivalo veliko Slovencev, saj tega mestnega predela ni načela urbanizacija.

Tradicijo svetoivanskih kresov je v zadnjih letih obnovilo društvo Jadro, ki je kresove prirejalo v kraju Križada nad Polačami. V zadnjih letih pa se kresovanje prireja v Selcah, in sicer v parku, kjer je skozi vse leto veliko društvenih praznikov in šlager. S tem se omogoča tudi starejšim ljudem, da si približe ogleda 1. j kresovanje.

Ob najdaljšem dnevu v letu so se v Selcah srečali mnogi Slovenci iz Laškega, ki so s svojo prisotnostjo pokazali, da niso pozabili na starodavni običaj. Najprej so z igrami nastopili otroci, ki obiskujejo slovenski vrtec in osnovno šolo, nato pa so udeleženci imeli priložnost za prijeten klepet ob veseli glasbi, na razpolago pa je bil tudi bogat prigrizek. Sodelovala sta harmonikaša Rudi Pintar in Tadej Florenin, ki sta praznovanje popestrila s prijetnim petjem in glasbo. Letos je društvo Jadro izkoristilo to priložnost in nagradilo Suzi Pahor iz Tržiča, ki je spletla najlepši venec iz poljskega cvetja. Ta bo odslej krasil društvena glavna vrata v Romjanu.

KM

STRANKA SLOVENSKA SKUPNOST

čestita svoji članici in dolgoletni politični delavki dr. ERIKI JAZBAR ob poroki z inž. MARKOM VOGRIČEM in jima ob pomembni življenjski odločitvi želi veliko dobrega.

TOPOLOVO SPET TU!

V soboto, 1. t.m., so v Topolovem s primerno svečanostjo obeležili dvotedensko kulturno dogajanje, ki ga poznamo pod imenom *Postaja Topolovo*. Svečanost je bila v tem, da se ni v Topolovem skoraj nič zgodilo, in vendar je vasica kar enostavno zaživela s kulturnim utripom, ki mu v okolici vsaj za dva tedna zdaleč ne bo primere, saj je znano, da organizatorji mednarodnega dogajanja v tej vasi ne marajo uradnih cerimonij, v zameno za to pa so pravi mojstri komunikacije in so z leti dokazali, kako se

lahko tudi v najbolj oddaljenem koncu našega planeta pripravi kulturno dogajanje, ki je zanimivo za bližnje ljubitelje umetnosti in za tiste, ki morajo v ta kraj priti od daleč.

S pomočjo interneta in različnih komunikacijskih potez, med temi tudi zaradi znane komunikativnosti Morena Morellija, ki je z Donatello Rutar duša Postaje Topolovo, je prirediteljem uspelo prepričati najprej F-Jk, kasneje domala vso Evropo in svet, da se splača oditi v Topolovo in to kot gostje in tudi kot obiskovalci kulturnih dogajanj.

Zato je bilo tudi glavna točka otvoritvenega dne prav spoznavanje obiskovalcev vasice z umetniki. Da pa ne bi bilo vse le na ravni srečanja, so poskrbeli župan občine Grmek Lucio Paolo Canallaz, predsednik Gorske skupnosti Nadiških dolin Firmino Marinig ter odbornik za kulturo videmske pokrajinske uprave Fabrizio Cigolot, ki so v priložnostnih nagovorih le dali pečat uradnega odprtja in seveda pohvalno govorili o manifestaciji. Na tej so se prvi dan predstavljali likovniki z vseh koncev planeta, saj je,

recimo, Gregory Pryor prišel iz Melbourne, Julian Daspher celo z Nove Zelandije, Jan Van der Ploeg iz Amsterdama itd. Zvečer so zapele pevke ženskega zbora Znamenje iz bližnjih Voljč in obiskovalci so lahko spoznali ameriškega pesnika Jacka Hirschmanna.

Postaja Topolovo se bo torej dogajala še dober teden dni in, če boste zavili z jeklenim konjem proti Benečiji in si boste privoščili ogled dogajanja v vasi, ne bodite presenečeni, če boste prav v vsakem kotu vasi našli na kakšno likovno instalacijo ali literarni "happening"; vse to in še več je namreč Topolovo.

ZUT

OD CERKNEGA DO PORČINJA

ROMANJE ZDRUŽENJA CONCORDIA ET PAX

Katoliško združenje Concordia et pax, ki si že dalj časa prizadeva za sožitje ob meji, saj ima ustanovne članke tako v Sloveniji kot na Goriškem, je pred časom priredilo obisk - pravzaprav romanje v znane kraje spomina na vojna grozodejstva, udeleženci so se namreč podali na obisk partizanske bolnice Franje, Lajš pri Cerknem, Kobarida in Porčinja. Že sama imena nam povedo, da gre za simbole in kraje vojnih grozot in namen skupnega obiska kakih šestdeset udeležencev z obeh strani meje je bil poklon vsem mrtvim, ki so umrli nasilne smrti, in molitev, da se kaj podobnega ne bi nikdar več zgodilo.

Sprava in mir sta vodili, ki ju ima združenje Concordia et pax zapisani že v imenu, in mladi cerkniški župnik je prav o spravi spregovoril udeležencem izleta. Goriški nadškof De Antoni pa je obiskovalcem spominskih krajev poslal pismo, v katerem se je spomnil dveh mladih slovenskih duhovnikov-mučencev, ki sta bila umorjena v Cerknem: Sluge in Piščanca in vseh ostalih žrtev nasilja. Udeležencem spominskega izleta je tudi zaželel, da bi sami odpustili vse zlo, da bi bili tudi sami deležni odpuščanja, kajti samo odpuščanje in sprava sta lahko pot k trajnemu miru.

V bolnici Franje so se udeleženci zbrali v molitvi, saj so

na tem kraju trpeli in bili deležni solidarnosti ranjenci, kasneje pa so imeli udeleženci romanja na poti sveto mašo. Obiskali so tudi Lajše, kraj pomora nedolžnih ljudi, ki so bili žrtve nasilja, katerega je obrodilo nasilje, še prej pa izdaja. Tu so imeli čas za razmislek, da nasilje rojeva samo nasilje in je rešitev in prihodnost zares samo v spravi in miru, sožitju med različnimi. Na Lajšah so se udeleženci izleta namreč spomnili tudi tragedije v Cerknem, kjer je bilo med drugo svetovno vojno ubitih petdeset ljudi. O tej tragediji je zbranim spregovoril dr. Jožko Štrukelj, pravnik, nekdanji guverner Jugoslovanske banke in župan iz Nove

Gorice, ki je v Cerknem med drugo vojno izgubil sestro.

V nadaljevanju svoje poti so se udeleženci zbrali pred simbolom pokola in nasilja iz prve svetovne vojne, pri kostnici v Kobaridu. Zadržanje postaja izleta, ki se ga je bil udeležil tudi predsednik goriške pokrajine inž. Giorgio Brandolin, je bil Porčinja, kjer se je tudi zgodil hud zločin. Tudi na tem mestu so se romarji tragično preminulih spomnili z molitvijo.

Prav vsi udeleženci so se strinjali, da je bil poučni izlet v te kraje pravo krščansko romanje, ki se kako spada v kontekst svetega leta, jubilejnega leta 2000.

ZUT

ZDOMSTVO

OKTET SIMON GREGORČIČ V KANADI

GOSTOVANJE ROJAKOV

Od 16. do 22. junija se je mudil v Kanadi oktet Simon Gregorčič iz Kobarida. Delovali so od decembra 1977, ko se je skupina pevskih prijateljev odločila, da bo nadaljevala poslanstvo in tradicijo petja dedov in očetov. Zato so pesmi iz njihove zakladnice korenine okteta, sami jih imenujejo *iskrice domorodne v pesmi*. Stara pesem iz Posočja je bila stalna spremljevalka ljudi skozi življenje.

Vsako, ki je bil prisoten v dvorani župnije Marije Pomagaj na koncertu, je mogel takoj ugotoviti, da je bil koncertni spored precej drugačen od koncertov, ki jim pogosto prisostvujemo. Umetniški program je v glavnem vseboval stare pesmi iz gornjega Posočja, Kobarškega, Tolminskega in iz hribovite Beneške Slovenije. Seveda so peli tudi umetne pesmi na besedila pesnika Simona Gregorčiča. Iz izvajanja okteta je bilo občutiti, da pevci odlično poznajo glasbeni stavek in prav zato je bilo njihovo petje glasba v pravem pomenu besede. Zlitost in barva glasov v preprostih pesmih sta nudila resnični umetniški užitek. Tudi z izvajanjem zahtevnih

umetnih pesmi je oktet dokazal visoko umetniško in tehnično raven. Oktet vodi že 23 let tenorist Metod Bajd, ki je številne domače pesmi priredil za koncertno zastopanje. Posebnost koncerta sta bila tudi izrazno bogato povezovanje in predstavitev pesmi, ki jo je omislil in posredoval basist Ivan Rutar.

Pred koncertom v dvorani je oktet pel pri bogoslužju v cerkvi a cappella Vodopivčev "navadno" mašo, ki je bila za prisotne nekaj posebnega; te Vodopivčeve cerkvene skladbe namreč še ni bilo slišati s cerkvenih korov v Kanadi. Oktet iz Kobarida je tudi s tem obogatil slovensko kulturnost v velikem Torontu.

Oktet je nato 17. junija imel koncert v Beamsvilu pri Hamiltonu, 18. junija je nastopil na Gregorčičevem dnevu, ki ga vsako leto organizira primorsko društvo Simon Gregorčič v Torontu; 22. junija je nastopil v Ottawio ob dnevu državnosti. Ob njihovem obisku smo slovenski rojaki spet doživljali bogato dediščino slovenske kulture, ki so jo gojili rodovi primorskih rojakov v gornjem Posočju.

DRAN

SLOVESNO V OTTAWI

DAN SLOVENSKE DRŽAVNOSTI

V četrtek, 22. junija, je veleposlanik republike Slovenije dr. Božo Cerar v Ottawi priredil slavnostni sprejem ob prazniku državnosti republike Slovenije. V predstavnih prostorih Rideau Cluba so se zbrali ugledni predstavniki slovenskega družbenega in gospodarskega življenja, predstavniki Kanadskega slovenskega kongresa iz Toronta in Montreala, predstavniki Vse-slovenskega kulturnega odbora iz Toronta in Hamiltona. Sprejema so se udeležili tudi predstojnik lazarištev iz Slovenije g. Zdravko Pogorelec, župnika France Letonja iz Montreala in Franci Slobodnik iz Hamiltona ter nadžupnik France Rataj iz Šmartne pri Slovenjem Gradcu.

Na sprejemu so bili prisotni številni civilni in vojaški člani diplomatskega zbora, akreditirani pri kanadski vladi, prisoten je bil tudi vaitkanski predstavnik. Poseben poudarek je letošnjemu dnevu slovenske državnosti dal torontski nadškof, kardinal dr. Alojzij Ambrožič, ki se je dalj časa zadržal v pogovoru s člani di-

plomatskega zbora ter s predstavniki slovenske skupnosti iz Kanade. Sprejema se je iz Toronta udeležil tudi častni konzul republike Slovenije Jože Slobodnik, iz zahodne Kanade-Calgarija je prišel dr. inž. Franci Jeglič.

Letošnji slovesnosti je dal umetniški pečat oktet Simon Gregorčič iz Kobarida, ki je za začetek sprejema zapel kanadsko in slovensko himno. Veleposlanik dr. Božo Cerar je nato v angleščini, francoščini in slovenski pozdravil navzoče in jih povabil, naj prisluhnejo kratkemu kulturnemu programu okteta Simon Gregorčič, ki je zapel nekaj slovenskih narodnih iz Beneške Slovenije in nekaj izbranih umetnih pesmi. Oktet je pred izbrano mednarodno publiko za res umetniško izvajanje požel velik aplavz.

Po kulturnem programu je veleposlanik povabil vse navzoče na prigrizek in kozarec slovenskega vina. Navzočnost Slovenije je bila potem v prijateljskih medsebojnih pogovorih močno prisotna.

DRAN

MINISTER PETERLE ZA NAŠO ZAŠČITO

"Če zaščitni zakon ne bo odobren, bo nastala anomalija v odnosih med Slovenijo in Italijo. To ne bo v skladu z visoko ravno odnosov med obema državama, saj dobro napreduje sodelovanje na področju gospodarstva in komunikacij ter na drugih področjih, medtem ko slovenska manjšina nima zakonskega varstva, kot ga že imajo Južni Tirolci in Valdojanci. Skratka želimo, da bi dosegli napredek tudi na tem področju, da naša manjšina ne bi bila več talec preteklih časov." Tako je med drugim dejal slovenski zunanji minister v daljšem pogovoru, ki ga je prejšnji teden objavil tednik videmske nadškofije *Vita cattolica*, katerega odgovorni urednik je naš beneški rojak Ezio Gošnjak.

Minister Peterle je še dejal, kako bi Slovenija rada videla, da bi se za zaščito slovenske manjšine v Italiji zavzela tudi Evropska ljudska

stranka, naglasil pa je, da dvostranskim odnosom med državama ne bo koristilo dejstvo, da Italija ni odobrila zaščitnega zakona.

Minister Peterle je izčrpno odgovarjal tudi na druga vprašanja, med njimi na problem krepitve povezav med Zahodom in Vzhodom ter med Severom in Jugom, pri čemer je omenjal "koridor 5", ki zadeva tako cestne kot železniške povezave, ter problem tako imenovanih "evroregij". V tej zvezi je dejal, da želi republika Slovenija ohraniti privilegirane stike s Koroško v Avstriji in Furlanijo-Julijsko krajino v Italiji, saj se res veliko lahko naredi prav na deželni ravni. Evropska zveza bi lahko nakazovala več finančnih sredstev za krepitev čezmejnega sodelovanja, saj so vzdolž državne meje na obeh straneh nerazvita območja, ki so tudi demografsko hudo ogrožena.

PREDSTAVITEV KNJIGE MARTINA BRECLJA

O DUŠANU PIRJEVCU TUDI V LJUBLJANI

V klubu Nove revije so v Ljubljani v sredo, 28. junija, predstavili dve knjigi, in sicer *Vidno in nevidno* francoskega misleca Maurice Merleau-Pontyja, ki je bil fenomenolog estetičnega v izvirnem, grškem pomenu, se pravi v pomenu, ki obsega vse čutno, od zaznave do telesnosti v celoti. Zahtevno filozofsko delo, ki ga je mislec napisal tik pred smrtjo leta 1961, je v slovensščino lepo prevedla Ana Samardžija, knjiga pa je izšla v zbirki Phainomena, ki je ena temeljnih zbirk Nove revije. O knjigi je na tiskovni konferenci spregovoril dr. Tine Hribar, ki je poudaril, da Merleau-Ponty izhaja iz Heideggerja in da gre pri knjigi za veliko inovacijo, ki je močno vplivala na postmoderno, evropski fenomenologiji pa je dala novega zagona. Prevajalka Ana Samardžija je spregovorila o lepem, a težavnem prevajanju traktata, ki je ostal nedokončan, a je vseeno izjemnega pomena za nadaljnji razvoj fenomenologije in postmoderne misli in umetnosti.

Univ. prof. Dejan Komel je predstavil avtorja in knjigo o Dušanu Pirjevcu, ki je v italijanskem jeziku pod naslovom *Rivoluzione e catarsi* (Revolucija in katarza) izšla pri tržaški Mladiki, napisal pa jo je dr. Martin Breclj, in sicer kot diplomsko nalogo na filozofski fakulteti na tržaški univerzi. Dr. Komel je poudaril pomembnost dela, ker je prvič, da je nekdo o Dušanu Pirjevcu pisal od zunaj, pa čeprav gre za slovenskega avtorja. O njem, ki je utrjen od revolu-

cije iskal svojo duhovnost, je spregovoril tudi avtor sam, ki je označil Pirjevca za enega najpomembnejših mislecev slovenske moderne dobe. Dr. Breclj je dejal, da je skušal Pirjevca gledati na svet celostno, povedal pa je tudi nekaj več o tem, kako so delo sprejeli italijanski bralci in kolegi. Po mnenju dr. Breclja Pirjevca še danes vzdrži vsako primerjavo z evropskimi misleci tedanje dobe in bi ga lahko tudi vzporejali z Vattimom, teoretikom "šibke misli" (pensiero debole).

Na zelo obiskani tiskovni konferenci je govoril tudi gostitelj in direktor založbe Nova revija ter pesnik Niko Grafenauer, ki je poudaril veselje nad dejstvom, da je delo o njegovem učitelju in velikem mislecu Pirjevcu izšlo v italijanskem jeziku, ker doslej Pirjevčeve misli ni nihče mogel spoznati, če ni poznal slovenskega jezika; poudaril je važnost tega dejanja, ker bodo sedaj lahko tudi tuji misleci spoznali Pirjevca. Istočasno je Grafenauer tudi obljubil, da bo Brecljevo delo izšlo tudi v slovenskem prevodu pri Novi reviji naslednje leto, seveda brez uvoda, v katerem dr. Breclj prikaže italijanskemu bralcu okolje, čas in miselnost slovenske dobe, v kateri se je Pirjevca uveljavil.

Z veseljem lahko zapišemo, da je knjiga dr. Martina Breclja našla na zares lep sprejem. Po besedah udeležencev gre za tehtno delo, ki Pirjevca upravičeno umešča med velike evropske mislece.

JUP

DOPISOVANJA PREDSEDNIKOV O VOLILNEM SISTEMU

MARJAN DROBEŽ

V slovenski politiki se vsak dan zgodi kaj novega, tudi nepredvidljivega. Soočanja med strankami in njihovi predstavniki pa so čedalje bolj ostra, kar kaže, da se je predvolilna kampanja že pričela. Predsedniku državnega zbora Podobnik se je prejšnji teden komaj posrečilo prekiniti polemike med poslanci, da je parlament lahko nadaljeval zasedanje. Tudi razpravo o rjavih medvedih v Sloveniji, v petek, 30. junija, so nekateri poslanci izrabili za medsebojne žalitve in obtoževanja. Zedinili pa so se v mnenju, da je v Sloveniji od 580 do 620 medvedov, kar je glede na mednarodna merila kar trikrat preveč. Podprli so tudi zahtevo poslanca Benjamina Henigmanna iz Slovenske ljudske stranke, da mora vlada v mesecu juliju državnemu zboru predložiti strategijo upravljanja medvedje populacije.

Vlada pa je medtem dosegla pomemben uspeh, ki je skladen z njenim programom. Pravočasno je namreč izdelala poročilo o napredku Slovenije pri vključevanju v EU, v obdobju od junija lani pa do konca junija letos, ter ga dan pred rokom poslala v Bruselj.

Poročilo je natančno, celovito in obsega kar 300 strani besedila. Septembra pa bodo slovenski predstavniki evropski komisiji (vladi) predstavili še napredek, dosežen po oddaji poročila. Državni zbor bo obravnavi in sprejemanju t.i. evropske zakonodaje v juliju in septembru namenil vsaj tri izredna zasedanja. Evropska komisija bo letošnje poročilo o napredku držav kandidat za članstvo objavila na začetku novembra. Novi vladi so za njena prva dejanja in ukrepe izrekli priznanje tudi na sprejemu, ki ga je predsednik Andrej Bajuk v četrtek, 29. junija, priredil na Brdu pri Kranju za vodje diplomatskih komisij, ki so akreditirane v Sloveniji. Doajen diplomatskega zbora, apostolski nuncij msgr. Edmond Farhat, je v svojem nagovoru povedal, "da so tudi diplomati v Sloveniji potek nedavne vladne krize spremljali zelo pozorno." Nato pa je menil, "da je predsednik vlade dr. Bajuk v dosedanjih nastopih nakazal dve bistveni usmeritvi, namreč zvestobo do preteklosti in narodove dediščine ter veliko odprtost do prihodnosti."

Spricho približevanja rokov, določenih za razpis parlamentarnih volitev, sta si državni

poglavar Milan Kučan in predsednik državnega zbora dr. Janez Podobnik izmenjala pismi o tem, kakšne so možnosti za sprejem sprememb volilnega zakona. Spremembo bi bilo treba sprejeti čimprej, vsaj do sredine julija, torej do dne, ko bi predsednik države že lahko razpisal tudi volitve. Politične stranke, ki so zastopane v parlamentu, pa se še niso sporazumele o morebitni spremembi volilnega zakona oz. o uveljavitvi novega volilnega sistema, kar bi zahtevalo tudi spremembe ustave in razpis referenduma, potrditvenega ali zakonodajnega. Najbolj trden in celovit je predlog socialdemokratske stranke, ki zahteva sprejem zakona o dvokrožnem večinskem volilnem sistemu, kot je bil izglasovan na referendumu in kasneje potrjen z odločbo ustavnega sodišča. Janez Podobnik je v pismu, poslanem državnemu poglavarju, zapisal, "da bodo v komisiji za volilni sistem in ustavne spremembe v naslednjih tednih verjetno dosegli napredek pri odločitvi o volilnem sistemu." Glede na določila slovenske ustave bi parlamentarne volitve v Sloveniji lahko bile že 17. septembra, najpozneje pa 12. novembra.

VKLJUČEVANJE V EVROATLANTSKE POVEZAVE

Ameriški kongres je prejšnji teden soglasno sprejel resolucijo o Sloveniji. V njej izreka pohvalo in priznanje za njeno politiko in usmeritev v mednarodnih odnosih, zlasti kar zadeva sodelovanje z Združenimi državami Amerike. V dokumentu je zapisano, da bo sprejetje Slovenije v Evropsko zvezo in zvezo Nato pomemben korak k nerazdeljeni in svobodni Evropi. Resolucija je bila najprej soglasno sprejeta v senatu, nato pa je dobila potrditev še v predstavniškem domu.

Sprejeli so jo na pobudo znanih senatorjev, med katerimi sta bila tudi vplivni predsednik odbora za mednarodne odnose republikanec Jesse Helms ter George Voinovich, republikanski senator slovenskega rodu. Kongresniki so v resoluciji izrazili tudi mnenje, da je Slovenija treba pohvaliti zaradi zavezanosti demokratičnim načelom, človekovim pravicam in zaradi prehoda iz komunističnega centralnoplanskega gospodarstva v tržno ekonomijo.

KULTURNI UTRIP V GABROVICI

Pred štirimi leti ustanovljeno Kulturno društvo Brce iz Gabrovice pri Komnu je že večkrat dokazalo veliko vitalnost in pestro kulturno delovanje, ki je ime društva iz ožje kraške domovine poneslo še v osrednjo Slovenijo ter v zamejstvo in tujino. To predvsem po zaslugi društvene gledališke skupine, ki je v štirih sezonah pripravila prav tolikšno število predstav: v sezoni 1997-98 so tako Gabrovčani naštudirali komedijo Radeta Pregarca in Sergeja Verčiča *Veselica*, naslednje leto so bili na vrsti Verčičevi *Štmčki v mineštri*, nato veseli večer, posvečen zakladnici slovenske ljudske pesmi *Pa po lojtrci gor, pa po lojtrci dol* Mirka Mahničiča in Sergeja Verčiča, letos pa se je gledališka skupina družila Brce predstavila s komedijo Cvetka Golarja *Dve nevesti*, ki je svojo premiero doživela v petek, 30. junija, ponočitev pa v soboto, 1. julija. V prejšnjih treh sezonah so Gabrovčani odigrali skupno 33 predstav, skupno število gledalcev pa je bilo 6.482, kar je zelo zgovoren podatek.

Komedija v treh dejanjih *Dve nevesti*, ki jo je za to priložnost režiral priseljeni domačin Anton Petje (prejšnje tri predstave je režiral Sergej Verčič, ravno tako "priseljeneč"), je postavljena v preprosto vaško okolje (k čemur prispeva tudi sočno domače narrečje), kjer si ljudje pomagajo, kot vedo in znajo, tudi z lažjo in prevaro preko razkazovanja navideznega bogastva, da bi svojim otrokom le

pridobili ženina oz. nevesto, ne glede na to, ali so jim všeč ali ne, ali je med njimi ljubezen ali ne. Nauk je seveda ta, da iz take moke ni kruha: barrantanje z mladimi se nikoli ne obnese, laži imajo kratke noge, dobri gospodarji (v tem primeru bogati kmet Napaljon) pa vedno vse dosežejo. To pokaže tudi razplet dogajanja: prevare pridejo vendarle na dan in vsaka dobi "ta pravega".

S komedijo *Dve nevesti* je gledališka skupina KD Brce tako zaključila niz t.i. "iger o ljubeznih", pri katerih se je predstavila kot homogena in uigrana skupina, ki s svojim živahnim nastopom zna pritegniti občinstvo, naj bo to v domačem okolju ali pa drugje na Primorskem, v Ljubljani, med zamejci na Opčinah in med slovenskimi izseljenci v Parizu. S svojim igranjem pa gabrovški amaterski gledališčniki lepšajo predvsem osrednji vaški praznik, se pravi god farnih zavetnikov sv. Petra in Pavla. Ob tej priložnosti je poleg procesije in maše, ki sta potekali v sredo, 28. junija, bila na sporedu še vrsta drugih kulturnih točk, pa tudi veselica s plesom. Poleg osrednjega kulturnega dogodka, se pravi gledališke predstave, moramo omeniti tudi krstni nastop novoustalovljenega domačega mladinskega pevskega zbora Bršljan, ki se je pod vodstvom Ines Švara prvič predstavil domačemu občinstvu v soboto, 1. julija.

IŽ

IN MEMORIAM

BRAT RUDI (MAKSIMILIJAN) RUDEŽ

Na Sveti gori smo se v nedeljo, 25. junija, poslovili od dolgoletnega organista tamkajšnje bazilike, frančiškanskega brata Rudija (Maksimilijana) Rudeža. Pokojnik se je rodil 11. januarja 1913 v Kobjeglavi na Krasu, zaradi fašističnega raznarodovanja pa je še kot mlad fant zbežal v Jugoslavijo in na Hrvaškem vsotopil v frančiškanski red. Tu je služboval v več hrvaških samostanih, leta 1945 pa je po dolgih letih prišel domov na dopust in 24. novembra t.l. odšel k frančiškantom na Sveto goro, kjer je ostal do smrti. Umrl je 21. junija letos v bolnišnici v Sempetru pri Gorici, kamor so ga odpeljali nekaj dni prej zaradi slabosti.

Spoštovanje do pokojnika je pokazala že velika množica vernikov, ki je prišla na Sveto goro na pogreb, pa tudi večje število duhovnikov, frančiškanskih sobratov in zlasti primorskih škofijskih duhovnikov. Pogrebni obred, ki je potekal po običajni nedeljski popoldanski maši, je vodil p. Stane Zore, provincial slovenske frančiškanske province Svetega Križa, ki je tudi vodil somaševanje. V pridigi po evangeliju je obširno orisal pokojnikov lik, ob koncu maše pa sta se od br. Rudija, kate-

rega krsta je ležala v cerkvi, poslovala še dva laika, predstavnik primorskih organistov in zastopnica pokojnikove rojstne župnije. Na koro je prepeval svetogorski mešani pevski zbor pod vodstvom Jožka Hareja.

Iz besed govornikov smo zaznali poglobljene osebnostne lastnosti in vrline pok. br. Rudija, ki pa je vse življenje ostal frančiškovski skromen. Njegova glavna skrb so seveda bile svetogorske orgle in igranje pri nedeljskih mašah, kar je opravljal redno in požrtvovalno, dokler so mu dopuščale moči. Čeprav ni imel možnosti si pridobiti visoko glasbeno izobrazbo, pa je to nadomeščal z izrazitim talentom, tako da je bil pravi užitek poslušati njegovo spremljanje ljudskega petja v baziliki, prav tako njegove improvizacije oz. orgelske predigre, medigre in poigre. V vsem tem je razodeval nadarjenost in izkazoval močno invencijo. Pokojni br. Rudi pa je tudi v človeškem smislu bil širok človek, s katerim se je bilo prijetno pogovarjati, pri čemer je

izkazoval globoko duhovnost, modrost in vsestransko naravno nadarjenost, tudi zanj značilen smisel za humor. V skladu s frančiškansko skromnostjo je navidez neopazno sledil življenju okrog sebe, a je realno presojal človeške značaje in vedno vdano zaupal Božji Previdnosti. Poleg organistovske službe pa je, dokler je mogel, rad poprijel tudi za kmečka in druga fizična dela ter več desetletij za potrebe Hidrometeorološkega zavoda republike Slovenije meril padavine na Sveti gori.

Ko so krsto s truplom pok. br. Rudija polagali v zemljo na svetogorskem pokopališču, smo se zavedali, da odhaja od nas človek, ki je desetletja močno zaznamoval življenje na tej božji poti, se tu srečeval s tisočimi ljudmi, zlasti pa s pevci in organisti, ki ga bomo ohranili v najlepšem spominu. Tudi na tem mestu je pokojnik spremljal poslovilna pesem, najprej sobratov frančiškanov in nato tudi pevskega zbora iz Kobjeglave.

Naj počiva v miru!

MV

V SLOVENIJI BO NOV POPIS PREBIVALSTVA

Vlada je na seji 29. junija sprejela predlog zakona o popisu prebivalstva. Zakon naj bi po hitrem postopku sprejel državni zbor. Direktor državnega statističnega urada Tomaž Banovec je povedal, da so že začeli s pripravami za popis, ki ga bodo opravili v letu 2001. Zanj bo iz državnega proračuna treba zagotoviti 2,6 milijarde tolarjev, od tega zneska pa bo kar 1,7 milijarde namenjeno za honorarje popisovalcev. Pri popisu bodo zbrali tudi podatke o številu stanovanj, saj o tem zdaj nimajo natančnih evidenc.

BOGDAN GROM V AJDOVŠČINI

V Pilonovi galeriji v Ajdovščini bo v petek, 7. t.m., ob 20. uri odprta razstava tržaškega umetnika Bogdana Groma, ki že vrsto let živi v ZDA. Pred dvema letoma je imel ob 80-letnici veliko retrospektivno razstavo v Državni galeriji v New Jerseyju v ZDA; manjši izbor s te razstave bo tudi v ajdovški galeriji. Na razstavi bodo na ogled risbe z ogljem in skupina malih plastik, izrezanke in grafični listi.

DOSEŽKI LAZKOVE ŠOLE

V sporedu Glasbe z vrtov sv. Frančiška bo v dvorani samostana na Kostanjevici v torek, 11. t.m., ob 20. uri nastop udeležencev Mednarodne poletne klavirske šole v Ajdovščini, ki jo ruski pedagog Igor Lazko vodi s pomočjo asistenta Mirana Devetaka.

JEDRSKA ELEKTRARNA KRŠKO

VARNOST USTREZA STROGIM MERILOM

V jedrski elektrarni Krško so končali doslej najbolj obsežen remont naprav in posodobitev tehnologije pridobivanja energije. Objekt sedaj spet deluje s polno zmogljivostjo in pričakujejo, da bodo letos v JE Krško proizvedli več kot 5 milijard kilovatnih ur elektrike. Del proizvodnje bodo nemara izvozili na Hrvaško, ki zdaj ne odklanja več nakupa električne energije v Sloveniji. Morda je to obeta ven znak za rešitev zapletov in sporov med Slovenijo in Hrvaško, ki sta solastnici jedrske elektrarne.

V okviru posodobitve naprav in tehnologije pridobivanja energije so zamenjali dva uparjalnika, ki bosta prispevala k večji varnosti obratovanja. Remont in posodabljanje sta trajala 62 dni, pri čemer je 1200 delavcev izvedlo 5873 raznih posegov. Uvedena je vrsta novih rešitev, največja pridobitev pa je nov simulator za usposabljanje delavcev in strokovnjakov, ki so zaposleni v JE. Simulator je

zelo podoben komandni sobi, le da služi zgolj usposabljanju. Ta nova pridobitev v Krškem je po besedah vodje modernizacije Martina Novšaka najodobnejša na svetu.

Remont in posodobitev JE Krško sta stala 205 milijonov mark. Spricho omenjenih in drugih novosti strokovnjaki iz Slovenije in tudi iz zahodnih držav ugotavljajo, da varnost jedrske elektrarne Krško sedaj ustreza najbolj zahtevnim mednarodnim merilom in standardom. Glavni direktor elektrarne Stane Rožman je po zaključku remonta in posodobitve opreme poudaril, "da so z deli obdržali dosedanje tempo stalne nadgradnje varnosti, ki jo zahtevajo slovenski organi, torej mi sami, pa tudi subjekti mednarodnega nadzora. Vedeti moramo, da se bo Slovenija vključila v EU in da so vse članice te povezave, ki imajo jedrske programe, podvržene dodatnim neodvisnim varnostnim presojam organov EU."

M.

PODJETNIKI NA "SREČANJU V MOJI DEŽELI"

ITALIJANSKO PRAVO

MNOGOLASTNINSKE PRAVICE V ITALIJANSKI ZAKONODAJI

DAMJAN HLEDE

Ker smo že vstopili v polletni čas, je prav, da spomnimo bralce na zakonodajo, ki urejuje to novo obliko koriščenja stanovanjskih nepremičnin s počitniškim namenom.

Mnogolastninska pravica je posebna vrsta solastnine in obstoja v pravici posameznikov, da lahko vsak izmed njih razpolaga z bivališčem za določen čas v letu. Gre torej za neko ciklično izmenično pravico razpolaganja s počitniškimi bivališči, kar povzroča, da s formalnopravnega vidika dejansko istočasno obstaja na isti stanovanjski enoti več avtonomnih in ekskluzivnih pravic, katerih možnost izvajanja-koriščenja je časovno porazdeljena v letu.

V Italiji jo urejuje zakon št. 427 z dne 9. novembra 1998, ki je vstopil v veljavo 12. februarja 1999. S tem zakonom se je italijanska država prilagodila evropski smernici iz leta 1994. Zakon predvideva posebne obveznosti za prodajalce mnogolastninskih pravic na stanovanjih in vzporedne pravice, ki jih ima njihov kupec.

Prodajalec mora pred pogodbo izročiti klientu informativni list, v katerem morajo biti podrobno opisani vsi pogoji kupčije. Kupec nima nobenih drugih bremen razen tistih, ki mu jih pogodba izrecno nalaga. Ima pa široko pravico do odstopa od pogodbe: v roku desetih dni od podpisa lahko odstopi tudi ad nutum, torej nemotivirano in brez razlogov. V roku treh mesecev od podpisa pa lahko odstopi le v slučaju, ko pogodba ne vsebuje kakšnega nujnega elementa. V tem primeru ni potrebno nobeno povračilo stroškov. Do izteka roka za odstop kupec ne sme iz-

vršiti nobene anticipacije ali akontacije. Prodajalec pa mora - v primeru, ko gre za stanovanje, ki ni še gradbeno dokončano - nuditi osebno, bančno ali zavarovalniško jamstvo za njegovo dokončno izgradnjo.

Zakon upošteva in uvaža mnogolastninske pravice le v obliki stvarnih nepremičninskih pravic. Zelo pogosta in razširjena pa je še druga oblika, t.i. delniška mnogolastninska pravica, ki je od tiste, ki smo jo doslej obravnavali, precej različna. Pri doslej obravnavani zvrsti gre pač za pravo, čeprav atipično, stvarno pravico na nepremičnino. Naslovnik mnogolastninske pravice ima torej v zvezi z njenim predmetom vse pravne in davčne obveznosti, ki se tičejo lastnikov. Pri delniških mnogolastninskih pravicah pa je koristnik le delničar, če je pravica do koriščenja stanovanjske pravice vezana na samo posest delnic, če pa je vezana na posebno "stransko" pogodbo, do katere je delništvo le nujna predpostavka, ima njen koristnik pravice in obveznosti najema ali komodata, včasih celo člana združenja. V teh primerih je torej pravno varstvo odvisno od konkretne situacije in od pogodbe, na kateri mnogolastninska pravica temelji. Ker pa je le-ta izdelana s strani družbe, ki nudi mnogolastninske pravice, je jasno, da zainteresirani koristnik ni v stanju, da bi na ureditev svojih pravic in dolžnosti v zvezi s koriščenjem nepremičnine enako pravno vplival. Čeprav je kasijsko sodišče usmerjeno v priznavanje legitimnosti te oblike mnogolastnine, je odsotnost specifične zakonodaje vir določene pravne negotovosti, ki je primerna za najrazličnejše (pogoste) zlorabe.

VREMENSKE NAPOVEDI V DEŽELI F-JK

S 1. julijem je skrb za vremenske napovedi v Furlaniji-Juljski krajini prevzela ustanova Osmer, t.j. Deželna meteorološka opazovalnica, ki deluje v okviru Deželne ustanove za zaščito okolja ARPA. Ta je tudi prevzela strukture in naprave za zbiranje in analizo vremenskih in klimatskih podatkov, za kar je doslej skrbel Center za kmetijsko-vremensoslovske storitve C.S.A. pri Deželni ustanovi za razvoj kmetijstva ERSA. Gre za vse vremensoslovske postaje na teritoriju, za radar in sam center za zbiranje podatkov v Fosalonu pri Gradežu. Deželna ustanova ARPA bo odslej tudi zadolžena, da deželno javnost seznanja z vremenskimi napovedmi splošnega značaja. Deželna ustanova za razvoj kmetijstva ERSA pa bo razpolagala s podatki, ki so po-

trebni za vremenske napovedi v kmetijstvu oz. svetovalnim službam, ki spremljajo pojave različnih bolezni ter svetujejo potrebne preventivne ali zdravilne ukrepe.

GRADNJA NOVIH HIDROELEKTRARN NA REKI SAVI

Slovenski parlament je 23. junija po razpravah in polemikah, ki so trajale nekaj let, soglasno sprejel zakon o podelitvi koncesije za gradnjo petih novih hidroelektrarn na reki Savi. Koncesijo za izkoriščanje vodne energije so dobile Savske elektrarne, ki so lastnik že zgrajene hidroelektrarne Vrhovo. Zgradili bodo hidroelektrarne Boštanj, Blanca, Krško, Brežice in Mokrice. Državni zbor je sklenil, da bo nove hidroenergetske objekte pozneje mogoče privatizirati, kar je predvideno tudi v energetskega zakonu.

POTREBA PO VEČJEM SODELOVANJU

Prejšnji konec tedna je Slovenska izseljeniška matica priredila Srečanje v moji deželi v Gradu Bogenšperk pri Litiji. Ob tradicionalnem nedeljskem pikniku, ki je zbral ob nastopu predsednika države Kučana množico slovenskih izseljencev iz vseh koncev sveta, je bil letos prvič na sporedu 1. julija razgovor, posvečen gospodarskemu sodelovanju med slovenskimi podjetniki v matici in po svetu.

Na povabilo izseljeniške matice so se odzvali predstavniki Slovencev, ki živijo v Bosni, na Hrvaškem, v Avstriji in Italiji, v Švici in tudi čez Lužo (npr. Brazilija). Srečanja so se udeležili tudi zastopniki podjetnikov iz Slovenije, npr. Združenje podjetnikov Slovenije v okviru Gospodarske zbornice Slovenije, ki je bila soorganizator pogovora. Prisotni so bili predsednik komisije slovenskega parlamenta za Slovence po svetu mag. Marijan Schiffrer, predstavnik ministrstva za kulturo Milena Dolenc in mediji. Ob navzočnosti predsednika Slovenske izseljeniške matice dr. Antona Beblerja je član vodstva te ustanove, gospodarstvenik Branko Dolenc, vodil razpravo. Posegi izseljencev in podjetnikov, ki so dejavni izven meja Slovenije, denimo

v državah bivše Jugoslavije, so izražali v raznih odtenkih nezadosten posluš ali nika-kršno pozornost gospodarskih in drugih uradnih dejavnikov matice (podjetja, konzularna predstavništva itd.) do njih. Slovenske firme v tujini ne kontaktirajo slovenskih društev in posameznikov, ko iščejo partnerje, zastopnike in sodelavce na samem kraju; sicer drži tudi dejstvo, da so v danih firmah dejavni zastopniki večinskega okolja, ki ne poznajo ali nimajo poslušha za tamkajšnje Slovence.

Podjetniki iz Slovenije, predsednika Združenja podjetnikov Vinko Kurent in Jože Vencelj ter član upravnega odbora Miran Lampret so odgovorili, da ob vseh dejansko obstoječih problemih (birokracija ipd.) so tudi lokalni Slovenci, v tujini, premalo dejavni in se ne ponujajo pri možnih biznisih: npr. pobude, ki so vezane na obnovo Kosova, tenderji ipd. Kot prvo konkretno vzmet boljših odnosov so predlagali, da bi se v okviru specializiranega tiska (npr. glasilo GZS Glas gospodarstva) vpeljala praksa stalne strani rubrike z borzo ponudb gospodarskega sodelovanja iz okolij, kjer so prisotni Slovenci: bivša Jugoslavija, zamejstva, Evropa, druge celine.

Tajnik SDGZ Davorin Devetak je opozoril na neusklajenost oseb in institucij, ki so pristojne za gospodarstvo oz. zadolžene za stike, tudi gospodarske, med matico in tujino: komisija državnega zbora in vladni sekretariat za Slovence po svetu, gospodarska ministrstva in resor za evropske zadeve, Slovenska izseljeniška matica in Svetovni slovenski kongres, Gospodarska zbornica in Obrtna zbornica itd. Parlament je sicer izglasoval leta 1996 posebno resolucijo, ki govori tudi o pospešitvi gospodarskega sodelovanja med matico in manjšinami, žal pa vlada - po 4 letih - še ni udeležila primernih instrumentov za vzpostavitev novih oblik sodelovanja.

Morda prav z boljšo koordinacijo naštetih institucij, glede pretoka informacij, podatkovnih baz, naslovov, ponudb in povpraševanja blaga oz. človeških resursov itd. ter s priznanjem danih davčnih olajšav podjetjem v Sloveniji, ki se odločijo za partnerstvo s Slovenci izven države, bi se lahko začelo novo poglavje pozitivnega soočanja in povezovanja med Slovenci doma in v svetu.

V razpravo sta se vključila še zastopnik Slovenske go-

spodarske zveze na Koroškem Smrečnik in SGZ Gorica Aleš Feri (iz F-Jk sta bila še predstavnik iz Kanalske doline Rudi Bartoloth in Tone Sivec), ki sta oba podčrtala vseslovensko dragoceno vlogo narodno-manjšinskega udeleževanja, kjer je gospodarstvo osnova za obstoj celotne manjšinske stvarnosti.

Na koncu so se prisotni udeležili kulturnega programa, ki je obsegal nastop okteta bratov Pirnat iz Jarš pri Domžalah ter otvoritev razstave slik otrok, sinov in vnukov Slovencev iz Bosne, ki so bili gostje Srečanja v moji deželi. Razstavo so otroci pomenljivo posvetili Deželi moje babice. Udeleženci so se še prosto razgovarjali v družbi litijskega župana Mirka Kaplje in obrtnikov lokalne Območne zbornice. Prvi je kot zanimivost navedel, da je lepo obnovljeni grad Bogenšperk, last znamenitega J.V. Valvasorja, dobil komaj v zadnjih letih v last dragoceni izvod izvirne izdaje Slave Vojvodine Kranjske po zaslugi donatorja, tržaškega podjetnika Vanje Lokarja.

Tako voditelji Združenja podjetnikov Slovenije GZS kot predsednik Območne zbornice OZS iz Litije Oton Muga in podpredsednik Bojan Zeleznik, so se dogovorili s tajnikom SDGZ Devetkom, da bodo vzpostavili stike med zainteresiranimi člani iz obeh organizacij in slovenskimi podjetji iz F-Jk.

NADVSE ZANIMIV POSVET V TRSTU

NOVE MOŽNOSTI RAZVOJA ZA SREDOZEMLJE

Na pomorski postaji v Trstu je bil ob koncu minulega tedna dvodnevni posvet o sodelovanju med Evropo in državami, ki ležijo na afriški oz. bližnjevzhodni obali Sredozemlja.

Mednarodni evromediterranski dnevi, ki jih je priredila deželna uprava Furlanije-Juljske krajine in Evromediterranski inštitut F-Jk, so pokazali, da bi ob možnih razvojnih programih v dobrem desetletju ustvarili nov najprej trgovinski enoten prostor, ki bi se nato lahko razvijal v integracijskem smislu. To sta v uvodnih nastopih izpostavila predsednik deželne vlade Antonione in predsednik Evromediterranskega inštituta F-Jk Gregorotti, pobudo pa je podprl tudi vodja informativnega centra Organizacije združenih narodov De Mistura. Pomebnega srečanja so se udeležili vidni predstavniki italijanske vlade. Ob odprtju jo je zastopal kmetijski minister Pecoraro Scanio, prisotni pa so bili tudi strokovnjaki iz raznih sredozemskih držav ter iz Združenih držav Amerike. Dvodnevni posvet je bil posvečen analizi različnih vidikov sredozemskega prostora. Tako so ugotavljali skupno iden-

titeto v sredozemskem prostoru, ki je sicer izrazito večplasten in kulturno različen. Dragoceno je bilo v tem delu razmišljanje hrvaškega pisatelja Matvejevića. Gospodarstveniki, politiki in analitiki iz številnih držav na obeh obalah Sredozemskega morja so ugotavljali, da je nujno potrebno povezovati ta prostor. Ta volja se na evropski strani odraža tudi z resolucijo o mediteranski politiki, ki so jo sprejeli v Evropskem parlamentu konec marca letos, v operativnem smislu pa bodo o njej razpravljali sredi novembra v Marseillesu. Problem sožitja in miru pa je v tem prostoru velikih kulturnih in socialnih razlik gotovo ključni problem, saj ni in ne bo lahko odpravljati velike razlike, ki obstajajo med državami na severnem in na južni obali Sredozemlja. Iz zadnjega sklopa predavanj o globalizaciji je bilo za- slutiti, da se bo za mnoge ovire, ki so danes resnično težko premagljive, mogoče našla rešitev v procesu svetovne globalizacije, ki je že v teku. Ob- ravnavali so razmere na Balkanu in v jugovzhodni Evropi. V tem smislu je bil zanimiv poseg italijanskega ministra za evropske zadeve Let-

te, ki je govoril o italijanskih naložbah za ekonomsko stabilizacijo na kriznih območjih na Balkanu. Ameriški gospodarsko-politični analitik Luttwak pa je govoril o pojavu globalizacije in kako se bo to odražalo v Sredozemlju. Razčlenil pa je tudi svoje poglede na ameriške strateške interese na tem področju in menil, da so usmerjeni bolj na Bližnji vzhod kot pa na evropsko stran.

Dežela Furlanija-Juljska krajina se je zelo angažirala pri organizaciji posveta, saj želi ohraniti že obstoječe dobre zveze, zlasti pomorske trgovinske poti in še razviti dru-

ge, sodobne oblike sodelovanja. Predsednik deželne vlade Antonione je v svojem nastopu izrecno poudaril pripravljenost Furlanije-Juljske krajine, da postane sedež vsedržavne agencije za usklajevanje posegov v Srednji in Vzhodni Evropi. V Trstu pa bi lahko tudi ustanovili poseben tehnični, znanstveni in kulturni urad v podporo projektu Al Sharkia, ki je bil osnovan z vidika zblíževanja med Izraelom in Palestino. V luči sicer težavnega, a vendar uresničujočega se mirovnega procesa na Bližnjem vzhodu je ta splošno-razvojni načrt, ki ga posebej pozdravljajo Palestinci, vsekakor aktualen in na tržaškem posvetu so pozitivno ocenili razpoložljivost F-Jk za vse oblike sodelovanja, ki bi jih podprla.

SLOVENSKI DEŽELNI ZAVOD ZA POKLICNO IZOBRAŽEVANJE

obvešča, da je za šolsko leto 2000/2001 v teku vpisovanje na dveletna tečaja za poklicno kvalifikacijo:

- za OPERATERJA NA RAČUNALNIKU V URADU (1.100 ur letno)
- za KUCHARJE (1.200 ur letno)

- tečaja sta namenjena mladim od 15. do 25. leta z opravljeno obvezno šolo,
- obiskovanje in didaktični material sta brezplačna,
- program vsebuje veliko praktičnih vaj in delovno prakso.

VPISOVANJE: Trst, ul. Ginnastica 72, tel. 040 566 360
Gorica, ul. della Croce 3, tel. 0481 81 826

GORICA / MLADINSKE IGRE ALPE JADRAN

ŠPORT KOT ZDRUŽEVANJE

IGOR COTIČ

Navezovanje prijateljskih stikov, želja po preseganju meja, merjenje moči v zdravem športnem duhu, to so bile glavne smernice Mladinskih iger Alpe Jadran 2000. Množična prireditev je potekala od 26. do 30. junija v goriških športnih objektih, in to v organizaciji tako deželne kot občinske uprave ter deželnega komiteja Coni. Na njej je sodelovalo nad osemsto mladih športnikov do sedemnajstega leta starosti iz sedmih držav in sedemnajstih dežel članic delovne skupnosti Alpe Jadran. Mladi iz Italije, Slovenije, Hrvaške, Avstrije, Madžarske, Švice in Nemčije so se pomerili v različnih panogah: v ženski odbojki, moški košarki, plavanju, atletiki in lokostrelstvu. Treba je omeniti, da so tako v odbojkarstvu kot košarkarstvu reprezentanci Furlanije-Juljske krajine nastopili tudi mladi zamejski športniki. V ženski odbojkarstvu reprezentanci, ki jo je vodil slovenski strokovnjak Mario Čač, so si priborile mesto valovka Paola Uršič, kontovelka Deborah Vitez in slogašica Elena Prestifilippo, dres deželne selekcije pa sta v moški košarki obkrožila borovca Diego Posar in poletovec Kristjan Ferfolja. Če so se košarkarji morali zadovoljiti le s četrtim mestom, so odbojkarice F-Jk z zmago nad Hrvaško segle po bronasti ko-

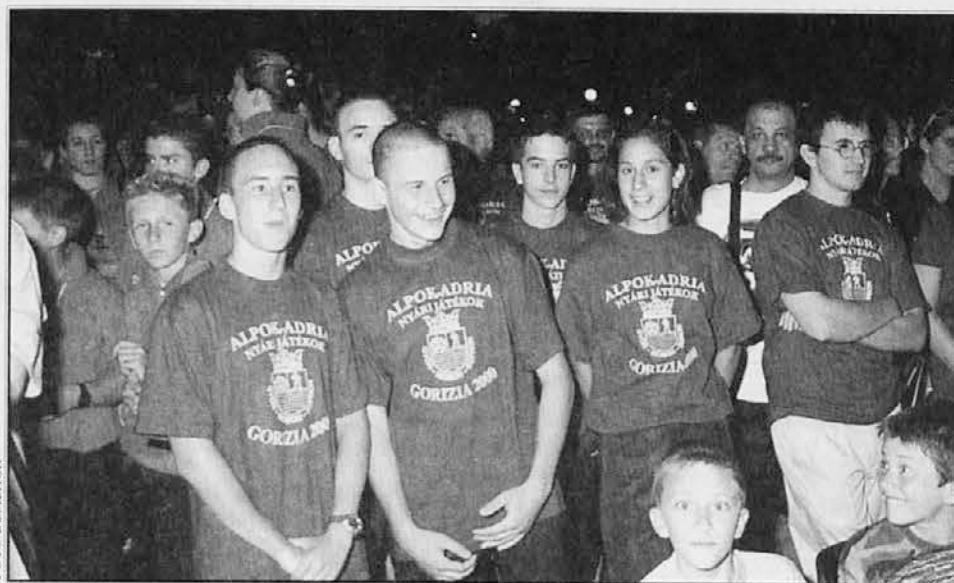

FOTO BUMBACA

lajni, kar predstavlja glede na kakovost nastopajočih ekip zelo dober rezultat. Na najvišjo stopničko so med odbojkaricami stopile igralke iz Veneta, ki so po izenačenju in dopadljivih tekmi s selekcijo Trentina pokazale boljšo tehnično in telesno pripravljenost, naslov košarkarskega prvaka pa si je zagotovila hrvaška ekipa. Predstavniki F-Jk so se poleg uspeha v ženski odbojki zelo dobro odrezali tudi v atletiki in lokostrelstvu, tako da so se po številu kolajn (13) uvrstili na peto mesto. Bogatejšo mero kolajn (27) so nabrali mladi športniki iz Slovenije, ki so se izkazali kot odlični plavalci, saj so osvojili v tej zvrsti kar trinajst kolajn. Najzlahtnejše odličje si je nadela Ur-

ša Vidmar, ki je slavila na 400 metrov prosto, med moškimi pa v isti disciplini Vid Likavec ni imel nikakršne konkurence. Zlato kolajno je osvojila tudi Tanja Kumprej na 100 metrov delfin. Slovenska reprezentanca je nastopila z mlajšo selekcijo kot konkurenti in marsikateri plavalec se je prvič preizkusil na mednarodnem tekmovanju, tako da imajo doseženi rezultati slovenskih tekmovalcev še sladkejši okus. Poleg plavalcev pa se z zlatom lahko ponašata tako ženska ekipa, ki je slavila v streljanju z olimpijskim lokom kot štafeta deklet na 4x100 metrov v zasedbi Gortner, Ažman, Koštomaj, Tomic, ki je pretekla progo s časom 47,87. Največ kolajn

so na zaključni slovesnosti prejeli predstavniki Hrvaške (34 kolajn), na drugo mesto so se povzpeli športniki Veneta (31 kolajn), tretje mesto je po številu kolajn osvojila Lombardija (28), Slovenija je dosegla četrto stopničko, petouvrščeni pa so bili športniki F-Jk. Da je prireditev dosegla svoj namen, je bilo razvidno na zaključni slovesnosti, ko so se vsi nastopajoči zbrali na sredini igrišča goriške športne palače, kjer so s stiskom rok in objemi pripravili krasno vzdušje, tako da je bilo za marsikoga kar težko ločiti se od novih prijateljev. Skratka, praznik prijateljstva in športa, tistega športa, ki združuje in gradi boljši jutri.

MARATON V GORICI

Prireditelji goriškega maratona, najbolj klasičnega teka, ki bo letos 19. novembra, in to že tretjič v Gorici, najavljajo za letos vrsto novosti. Organizator 42 kilometrov dolgega olimpijskega teka je v Gorici Gruppo Marciatori Gorizia, ki mu predseduje Emiliano Feleppa. Le-ta je pred kratkim sporočil, da bo letos glavni pokrovitelj in sponzor maratonskega teka podjetje BIO KROMATON, ki izdeluje športne integracijske pijače in jedi, ki so danes zelo v modi. Letos bodo organizatorji odprli tudi poseben razstaveni prostor, ki so ga poimenovali Maratona Expo, na katerem se bodo tekači zbrali, si ogledali razstavljene športne artikle in športno obutev ter drugo tekmovalno opremo, obenem pa bo ta prostor tudi služil kot zbirališče, na katerem bo vsakdo dobil priložnostni spominek na goriški tek in še posebej paket za maratonski tek. Emiliano Feleppa je tudi povedal, da je še posebno vesel, ker se bodo goriškega maratona zagotovo udeležili finančni stražniki iz Ostije in znani maratonec iz Emilije William Govi, ki je pred kratkim v Trstu tekel že svoj 14. maratonski tek. Maraton v Gorici bodo gmotno podprli tudi Goriška hranilnica in podjetji Autosachetti in Giancesini, Kosičeva trgovina športa K2, avtomobilski salon Aguzzoni in supermarket Eurospin.

ČLAN SK DEVIN LEGIŠA ZMAGOVALEC KOLESARKE DIRKE

Kolesar Cristian Legiša, ki je član SK Devin, je postal prvak Treh Benečij na klasični preizkušnji za dirke z gorskimi kolesi, se pravi prvak t.i. Cross country ali vožnje čez drn in strn. Tekma je bila v gozdovih pri Avianu 2. julija, ko so se pomerili tekmovalci z gorskimi kolesi iz F-Jk in Veneta. Tekmovanja se je udeležilo kakih 300 kolesarjev vseh starostnih kategorij, pomerili pa so se na dokaj težavni, blatni in 11 km dolgi progi. Za SK Devin se je na start predstavilo pet tekmovalcev. Cristian Legiša je v borbeni dirki dosegel naslov prvaka v kategoriji Sportsman 1 za moške tekmovalce, stare od 19 do 22 let. To je največji športni uspeh SK Devin v 10-letnem delovanju kluba.

SVETOVNI POKAL V ROLKANJU: USPEH MATEJE BOGATEC

Rolkarji kriške Mladine se vse bolj uveljavljajo tudi na mednarodnem prizorišču. Tako so se nekateri člani udeležili kot člani reprezentance tekovanja za svetovni pokal, ki je bil v nedeljo, 2. t.m., na Danskem. Rolkarica Mateja Bogatec je nastopila v štafetnem teku v kategoriji junior skupno z Italijanko Tinkalovo. Ta dvojica je osvojila prvo mesto pred Nemkami. Bogatecva sicer tekmuje v kategoriji najmlajših in v končni lestvici svetovnega pokala je osvojila prvo mesto. Uspeh rolkarjev kriške Mladine bi bil še večji, ko bi lahko v štafeti tekah nastopila tudi Eros Sulini in Mateja Paulina.

ODBOJKA: SLOVENIJA-ITALIJA V GORICI

V telovadnici športnega združenja Olympia v Gorici zraven Kulturnega centra Lojze Bratuž bomo v ponedeljek, 10. t.m., pričeli izjemnemu športnemu dogodku, saj se bosta na prijateljski odbojkarški tekmi v okviru Mittel Sport Festivala, ki ga prirejajo pokrajinska uprava ter občini Gradež in Gradišče, pomerili članski odbojkarški reprezentanci Slovenije in Italije. Za kroniko le še to, da bo italijanska reprezentanca tudi trenirala v Olympiini telovadnici, in to že od 6. t.m. dalje.

DINO ZOFF ODSTOPIL

Selektor italijanske nogometne reprezentance, nekdanji slovit vratar furlanskega rodu iz Marjana, Dino Zoff je nepreklicno odstopil, potem ko ga je sramotno napadel vodja stranke Naprej Italija in televizijski mogotec Silvio Berlusconi, ki je o Zoffu dejal, da je slabo vodil italijansko vrsto in da ni bil vreden tega mesta. Dino Zoff je takoj odgovoril: "Lekcij o dostojanstvu ne bom sprejemal od gospoda Berlusconija!", a je že dan kasneje, 4. t.m., nepreklicno odstopil z mesta glavnega trenerja italijanske vrste. Sedaj sledimo umestnim in neumestnim polemikam, ki polnijo vsa sredstva obveščanja. Vseeno pa lahko zapišemo, da bi bilo velikokrat bolje, ko bi Berlusconi molčal, še posebno v primeru Zoffa, saj je znano, da gre za dostojanstvenega Furlana, ki je na poštenju zgradil vse svoje športno delovanje in imenitno kariero, česar za velepospoda iz Milana ne bi mogli reči.

GLOSA

O nogometu

JURIJ PALJK

Sedaj, ko je mimo Evropsko nogometno prvenstvo v Belgiji in na Holandskem, ki je okronalo francoske nogometaše za kralje Evrope, lahko rečemo eno tudi o nogometu, igri, ki jo igra na stotisoče mladih športnikov in jo stalno gleda na milijone ljudi po vsem svetu.

Za državo, v kateri živimo, je značilno predvsem to, da velja od vedno za nogometno velesilo in je zato poraz proti "bratrancem" - Francozom še toliko bolj boleč, in to seveda tudi zaradi načina, kako je do njega prišlo, saj so Francozi izenačili tik pred koncem štiriminutnega podaljška drugega polčasa in potem v prvem podaljšku z "zlatim golom" dosegli toliko željeno zmago, ki morda italijanskim nogometašem dela tudi malo krivice, saj v finalni tekmi res niso imeli športne sreče, ki je še kako potrebna tudi v nogometu.

Italijanski gospodarski dnevnik Il Sole 24 Ore je v nedeljo, 2. t.m., objavil daljši zapis o ekonomskem stanju italijanskih in francoskih nogometašev. Izid je bil seveda v prid italijanskim, ki letno "zavrtijo" več kot 1400 milijard lir, medtem ko njihovi sosedje obrnejo "samo" 900 milijard lir. Že ta podatek priča, kako velike vsote se obračajo v nogometu danes; tudi slovit ameriški tednik Time je

minuli teden v daljšem članku o Evropskem nogometnem prvenstvu 2000 zapisal nekaj lepih vrstic o "simpatici in majhni Sloveniji", ki je očarala z igro in predvsem z dejstvom, da se je na prvenstvo in med tako bogate nogometaše sploh uvrstila. Tudi Time ni mogel mimo primerjav med vsotami, ki jih zaslužijo slovenski nogometaši, in bajnimi vsotami, ki jih služijo na Zahodu slavni nogometaši, saj italijanski as, ki pa na tem prvenstvu ni igral dobro, Del Piero, recimo, sam zasluži neizmerno več kot pa vsi slovenski nogometaši skupaj.

Nogomet je torej postal posel, ki gotovo presega meje športa, vsaj tistega športa, o katerem je sanjal in mu temelje postavljali De Coubertin, po katerem naj bi bilo v športu pomembno le sodelovati in ne zmagati. Danes so to prazne marnje, sicer visokodoneče fraze, ki pa jim niti naši otroci ne verjamejo več, ker predobro vedo, da je v športu pomembna le zmaga, da je pomembno nasprotnika premagati, po možnosti dotolči. V teh dneh nam pogosto prihaja v misli prevečkrat in citirani Machiavelli, ki je sicer pisal o političnem boju, v katerem, da so vsa sredstva

dovoljena za dosego cilja, a so njegove ideje te dni prenašali na nogometno igro; v športu je cilj zmaga. Zato naj nikogar ne preseneča, če je cilj vsakega sodobnega poklicnega športnika samo zmaga, ki prinaša slavo in denar, po možnosti veliko. Tu pa smo že pri bistvu naše družbe, vsaj zahodne, t.i. demokratične in novokapitalistične, liberalne in liberistične družbe, ki pri-sega samo na dobiček in morda še na zabavo, ki seveda izhaja iz denarja, po načelu: Če imaš veliko denarja, potem imaš tudi možnost veliko zabave! Vse drugo je potisnjeno na stran in zato tudi v športu velja le Machiavellijevo pravilo, ki bi ga lahko nadgradili še s slovitim nemškim teoretikom za vojno Von Clausewitzem, ki je Machiavellijeve teze samo še dopolnil...

Naláš pretiravamo, a dejstvo je, da danes šport ni več tisto, kar je nekoč bil, če je sploh kdaj to bil, namreč: pošteno tekmovalje, kjer je pomembno sodelovati in z znanjem, telesno pripravljenostjo in veščino ter, zakaj ne, tudi s športno srečo premagati nasprotnika, mu priznati večje znanje, morda tudi ča-

sten poraz, a vedno tudi enakopravnost in hkrati zahtevati najprej od samega sebe in potem od nasprotnika pošteno igro, častno obnašanje na igrišču med tekmo in po njej. Govorimo o stvareh, ki se v današnjem ciničnem svetu zavzemanja za zmago za vsako ceno zdijo preživete, smešne in staromodne. Žal je tako, pa če si hočemo to priznati ali ne; iz tega sledi tudi vse tisto, kar zadnje čase tudi tako označuje dogajanje na igriščih in še bolj zunaj njih. Govorimo o nasilju in prenapetih nogometnih "navijačih", ki so si tudi tokrat dajali duška z razbijanjem in divjanjem, in to ne glede, ali je nji-

15

ČETRTEK
6. JULIJA
2000

MLADI MLADIM / ANDREJ MAVER

EVROPSKO PRVENSTVO Z DRUGAČNE PERSPEKTIVE

BREDA SUSIČ

Tokrat se v naši rubriki vračamo k športni temi oziroma k evropskemu nogometnemu prvenstvu. Seveda bomo tudi tokrat k temi pristopili na poseben, nekoliko neobičajen način, da ne bomo "ukradli" dela kolegom iz športnega uredništva. Objavili bomo virtualni pogovor (virtualni, ker smo ga opravili prek e-pošte) z mladim slovenskim zamejcem, ki je trenutno zaradi službe v Nemčiji in je torej tekmam prvenstva sledil s posebne perspektive - za eno tretjino s slovenske, za drugo tretjino z nemške, za tretjo tretjino z italijanske perspektive.

Mladi zamejec je 28-letni Andrej Maver (na sliki), odbojkar, športni publicist, skavtski voditelj, kulturni delavec. Pogovor z njim je potekal na sproščen način. Tako smo iz njegovih duhovitih odgovorov izvedeli, kako je on sam v tujem mestu spremljal tekme in kako so na rezultate reagirali Nemci in italijanski gostje mesta München.

Andrej, seveda si spremljal tekme, ki jih je igrala slovenska reprezentanca...

Slovenija je zapravila lepo priložnost. Drugače je igrala dobro, a to še ni dovolj. Da bi bilo presenečenje popolno, je seveda manjkala ena

zmaga in z njo seveda uvrstitev v četrtfinale. Možnosti niso bile velike, vendar jih je nekaj le bilo.

Pri nas so italijanski mediji poročali le o italijanski reprezentanci, kot da drugih ne bi bilo.

Tega je bilo toliko, da se je nekaterim izmed nas zdelo pretirano. Kako pa je v Nemčiji? So tam tudi tako obsedeni z nogometom kot v Italiji? Kako so spremljali nastope Slovencev?

Kako so spremljali Nemci Slovenijo? Težko reči; mislim, da z zanimanjem in simpatijo. Sicer je tudi tu v ospredju nemška reprezentanca s svojimi problemi: Bierhoff poskodovan, Mattheus in nekateri drugi prestari, slab trener, slaba igra in seveda slabi rezultati. Tako bi bilo verjetno

v Italiji, če ne bi imela Italija malo več sreče.

Jaz sicer ne razumem še vsega, toda opazil sem, da so, recimo, na prvo tekmo med Slovenijo in Jugoslavijo čakali z zanimanjem. Po televiziji jo je pred tekmo, med njo in po njej komentiral tudi Brane Oblak, verjetno najbolj znan slovenski nogometaš v Nemčiji. Med tekmo je bil nemški komentator presenečen, kako dobro igra mala Slovenija z dvema milijonoma prebivalcev, z igralci, kot je Pavlin, ki igrajo v nemški 2. ligi ("To je igralec za Bundesligo," je komentiral). Pri 3:0 je že kričal "Das ist sensationell!", pri 3:3 pa, da ni še videl tako nore tekme ("verrückt Spiel").

Kaj pa tekma med Slovenijo in Španijo?

Tudi to tekmo so dobro komentirali, češ da Slovenija ni prav nič slabša od Špancev,

ki so itak zelo razočarani. Tekmo sem gledal v nekem baru. Tam se je neki Nemec tudi zelo čudil in je rekel, da je Slovenija največje presenečenje EP, da sploh ni vedel, da Slovenci znajo igrati nogomet, da igrajo bolje kot Nemci in da se vidi, da igrajo s srcem.

Kaj pa finalna tekma med Italijo in Francijo? Tudi sam si omenil, da je imela Italija ves čas kar precej sreče...

Ja, kaj hočemo! Tak je nogomet. Katanec bi rekel: "Bog je in je videl, kaj se je dogajalo na igrišču med tem prvenstvom..." Je pa res, da se je usoda maščevala na izredno krut način: Italijani so imeli zmago že v rokah!

Tekmi si torej sledil... Kakšno je bilo vzdušje v Nemčiji? Za koga so navijali Nemci, za Italijane ali Francoze?

Seveda sem tekmi sledil. V Biergartnu smo jo gledali v skupino Italijanov in Francozov in drugim 1000 ljudmi na velikem ekranu. Nemci so po mojem bolj simpatizirali z Italijo. Ne vem, zakaj, morda jim Francozi niso najbolj simpatični. In pravzaprav niso simpatični skoraj nikomur...

Italijani so bili seveda močno razočarani. Po tekmi z Nizozemsko so šli na ceste z avti in z zastavami in so praznovali cel večer, kot v Italiji. Tokrat so bili po mojem že v avtih, ko...

Hvala za pogovor; upamo, da bomo s tabo še kdaj komentirali kak športni dogodek.

SO BLE SAMO SANJE...

Jakec: Ben, rečme, kaj se ti zdi sez tu zadevo ued zaščitnega zakona? Bo, al pej ne bo?

Mihec: Ma vješ kej?! Ne zastopen več neč. Ne vjen, keku se tolmačit dejstvo, de predsednik Ciampi vabe u Rim slovenskega predsednika Kučana, jen de je ta reko, de bo red pršo. Tu be lahko pomenlo buodese, de bo zakon odobren, buodese de ne bo. V prven primere bo vre Ciampi poskrbo, de bo Kučan zastuopo, de u Rime kej čakajo u zamenjo, u obratnen primere pej ga bo malo potolažo, de se nej dalo, jen bo kej obljubo ze naprej.

Jakec: Ane praujo, de še ankoli nejsmo bli teku blizek zaščitneme zakone jen de žež zetu muoremo bet zado-vuolne.

Mihec: Teku, ku se menmo, me je pršo naprej, kej sen sanjo tu nuč. Poslušme, če nej zanimivo...

Jakec: Povej, povej...

Mihec: Sen sanjo, de sen biu u Rime, ten u parlamen-te. Jen zraven mene so bli vsi ued enotne delegacije, če se še lahko teku reče. Prouze-prou, uene so ble ten, jen so glih zvedle, da je poslanska zbornica odobrila do zakon-ski osnutek našga zaščitnega zakona, jest pej sen jeh lahko samo vido jen posluš, kej se menejo. Prve se je uglaslo Budin, jen prave: "Slutim, da bo zaščitni zakon, ki je bil pravkar odobren, lahko bišveno pri-speval k večjemu sožitju med slovensko manjšino in italijan-

ske večino v Trstu, a tudi v Gorici in Benečiji." Hitro se je uglaslo Pavšič ued SKGZ,

ki je reko: "Prov praveš, dragi Miloš, jen tudi večjemu sožitju znotraj same manjšine!" Sergij Pahor ued SSO-ja je dodau: "Se popolnoma strinjam!" Pole se je oglasu en mlad fent ued Foruma, ki je poveu, de je uen zvedo, de je tudi Amato veseu, de so zakon odobrile. Černo sez Benečije je bil pej vžičen, zetu ki besedilo govori tedi ued Slovenco u videmski pokrajini. Berdon je pej zadovoljno reko, de tu, ker so odobrili, nej tisto, ker be rable, ma de je vseleh veseu, zetu ke je bulše jemet vrabca u varže kuker petelina na strehe. Gospa Zorzini pej je bla naudušena, zatu ki zakon pomene red, jen se zna, de red drži svet pokonce.

Jakec: Ma, videš, keku pametno.

Mihec: Sej praven.

Jakec: Jen pole?

Mihec: Pole... se je glih perpravljio Budin, de pove še kešno, keder sez vso silo vdre v tisto kambro Spetič jen sloven-so in uradno reče: "Tudi minist-ster, gospa Katja Belillo, je gla-sovala za." Tekret pej sen se zečno smejet jen sen se zbodo.

Jakec: Ben, ma kej češ reč?

Mihec: Sej ti praven, se bo-jin, de so te sanje en grd sen-jau jen de se bomo zbedili jen rekli, neč ni, so ble samo sanje.

Jakec: Ma tu pej ni lepu. Pridi, gremo kej spet, de rečemo kešno pr hladni pameti.

Mihec: Ben, pej bejžmo!

KNJIŽNA POLICA

BREZ MILOSTI!

JURIJ PALJK

Brez milosti je naslov knjige, ki je pred kratkim izšla pri Novi reviji v Ljubljani in je na Slovenskem le dvignila nekaj prahu, kar si seveda to knjiga tudi zasluži, saj gre za delo ekipe sodnih, pravzaprav pravnih izvedencev, ki so napisali zbornik o ranjenih, invalidnih in bolnih povojnih ujetnikih na Slovenskem.

V bistvu je knjiga grozljiva pripoved o povojnih pobo-jih zlasti mladih ranjenih in pohabljenih, invalidnih fantih, ki so bili predvsem domobran-ci. To je knjiga, ki odstira še en zastor nad okrutnostjo takratnega zaslepljenega ko-munističnega režima, ki je brez milosti pobil vse svoje nasprotnike in seveda tudi ranjence. Glavni avtor knjige je univ. prof. dr. Lovro Šturm, ki je koordiniral delo sodelavcev v okviru Pravne fakultete Univerze v Ljubljani. Njegovi sodelavci so bili: univ. prof. dr. Anton Dolenc, univ. doc. dr. Katja Drobnič, dipl. pravnik Blaž Ivanc, Klemen Jaklič, dipl. pravnik, dipl. ekonomist Jože Kočar in dr. Andrej Miklavc, ki je višji znanstveni svetovalec na Inštitutu za raziskovanje krasa pri Znanstveno raziskovalnem centru Slo-

venske akademije znanosti in umetnosti. Pri knjigi pa je sodelovala še vrsta drugih strokovnjakov, predvsem zdravnikov-specialistov in sodelavcev na terenu, ki se jim avtor v uvodu še posebej zahvaljuje, kot se zahvaljuje tudi dr. Jožetu Berniku, ki je omogočil prevoze po Sloveniji, da so se lahko avtorji knjige o povojnih grozotah pogovarjali s svojci pobitih in pogrešanih.

Kaj naj rečemo o tej knjigi, ki po več kot petdesetih letih odstira vsaj eno premnogih tančic, ki nam še sedaj zastirajo pogled na povojne pomore in poboje? Predvsem to, da smo veseli, da jo imamo v rokah, pa čeprav bi raje videli, da takih knjig Sloven-cem ne bi bilo potrebno bra-ti. Kajti take knjige, kot je knji-ga Brez milosti, bi morali Slo-venci brati, da bi končno le spoznali, kako zmotno je mi-sliti, da je potrebno zgodovi-no zamolčevati, še posebno takrat, ko gre za strašne zločine, ki jih je zagrešil brat nad bratom.

V knjigi Brez milosti se bo bralec srečal z usodami lju-di, za katere se zvečine ne ve, kje se je sklenila njihova življenjska pot, skupno pa jim je bilo to, da so bili med vojno zvečine domobranci, ob kon-

cu vojne pa ranjeni in kot taki pobiti, odpeljani neznano-kam in kot taki danes niti mrliškega lista nimajo, ker ga pač ne morejo imeti, saj se za večino od njih ne ve, kje so končali svoje mlado življenje.

Knjiga Brez milosti bo pre-senetila vsakogar predvsem z velikanskim številom foto-grafskega gradiva, saj so se mladi ranjenci v bolnišnicah slikali, te slike, fotografije pa so se ohranile do danes in so največkrat edina zgovorna priča o nekem mladem življenju, ki je brez sledu izginilo. Knjiga se torej ne ukvarja s tem, kdo je pobijal, kdo je bil krivec, ker se točno ve, saj so navodila za poboje prihajala iz Slavije in se ve, kdo je v Slaviji takrat komandiral. Zato ima še kako prav dr. Lovro Šturm, ko na koncu knjige v Sklepni razmišljanjih pribije nekaj pik na "i", na katere bi danes radi vsi pozabili, kot se takratni morilci danes "ničesar več ne spominjajo". Skupina avtorjev knjige Brez milosti je namreč iz brezimnosti pogrešanih in po drugi vojni pobitih potegnili kar lepo število konkretnih imen in do-kazala njihovo istovetnost, vsem je bilo skupno to, da so imeli skupno življenjsko uso-do: bili so ranjeni, invalidi in bolni povojni ujetniki na Slo-venkem in za vsemi se je iz-gubila vsaka sled. Avtorji so tudi ugotovili poglobljena pri-zorišča množičnih pobojev

povojnih ujetnikov iz vrst ranjencev, bolnikov in invali-dov. To so Brezarjevo brezno, Koščevo brezno na Krimu, kraj množičnega poboja v Iš-kem Vintgarju ter kraški brez-ni pri Konfinu zraven Grača-ric. Avtor je tudi zadovoljen, ker so lahko učinkovito us-kladili arhivsko gradivo, pri-dobljeno iz najrazličnejših vi-rov, z ustreznimi pričevanji. Po-leg Arhiva Slovenije so bile najboljši vir župnijske kronike in župnijski razvidi faranov.

Avtor v svojem sklepnem zapisu ugotavlja, da "bolniki ob koncu vojne niso bili deležni statusa kvalificiranih voj-nih ujetnikov na podlagi med-narodnih, zlasti ženevskih konvencij, ampak so na splošno delili usodo drugih povoj-nih ujetnikov. V tem pogledu med njimi ni bilo razlik. Ugo-tovitve iz raziskave so tudi po-trdile, da pri obračunu s po-vojnimi ujetniki ni šlo za ira-cionalno dejanje maščevanja zmagovalcev nad poraženci v vojnih spopadih in v dr-žavljskih vojni. Na nekaj ta-kih primerov smo naleteli, vendar so bili sorazmerno redki in pomenijo posamične ekscese. Nasprotno, oblast se je zavestno odločila za siste-matično razredčenje pripad-nikov poražene strani iz vrst Slovencev, na katere je gledala kot na potencialne politične nasprotnike pri svojem pre-vzemu oblasti. Rezultat so množični povojni poboji, ki

so bili opravljeni načrtno in s premišljeno organizacijo. V pravnoformalnem pogledu so bili opravljeni brez sodbe in, kot nam kaže usoda ranjencev, invalidov in bolnikov, tudi brez milosti. Izpostavljeni so bili ponižujočemu ravnanju in mučenju. Pravni kvalifikaciji dejanj, ki so prikazana v knjigi, se ne bodo mogli izogniti niti slovenska kazen-skopravna stroka, niti pristojni državni organi."

Tako avtor in z njim se stri-njamo, vseeno pa bi radi pod-črtali, da gre za izjemno delo, saj je zbornik, ki je strokovno urejen in kar se da podkrepljen z dokumenti, obenem tu-di veliko delo usmiljenja, us-miljenja do svojcev in do umrlih, pobitih, ki usmiljenjav času življenja niso bili deležni. Prav je, da se namreč vsake-mu pokojniku izda mrliški list, mu vrne vsaj po smrti do-stojanstvo, mu prizna, da je živel in obstajal. Zvečine do-slej namreč v knjigi navedeni niso obstajali za nikogar, raz-en za svoje seveda in usmi-ljene sestre, nune, ki so jim bi-le do konca zveste, ena od njih je celo seznam z imeni bolnikov in njihovimi dia-gnozami ukradla in ga dala zazidati, da je danes lahko objavljen...

Predvsem pa fotografije govorijo o mladih življenjih in prav pravi avtor, da tu ne gre za nikakršno "preštevane-kosti", ki je tipičen izraz po-

manjkanja elementarnih stan-dardov človečnosti in je take in podobne izraze po objavi te knjige potrebno imeti in tudi pravno kvalificirati kot klevetanje spomina mrtvih in s tem kot kaznivo dejanje, podvrženo kazenskemu pre-gonu. Z avtorjem se tudi stri-njamo, ko pravi, da je knjiga Brez milosti "delo, ki je tudi prispevek k oblikovanju svo-bode posameznika, svobode izražanja in svobodne demo-kra-tične, predvsem pa bolj sproščene družbe na Sloven-skem." Do tega zaključka dr. Šturm pride zato, ker je sam ugotovil, da so pričevalci go-vorili o povojnih dogodkih "odkriti, odprto in nasploh brez zadržkov. S tem so po-membno prispevali k stvar-nemu ugotavljanju poteka dogodkov in k preseganju nenormalnega stanja duha na Slovenskem. Prekinili so vsiljen in skrbno nadzoro-van molk o konkretnih po-drobnostih in o ozadju po-vojnih množičnih pobojev. Ta molk je povzročilo sis-tematično dolgoletno ustra-hovanje in manipuliranje jav-nega mnenja."

Knjiga Brez milosti je skra-tka pomemben prispevek k poznavanju enega najtemnejših obdobja polpretekle slovenske zgodovine, tistega, v katerem so zmagovalci o-značevali vedno in samo za najsvetlejšega.